

Heroicarvm Et Ecclesiasticarvm Quaestionvm Libri VI.

Sex libris prioribus universa Regalium, Iurisdictionis Ecclesiasticorum
Temporalis Et Constantinianae Donationis ratio discuritur ... contra
profanas & vanas cuiusdam Bodini novitates

De Satvrnino Permvttationis Beneficialis (Etiam Triangvlaris) - iure
Commentarius ad omnes Pontificum Constitutiones hûc pertinentes;
contra sceleratas & impias Ecclesasticorum beneficiorum mundinationes &
heriditarias quasi successiones

Epo, Boetius

Duaci, M.D.LXXXIIX.

Boetii Eponis De Satvrnino Permvttationis Beneficialis Ivre Commentariivs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61721](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61721)

BOETII EPONIS
DE SATURNINO
PERMUTATIONIS
BENEFICIALIS IVRE
COMMENTARIUS.

Saturninam permutationis bene-
ficialis materiam vexaturi, Præfa-
tionis loco non importunè nec
inutiliter ex Antiquitatibus ec-
clesiasticis paulò repetemus aliùs
hanc rei principia, fontes atque scaturigines;
per spectis primævæ legislationis ecclesiasti-
cæ rationibus, de re tam lubrica nec minus pe-
riculosa tum faciliùs tum certius iudicare pos-
sumus. Equidem nominavi Saturninam per-
mutationis hanc materiam non alia de causa
quam quod suos fœtus in summum sæpenu-
mero soleat adducere discrimen; non secus ac
Saturnus crudeliter fœtum deuorat proprium,
sicut est in fabulis: licet id ad naturam tempo-
ris, quod edax est rerû, plerique referant. Cer-
te permutationes istæ beneficiales frequenter
a ser-

*Permutatio-
nis beneficia-
lis materia
cur Saturni-
na nominetur
ab auctore.*

serupulos gignunt in animis permutantium adeo duros, adeo præterea vehementes ac ventres, eosdemque iustos, vt Saturnini voracitas nullos vnquam consimiles genuerit cruciatus illis ipsis qui deuorabantur: cum grauiter læsa conscientia non temporarios at perpetuos experiatur cruciatus, qui ne morte quidem corporis finiuntur sed magis ac magis crescunt & grauiiores acrioresque redduntur, nisi salutaribus ante mortem fuerit expiata pœnitentiæ Christianæ Catholicæque remediis. quorum quidem remediorum præstat nõ indigere prudenter abstinendo talibus à commerciis, quam temerarias & quasi nundinatorias faciēdo permutationes tantum subire periculum, cuius amator dignus est qui pereat in illo.

2
Priscum de
non mutando
per Ecclesia
Sticos loco
ius.

3
Canon. 14.
Apostolorum.

Priscum ius est, ipsis Apostolis natum Authoribus, ne vel Episcopi vel vlli clerici sua loca suæque quasi stationes in quibus constituti semel fuerint leuiter deserant, sed in iis ad extremum vsque vitæ suæ spiritum constanter perseuerent. Canon Apostolicus ex editione Græcorum numero 14. tum apud alios tum apud Photium Patriarcham Constantinopolitanum eiusdemque Interpretem Balsamonem sic de Episcopis habet, ἐπίσκοπον μὴ ἐξεῖναι κατὰ λεῖψαν τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν ἐτέρᾳ ὁπισθηδῶν &c. quem integrum canonem Gentianus Hæmetus ita vertit, Episcopo non liceat sua relicta parochia seu diœcesi ad aliam transilire, etiam si à pluribus cogatur nisi sit aliqua causa rationi consentanea quæ eum cogat hoc facere; vtpote

ppote ad maius lucrum, cum possit ipse iis qui
 hic habitant pietatis verbo conferre: idque
 non ex se, sed multorum Episcoporum iudicio
 maxima exhortatione. De Clericis omnibus
 Canon Apostolicus mox inde sequens ni-
 mirum 15. idem fere constituit, ne scilicet ab-
 sine sui Episcopi venia commigrent aliò; graui-
 terque sancita transgressoribus pœna. versio ta-
 men (vt illud obiter hic moneamus) doctissimi
 illiusque viri Francisci Turriani clariores &
 castiores nobis exhibet eos canones Apосто-
 licos in fine lib. 8. eiusdemque vltimi Consti-
 tutionum Apostolicarum per Clementē Ro-
 manum ipsius D. Petri discipulum & successo-
 rem luculentissimè conscriptarum, vbi licet
 Canones Apostolici numerentur duntaxat 75.
 Porro decimus & vndecimus loci sunt huius,
 cum Photius & alij numerent 85. res tamen
 vix prorsus est eadem. quandoquidem Cle-
 mens aliquando duos vel tres Canones con-
 tribuit in vnum. Latini scriptores Isidorum
 Hispalensem ferè secuti (qui in principio sui
 decreti 47. canones Apostolicos ponit) solos
 priores 47. descripserunt, quorum vltimus est
 de trina mersione in baptismo. quos tamè 47.
 contrahunt alij solos in 41. sicut alij contra di-
 stant eosdem in 50. quem numerum ponit &
 post Gratianus distinct. 16. in princ. & seqq.
 Quorum quidem Canonum Apostoli-
 corum omnium tanquam *γνησίων* & ingenuo-
 rum seu verissimè ab Apostolis factorum asser-
 tionem defensionemque petes ex eodem Tur-
 riano

4
 Canon. 15.
 Apost.

5
 Apostolico-
 rum Canonū
 numerus &
 auctoritas.

4

riono tum in libris quinque contra Centuriatores Magdeburgenses tum in suis Commentariis ad libros illos octo Clemētis de constitutionibus Apostolicis. Huic Apostolico de Episcopis & Clericis in sua quibusque statione continendis iuri prorsus est conforme quod Clemens idem Romanus in Epistola prior ad Iacobum fratrem Domini scribit de tota presbyterorum Clerique militia quasi praesidiaria certos intra totius christianismi tunc futuri limites collocanda iussu ipsiusmet Christi; qui voluerit in ciuitatibus illis in quibus apud Ethnicos erant Archiflamine maiores, constituit Patriarchas; in ciuitatibus verò matricibus, quae Metropoles appellantur, Metropolitanos vel Archiepiscopos; in aliis autem ciuitatibus non paruis at mediocribus, Episcopos. Vnde cōsequens fuit vt in cæteris denique minoribus oppidis & castellis & in pagis atque villis alii presbyteri non Episcopi cōstituerentur. Presbyteris nimirum in locum discipulorum Christi succedentibus, Episcopis in locum Apostolorum, quod ipsum commemorat & Anacletus Clementis eiusdē successor in epistola sua tercia c. 2. nominatim simul & hoc addens, presbyteros ab Episcopis per castella & ciuitates modicas ordinandos esse; singulos tamen, inquit, per singulos ritulos suos, & paulò post, Episcopus ad honorabilē urbem titulandus & nominandus est; presbyter verò ad quemcumq; locum vel ecclesiam in eo constitutam est p̄ficiendus, & in ea diebus vitæ suæ duraturus. ita diuus illic

6
Præsidaria
cleri totius
militia per
vniuersam
Christianis-
mum dispo-
sita iussu
Christi teste
Clemēte Ro.

7
Anacletus.

8
Titulus Ec-
clesiasticus
quid & vn-
dē.

onsia

ii d

Anacle-

Anacletus; cuius verba recitat & Gratianus di-
 stinct. 80. c. Episcopi nō in castellis. nisi quōd
 verba postrema, quæ tamen potissima sunt,
 & huius propriè loci, prætermiserit; hæc nimi-
 tam, & in ea diebus vita sua duraturus. minimè
 tamen omisit idem Gratianus id quod huic A-
 nacleti Epistolæ conformiter cōstituit aliquot
 postea seculis Urbanus Papa secundus in Sy-
 nodo Placentina; Sine titulo; inquit, ordina-
 tio irrita habeatur. & in qua ecclesia quilibet
 institutus est, in ea perpetuò perseveret. c. fan-
 thoru. distinct. 70. Quo ex Anacleti loco mo-
 vendi sunt obiter & quasi per digressiunculam
 studiosi, titulos ecclesiasticos propriè dici de
 prædicatoria illa clericali militia quasi statione;
 pro spirituali nimirum & euangelico populi
 Christiani pastu, custodia, tutela, tuitione-
 ne, unde tituli nomen descendit. Sic olim Ro-
 mæ inter Ethnicos iam ante Christum natum
 tituli nominabantur ipsimet milites quasi tu-
 rali, propterea quod patriam tuerentur; unde
 & nomen Titi ortum esse scribit Sextus Pom-
 peius Festus lib. 18. de verborum veterum si-
 gnificatione. quo fit vt non tam ad semetip-
 sum tuendum clerico Titulus detur ecclesia-
 sticus, quàm ad populum Christianum fidei
 sue in sua statione commissum in fide pieta-
 teque Christiana tuendum, quæ quidem no-
 minis huius (tituli) ratio, non potest non
 vehementer placere. quanquam certo cer-
 tus est, mercede sua dignos esse vicissim
 Clericos vt ac tanquam cooperarios Christi

a iij sacro-

9
Perpetua in
vno beneficio
perduratio.

10
Titus vnde
dictus.

sacrosanctos (Matth. 10. & 1. Corinth. 9. &
 c. clerici omnes. 1. q. 2. & c. cum secundum
 Apostolum. de præbend.) quibus proculdu-
 bio suus titulus ad suimetipsum etiam cuique
 tuitionem debet esse certus & fixus. Cæterum
 de varia tituli ecclesiastici ratione cum plures
 alias congeffimus coniecturas ex Antiquitati-
 bus ecclesiasticis in Syntagma nostrum de Pro-
 uentibus ecclesiasticis ad cap. 1. de testam. nu.
 13. & seqq. vsque ad nu. 33. verum præsens hæc
 ad milites prædiciarios eorumque stationes at-
 que titulos allusio plus habet gratiæ & myste-
 rij; utpote ex qua simul & illud intelligitur,
 quod nos hoc loco potissimum spectamus,
 quemadmodum sine Principis vel certè ducis
 imperio militibus prædiciariis non licet prædi-
 dia sua deserere, sic nec ecclesiasticis licere citra
 sui Superioris veniam, consensum, & appro-
 bationem sua mutare beneficia ceu stationes
 consuetas ad tuendum semel sibi commissas.
 Ecclesiastica legislatio deinceps insecura con-
 stantissimè semper has constitutiones Apосто-
 licas & primævas in ecclesia Christiana reti-
 nendas & obseruandas esse censuit ac voluit.
 Itaque mox inualefcente Christianismo tan-
 demque temporibus Imperatoris Constanti-
 ni liberrimè passim recepto, primùm in uni-
 uersali Synodo Nicena Can. 15. & 16. tum de
 Episcopis & Presbyteris atque Diaconis tum
 de cæteris omnibus viris ecclesiasticis consti-
 tutum denudò fuit ne loca sua mutarent, quan-
 tumlibet id ex praua consuetudine iam tum

11
 Prædiciariorum
 desertio.

12
 Nicena Sy-
 nodus hæc in
 re Canoni-
 bus Aposto-
 lorum con-
 formis.

temporis inoleuisset; vt ex Photio & Isidoro
 & primo Conciliorum per Laurentiū Surium
 editorum Tomo cæterisque scriptoribus ac
 nouissimè ex integris eiusdem concilij Niceni
 canonibus 80. per Turrianum in lucem ex A-
 rabico prolatis inter constitutiones Apostoli-
 cas (cum hæctenus viginti dumtaxat habere-
 mus eiusdem concilij canones) liquet. neque
 verò Gratianus noster id ius omninò præterit
 in c. non oportet episcopum. & in c. si qui ve-
 rò siue: 7. q. 1. Quibus conformia non ita diu
 post sancita fuerunt variis aliis in conciliis an-
 tiquissimis, nimirum Sardicensi can. 1. Antio-
 cheno can. 13. & 21. Chalcedonensi can. 5. & 6.
 ne plura nunc otiosè recenseamus alia iura hūc
 pertinentia, frequēter à posterioribus quibus-
 que legumlatoribus ecclesiasticis repetita no-
 vissimòque iure sæpius iterata. Quæ pleraque
 licet ad episcoporum præcipuè translationes
 vel aliorum quoque clericorum commigra-
 tiones pertineant absque permutationis cōtractu,
 tamen rationes fere militant eadem simul in
 permutationibus, immò maiores etiam ratio-
 nes, quia permutationes istæ præter notam le-
 uitatis vel auaritiæ vel ambitionis in migrādo,
 subiiciuntur etiam nundinationis cuiusdam
 visæ periculo. Cæterum, cur, inquis, huiusmo-
 di vel migratio vel translatio tantopere cano-
 nibus est odiosa & inimica! Synodus illa qui-
 dem Sardicensis tum ambitione tum auaritia
 migrantium videtur mota; dum ait in eodem
 suo canone 1. nullum fuisse inuentum Episco-
 a iiij pum

13
 80. Canones
 integri Nice-
 nae Synodi per
 Turrianum
 prolatis.

14
 Iura deinceps
 insequētia de
 non mutanda
 clericis Sta-
 tione sua.

15
 Permutatio-
 nes odiosiores
 migrationi-
 bus.

16
 Ratio prohi-
 biti clero mi-
 grationis.

17
*Spirituale
 coniugium
 Duarenus ri-
 diculè rejicit
 in interpretes,
 cum sit iuris
 clarissimè, &
 sepius itera-
 ti, atque ex
 ipsa scriptura
 sacra dedu-
 cti,*

pum qui de maiore ciuitate ad minorem tran-
 saret. quam solam rationem Duarenus ample-
 ctitur lib. 5. de sacris ecclesiæ ministeriis ac be-
 neficiis c. 3. reprobaturque non sine risu nostros
 iuris huiusce Pontificij Cōsultos qui spiritua-
 le quoddam inter Episcopum & ecclesiam tra-
 dunt intelligi contractum esse coniugiū quod
 hominum arbitrio dissolui nequeat, iuxta illud
 quos Deus coniunxit homo non separet, sed
 profectò facit intelligendo Duarenus vt nihil
 intelligat; quandoquidem illa nostrorum ra-
 tio longè tum pulcherrima mysterioque diui-
 no plenissima tum verissima est, saltem quoad
 Episcopos. nec eam rationem commenti sunt
 Interpretes nostri, sicut iste putat, sed ab ipsis
 Pontificij iuris contextibus & Authoribus (in
 quibus parum diligēter versatus fuisse videtur
 Duarenus) apertissimè clarissimeq; nobis pro-
 ponitur in c. 2 & 3. & vlt. de trāslat. Epis-
 tria Cap. sunt ipsius Innocentij Tertij Ponti-
 ficis, viri tum doctissimi tum longè sanctissimi
 & innocētissimi. proponitur item in c. cum in-
 ter Canonicos 21. de elect. & c. quoniam fre-
 quenter. §. porro vers. si verò aliter. vt licet non
 contest. & c. & in c. requisisti. vers. penult. in
 fin. de testam. quæ omnia & singula sunt eius-
 dem quoque Innocentij Tertij. neque tamen
 primus fuit Innocentius ille qui sic aut loque-
 retur aut Christianè philosopharetur, sed iam
 inde ab ipsis Apostolorum temporibus ita lo-
 cutus est atque docuit Diuus Euaristus Ponti-
 fex, proximus Anacleti successor, paulò post
 annum

18
*Euaristus
 vel Eucharis-
 tus.*

annum Christi centesimum; in epistola sua 2.
 sicut apud Surium tomo 1. Conciliorum vide-
 re est. qui locus & in Gratiani decretum relatus
 est. c. sicut vir. 7. q. 1. Sic etiam locutus est at-
 que docuit non ita diu post Diuus Calixtus in
 epistola sua 2. simul relatus à Gratiano in c. si-
 cut alterius vxor. 7. q. 1. sic deniq; Patres Con-
 ciliij Remensis quod Caroli magni tempori-
 bus celebrabatur & loquuti sunt & constitue-
 runt, Sanctum Calixtum quoque referentes
 orthodoxem; non quidem primum, sed perpe-
 tuam ecclesiæ Christianæ formā & in loquen-
 do consuetudinem secutum. c. sicut in vnaqua-
 que ecclesia. 21. q. 2. Quid? Christus ipse,
 cuius vice fungebantur Apostoli, quorum suc-
 cessores Episcopi sunt, sponsam sibi coniunxit
 ecclesiam; vel ipsa teste scriptura sacra. nihil
 aliud Episcopali annulo denotante quàm hanc
 de qua agimus desponsationem coniugiū-
 que spirituale, qua de re plusculum diximus a-
 libi, partim scilicet in d. c. requisisti. nu. 82. &
 legq; partim in c. Clerici officia. de vita & ho-
 nest. cler. ad verb. sed nec annulos, nisi qui-
 bus competit ex officio dignitatis. Argumen-
 tum Duareni prorsus est ineptum; nam dice-
 re, non licet Episcopis migrare quia vel a-
 maritiæ vel ambitionis est, ergo coniugium
 spirituale non est inter Episcopum & eccle-
 siam; perinde est atque si quis diceret, non li-
 cet maritis miscere sese mulieribus aliis quia
 libidinis est vel propter libidinem hoc faciunt,
 ergo matrimonium vel coniugiū non est inter

19
*Annulus E-
 piscopalis.*

20
*Argumenta-
 tio Duareni
 ineptiss.*

a v mari-

maritum & vxorē. quinimodò nec maritis licet alias consecrari mulieres, nec Episcopis licet ad alias transire ecclesias, quia violatèr ambo id est Episcopi & mariti ius coniugale; hi quidem carnale, illi autem spirituale; hi propter libidinem, illi propter vel auaritiam vel ambitionem vel etiam leuitatem. qui adulterantur nunquam propterea adulteratùr vt violent coniugium, sed vt suis indulgeant cupiditatibus, ex quibus tamen ista coniugij violatio per sese necessariò consequitur & cõcomitur etiam inuitos. Synodus illa Sardicensis (vt & alij plerumque solent legumlatores ecclesiastici) causas quidem posuit quibus ipsimet Episcopi priuatim impelluntur ad suas ecclesias deserendas & ad alias occupandas; attamen quantum præterea scelus illæ causæ priuatae secum trahant respectu ipsarum ecclesiarum seu quoad publicum ecclesiæ bonum impediendum, non minus reliquit vnicuique considerandum. quid Episcopi spectarent exprimendum erat, quid hinc sequeretur incommodi publici sponte sua & per sese satis intelligebatur. Falsum præterea est quod ibidem Duarenus addit, primi canonis illius è Sardicèsi concilio prolati partem duntaxat posteriorem extare nostris in decretalibus, nempe c. 2. de elect. quando quidem prior quoque canonis illius pars extat in c. 1. de cler. non residentibus, nimirum hæc, non liceat episcopo de ciuitate sua transire ad aliam: manifesta est enim causa pro qua facere hoc attentat; cùm nullus sit

21

Nemo adulteratur vt fiat adulter.

22

Adulterium spirituale se qui trahit ex ambitiosa vel auara Episcoporum commigratione.

23

Causam illam que priuatim Episcopos mouet ex concilio

uicinus

uentus Episcopus qui ad minorem de maiori civitate transfret. En tibi causam quæ moueat quidem episcopos priuatim, sed ex qua causa maius præterea sequatur malum publicum, desertio scilicet ecclesiarum, ceu spiritualis illius coniugij violatio. Sanè Pastores gregem suum pascere iubentur, bonusque Pastor vitam pro suis ouibus ponit, & ad finem vitæ suæ vsque eas diligit, neque de fugiendo vel sese subducendo cogitat nisi fortè mercenarius dumtaxat fuerit de sese tantum pascendo sollicitus non de suis ouibus. Est igitur hæc supina Duareni negligentia, tot ac tam illustres de mystica hac spiritualis coniugij ratione tum cõtextus tum rationes non inuestigasse sed illotis quasi manibus atque tam temerè de tanta re pronuntiasse nec ad fontes ipsos intendisse digitos, cum tamen ipse sine causa nostris hoc obijciat Interpretibus, ex fonte scilicet ipsos non hauisse. Spiritualis huiusmodi coniugij ratio cessat quidem cæteris in Clericis, attamen militaris illa suæ stationis ad extremum vsque spirituum tuendæ ratio totiûsque militiæ præsidia-ria consideratio, priscis canonum ecclesiasticorum spectata conditoribus, etiãnum viget semperque vigeat in omnibus omninò clericis quamdiu status ecclesiæ Christianæ catholiceque saluus perdurabit. Ad permutationes hæc nostras quod attinet, vix vlla reperiuntur in antiquitatibus ecclesiasticis earum exempla. Nam cum beneficia ecclesiastica numerentur & sint inter res quæ non cadunt in hominum

*Sardicensi
verè relata
esse in libros
Decretalium
contra quàm
Duareni di-
ctet.*

24

*Boni pasto-
ris officium.*

25

Supina Duareni negligentia cum temeritate.

26

Ceteri clerici præter Episcopos cur migrare prohibeantur.

27

Beneficiorum permutationes cur fieri nequeant, inspecta verè ipsarum etiã natura sepositis interim personis.

com-

cōmereia, vtpote iuris publici vel sacri verius, facile quivis intelligebat de talibus alienandis vel solū cogitare piaculū fore; quandoquidem non patrimonij iure talia possidētur sed mero beneficij titulo pro sanctis laboribus ecclesie impensis. quo fit vt & successione iure quippiā talibus in rebus fieri semper habitū sit & adhuc habeatur atq; re vera sit detestabile & abominabile canonibus non antiquis tantum verum etiam & mediis & recentioribus & recentissimis quibusque. c. Moises. c. Apostolica auctoritate. cū seqq. 8. q. 1. c. 5. Synodi Romanæ sub Hilario Papa celebratæ sub annū Christi 465. Tom. 2. Concil. apud Surium. c. 1. de præbend. c. accepimus. de pact. c. ex trāmissa. in fin. c. ad extirpandas successiones. de filiis Presbyt. c. ad hæc de deci. c. cōsult. de iure Patronat. c. cū in beneficiis ea quæ hereditariæ successione imaginem referunt & c. quod est numero septimum Reformationis in Concil. Trident. sess. 25. Sanctuarium nempe Dei iure hereditario possideri non debet, vt Alexander Tertius aliquoties inculcauit d. c. adhæc de decim. & d. c. cōsult. de iure patronat. allusione facta scilicet ad illū psalmi octuagesimi secundi versiculum in impios, internecionem populo Dei veræque religioni minitantes, ac dicentes, *Hereditate possideamus sanctuarium Dei.* Quod autem varia deprehendantur tum in ecclesiasticis historiis tum in canonibus exēpla virorum quorundam piissimorum qui successorē sibi nominaverint, quod & ipse D. Petrus fecisse legitur, non

28

Successionis
ius in benefi-
ciis detesta-
bile.

29

Sanctuarium
Dei iure he-
reditario non
possidendum.

30

Nominare
successorem,
huc non per-
tinere.

non hūc propriè pertinet, sed partim ad com-
 mendationem dūtaxat aliquam nihil iuris tri-
 buentem, partim ad singulare quoddā prero-
 gatiuē diuinitus concessē priuilegium; non he-
 reditario vel sanguinis vllō iure, vel ad gratifi-
 candum personæ, sed ad vtilitatē ecclesiæ maio-
 rem. qualia tibi suppeditat exēpla Gratianus 8.
 q.1. Migrationes item atque translationes Epi-
 scoporum sepius in ecclesia primæua sunt visa,
 nunc ausu temerario sua spōte migrantiū, nunc
 etiam legitima simul auctoritate frequenter in-
 teruenientē translatorum; sicuti D. ipse Petrus
 Antiochia relicta, Romam diuino nutu migra-
 uit. c. mutationes Episcoporum. 7. q. 1. propter
 maiorem ecclesiæ vtilitatē. Sed Permutationis
 beneficialis exēpla nullis in antiquis aut cano-
 nibus aut historiis ecclesiasticis reperiuntur: a-
 deò vt nec apud Isidorum, nec apud Burchar-
 dum, nec apud Iuonē, nec apud ipsum quidem
 nouissimum decretorum collectorem Grati-
 anum, vlla prorsus extet permutationis benefi-
 cialis mērio. falliturq̄. Duarenus ac fallit lecto-
 rem libro suo de sacris ecclesiæ ministeriis ac
 beneficiis 8. c. 3. dum permutationis beneficia
 prohibita ius ex Cōcilio Chalcedonēsi fru-
 stra repetit. noua scilicet posteritatis nouē sem-
 perq̄; magis ac magis inolescens audacia, no-
 uum peperit hoc permutationū beneficialium
 ius, nouas praxes, nouos quēstionū intricatissi-
 marum Labyrinthos. nominat quidem Grati-
 anus vno tantū loco permutationes vel cōmu-
 tationes monasteriorū c. nemini regū. 16. q. 7.
 sed

31
*Translatio-
 nes Episco-
 porum anti-
 que.*

32
*Permutatio-
 nem benefi-
 cialium nulla
 inueniri exē-
 pla antiqua.*

33
*Permutatio-
 nes Ecclesia-
 rum.*

sed nihil hoc habet cum beneficiorum permutationibus commune. multoque minus hinc pertinent rerum ecclesiasticarum alienationes tum canonibus Apostolicis tum perpetuo iure deinceps insecuto prohibite c. alienationes. 11. q. 2. venditiones præterea pactionesque beneficiales cum transactionibus exagitantur apud eundem Gratianum tanquam simoniaca. c. si quis dator. cum seqq. 1. q. 3. sed extra casum permutationis ubique loquitur Gratianus, interuenientibus nimirum pecuniis absque beneficiorum ecclesiasticorum redditione mutua. Quamquam temporibus fere iisdem sub Alexandro 3. Synodus primùm Turonensis dignitatum permutationes fieri prohibuit c. maioribus. in ipso fin. de præbend. de qua prohibitione videto concilium Lateranense sub eodem Alexandro 3. celebratum, parte 30. c. 4. apud Laurentium Surium Tom. 3. Concilior.

Fôrtibus & originibus ita breuiter indicatis, veniendum tandem nobis est ad singula capitula; quæ reperiuntur de beneficiâ hac permutatione quinque tantùm; videlicet hæc. Capitulum Quæsitum. c. cum olim. c. cum vniuersorum. de rer. permutat. in Decretalibus, & c. vnic. eod. tit. in 6. cum Clement. vnic. tit. eod. Ad quæ singula quæstiones excutiemus oportunas, prout ordo nos verborum contextus monebit; veterum Iurisconsultorum in legibus & Senatusconsultis & Edictis Prætoriiis intepretandis morem secuturi.

CAP.

34

Alienationes rerum Ecclesiasticarum.

35

Venditiones, pactiones, transactiones beneficiales.

36

Permutationum harum origo.

37

Iura permutationum beneficiorum hæc pertinentia et hic explicata.

Urbanus III.

Quæsitum est ex parte tua, si commutationes fieri valeant prabendarum; cum commutatio dignitarum in Turonensi concilio fuerit interdicta. Sunt enim quidam qui prabenda sua cedunt, & iuri renunciant, vt maiorem prabendam obtineant, vel hoc certam summam pecunia consequantur. quod eisdem honestati est contrarium, & simoniacam proculdubio continet prauitatem. Generaliter itaque teneas, quod commutationes prabendarum de iure fieri non possunt, præsertim cum pacto præmissa, qua circa spiritualia vel connexa spiritualibus labem continet semper simonie. Si autem Episcopus causam inspexerit necessariam, licet poterit in uno loco ad alium transferre personas: vt quæ vni loco minus sunt utiles, alibi se valeant vtilius exercere.

Urbanus hic Tertius vnico duntaxat intermedio Lucio 3. mox Alexandrum III. secutus est successor; qui quod ab Alexandro constitutum fuerat in illo Concilio Turonensi paulò superius memorato de non permutandis dignitatibus ecclesiasticis, id ipsum generaliter de Præbendis vel beneficiis omnibus ecclesiasticis (præsertim pacto præmissa) permutandis constituit: permittens tamen Episcopis potestate transferendi personas ecclesiasticas in alium locum si causa subsit idonea. Præfuit autem Urbanus is Apostolicæ sedi ante annos iam præcise quadringentos, cum Synodus illa Turonensis viginti circiter annis antè fuisset celebrata,

38

*Argumentum
huius Capit.*

39

Tempus.

brata, nempe sub annum Christi millesimum centesimum sexagesimum quartum sicut ad Siegeberti Gemblacensis Chronica videmus adnotatum. Reperit itaque nobis hoc permutationum beneficialium ius primū Gallia, cuius mali mores per tēpora planè schismatica (dum alij Clericorum Frederico Imperatori in ecclesiam catholicam sœuienti, alij falsis adherere Papis, alij legitimo suo coniungi desiderabant Pontifici videlicet Alexandro III.) bonarum constitutionum harum primam dederunt occasionem. Contextus integer ex editionibus antiquis erit examinandus.

40
Occasio primari permutationum beneficialium è schismatibus.

Ait Pont. *Commutationes Prabendarum.* Permutationem dicas an commutationem nihil refert. res est eadem. quam vel definire vel describere nihil attinet, cum satis nota sit ex iure civili l. i. ff. de rerum permutat. quin & ex apertissima per sese vulgoque notissima vocis acceptione, rei scilicet pro re datione. Quamquam semper meminisse debemus ac mordicus retinere, id quod ex eadem l. i. fere depromptum Pontifex inculcat alibi, Permutationem inter contractus bonæ fidei computari neque cum alio quàm cum Domino vel cum eo qui habebatur loco Domini legitime posse celebrari. c. cum venerabilis. vers. ad hæc. in verb. cum permutatio. de except. Quo ex fundamento non paucarum dependet quæstionum grauissimè controuerti solitarum resolutio. quarum princeps & prima sit hæc, An ex causa permutationis resignari beneficium possit alicui

41
Permutatio quid.

alicui tali qui nullum prorsus habeat benefi-
 cium quod vicissim reddat. pone, quod fre-
 quenter accidit, obtingere cuipiam beneficium
 aliquod pinguius quàm sit illud quod nũc ha-
 bet, aut alioqui desiderare beneficium quod
 vicissim habet in amicum quempiam suum be-
 neficiis omnibus destitutum vel aliàs inopem
 transferre. quod quia facilè præuidet efficere
 non posse per aliam viam quàm per ius per-
 mutationis (cùm neque collator ipse sit, neque
 collatoris voluntate multum speret si sim-
 pliciter beneficium resignaret ac amicũ dum-
 taxat commendaret, neque semper Pontifex
 commode possit adiri qui resignationes in fa-
 vorem quæ dicuntur solus admittere potest)
 quale capiat cum amiculo illo suo confi-
 sum. resignat cum consensu collatoris ordi-
 narij suum beneficium ex causa permutationis
 cum amico illo suo peragenda. amicus iste vi-
 cissim resignat vel se resignaturum dicit bene-
 ficium tale vel tale quod nominat, quod ta-
 men ipsius non est, cùm nullũ prorsus habeat.
 ita confert ordinarius huic beneficium illud
 ab altero resignatum. Quæritur an canonica
 seu legitima iustæ sit hæc permutatio, vel
 canonicus ad beneficium hoc ingressus vel re-
 gis regiaque beneficiorum adipiscendorũ via.
 Respondet Petrus Rebuffus in sua praxi bene-
 ficiorum parte 3. tit. de permutat. nu. 14. & 15.
 permutationem talem quantumlibet fictam
 esse, cùm nullius intersit præterquam com-
 mutantis qui contentus est nihil sibi vicissim
 b præsta-

42

An valeat
 permutatio
 beneficij cum
 non habente
 beneficium
 quod vicissim
 recipiatur.

43

Rebuffus ve-
 furatus.

præstari per compermutantem, vocatque me-
 dium hoc subtile quidem sed iustissimum, ne
 fraudem committant ordinarij scilicet in con-
 ferendo beneficium hoc alteri quam cui desi-
 gnans conferri volebat. nam si dedi tibi rem ex
 causa permutationis, & postea nolim ego eam
 sed sim cōtentus eam tibi dare vel ut eam quo-
 que retineas, non fit irrita propter hoc perma-
 tatio d. l. i. π. de rer. permutat & ibi DD. ita nec
 infringitur (inquit) beneficij permutatio, si
 pars non conqueratur; quia si partes sint con-
 cordes quid ad iudicem? l. i. §. inde quæritur.
 π. de oper. noui nunciat. Sed exitialis est hæc
 profectò sententia vereque Saturnina, menti-
 bus ac animis perniciosissima, quæ cuncta &
 iuris huius & æquitatis fundamenta subuertit,
 ideoque vero Iurisconsulto viroque bono pro-
 fus indigna. miror equidem vehementer & in-
 dignè fero viri tanti cœcitatem tantam atque
 tam crassam. quid? an Permutatio vel erit vel
 dicitur vbi nihil est cum quo permutetur? per-
 mutatio fit rei pro re, nec aliter vel nomē per-
 mutationis esse poterit vel contractus esse per-
 mutationis. vetus est verissimumque prouer-
 bium, simia semper manet simia quantumlibet
 induatur purpura. nec enim possunt cōtrahen-
 tes peruertere proprias contractuum substan-
 tias atque naturas, vt variis in locis vtriusque
 iuris responsum reperitur; siue de deposito, si-
 ue de societate, siue de locatione conductione,
 siue de quibuslibet aliis contractibus tam no-
 minatis quam innominatis quærat, siue de
 pecca-

precario siue denique de quocumque rerum
contrahendarum genere. l. 1. §. penult. & Lu-
cius. π. depositi. l. si non fuerit in fin. π. pro-
prio. l. ex conducto. §. Papinianus vers. sed
in π. Locati. l. insulam. π. de præscript verb.
cum precario. π. de precar. de vsuris quoque
liberiter D. Ambrosius ita loquitur, quod-
cumque accedit sorti vsura est, & quod velis
nomen ei imponas vsura est. c. plerique. 14. q. 3.
Et ego dicam, si te beneficium permutare
scias cum beneficio quod compermutanti scis
de nullum, permutatio non est, sed vel est si-
mulationis vel donatio vel gratificatio vel simile
quod omni iure tibi prohibitum, quocumque
eodem vocabulo negotium istud tuum desi-
derare vel cohonestare contendas. deinde præ-
terea aliorum hac in re criminum perpetra-
tionem tum simulationis & mendacij fortassis
tam scelus apertissimū, fraudulosissima simul
ordinariis collatoribus iniuria per istiusmo-
di permutationes fictas, vt qui iure suo liberè
ut ferendi callidè & insidiosè defraudantur
et homines istos qui successorio quodam vel
hereditario quasi iure sanctuarium Dei possi-
dere moliantur cū impiis illis & Atheis rerum
sacrarum profanatoribus & vniuersi populi
Dei sanctæque legis ac disciplinæ violatoribus,
quos detestatur & abominatur Propheta Rex
in illo psalmo vehementissimi zeli plenissimo
initium Deus quis similis erit tibi? Nec
perdo faciunt ad rem argumenta Rebuffi; quan-
tum quidem quod ait compermutatem qui con-

tractum à patte sua impleuit posse compermutanti parcere vel ab eo nihil vicissim recipere, cum possit vnusquisque iuri pro se introducto renunciare nec volenti fiat iniuria, verum quidem est si modò permutationis contractus ab initio perfici potuerit; sin minus, ex donationis quidem causa quod acceptum est retineri potest, ex permutatione quæ nulla fuit non potest. nec vlla lex est quæ Rebuffo in ea sententia suffragetur. atqui beneficia ecclesiastica nequeunt ex causa donationis ab vno in alium transferri, sed legitimis i. canonicis deferuntur collationibus vel aliis provisionibus. Quod autem subdit Rebuffus idem, si partes inter se conueniunt quid ad iudicem? ineptè profus dicitur quando vel res in potestate contrahentium non est vel tertij cuiuspiam vertitur præiudicium, sicut in casu nostro beneficium non est in dispositione contrahentium immò grauissimum fieret præiudicium collatoribus ordinariis; ne quid interim nunc repetam de multiplici talis resignantis alio præterea scelere huic resignationi interueniente iamque satis inculcato. Medium igitur hoc Rebuffi non subtile, sicut ille putat, sed crassissimum, non iustissimum sed iniustissimum & impiissimum sceleratissimumque dici meretur, & ipsi quidem naturæ substantiæque permutationis repugnantissimum. Rectius multò Papo, vir alioqui Gallus & Gallorum praxi vehementer addictus, tamen agnoscit ingenuè, beneficium

cum non beneficio permutari non posse quamlibet sit aliquid aliud quod vicissim loco beneficij reddatur, & ita curiam Parisiensem iudicasse. lib. 2. Arrestor. tit. 7. c. 1. multò minus ergo posset valere permutatio beneficij cum nihilo seu vbi nihil est quod vicissim loco beneficij reddatur.

Succedit hinc alia quæstio magis dubia, de permutatione beneficij pinguis immò pinguis cum beneficio macilento seu tenui quoniam immò si sic liceat loqui tenuissimo. pone Homeriam Glauci & Diomedis permutationem sexto Iliados.

Χρῆσα Χαλκείων ἐξατόμβοι' ἐννεαβοίων.
quæ stulta quidem sed iure tamen haud improbata creditur permutatio; cuius meminit Iurisconsultus in l. 1. ꝑ. de contrahend. empta. & vend. quam significat & Iustinianus in l. 1. §. diuersæ scholæ authores. Institut. de empt. & vendit. Nostri beneficiales practici rarius hanc in locis mouent quæstionem, ac ceteros insignis ille Ludouicus Gomezius in regulam Cancellariæ de infirmis resignantibus quæst. 19. quæ est de permutatione beneficiorum imparium. vbi notat obiter, permutationem beneficij cum non beneficio, fictam scilicet istam de qua præcedens erat quæstio, vocari vulgò permutationem beneficij cum beneficio de pertica; prouerbiali scilicet sermone, pro beneficio vel nullo vel quod compermutantis planè non est. Causa dubitandi de quæstione modo

b iij propo-

44
Pinguis beneficij permutatio cum tenui valeatne.

45
Beneficij de pertica; cui non absimile beneficij quod vulgo nullo dicitur cupatur Equus conductitius, de quo paulò post.

proposita satis est evidens, quia licet hic vera res vtrunque interueniat, & permutatio vere nomen suum tueri possit, fraus tamen subesse videtur aliis, aliis non videtur. Permutationis nomen si spectes, omnia sunt protinus alba nihilque subest vitij; sin imaginariam potius beneficioli (quod vel parui vel nullius est fere momenti) redditionem consideres, in suspicionem res grauissimam cadit meræ gratificationis atque donationis aut liberalitatis aut etiam successionis, in huiusmodi rebus ecclesiasticis prohibita propter causas abundè declaratas. Ita que si senex quispiam ciliarius aut capularis opimo præditus beneficio cum nepote suo tenuissimum habente beneficium permutauerit, quotusquisque non suspensissimam haberet huiusmodi permutationem: sin inter pares ætate vel alioqui non coniunctos permutatio talis fiat, & quorum industria manifestè videatur alibi futura ecclesiis velior, si videlicet alter in alterius locum transferatur, vel hoc ille vehementer desideret qui beneficium reddit maius (in patria fortasse sua lubenter ac suauiter victurus) inæqualitas valoris beneficiorum permutandorum sola, nihil profusus vitij plerisque videtur adferre permutationi; neq; præsumptionis alicuius malæ (de fraudando scilicet ordinario collatore vel alio quocumque) satis idoneum per sese esse argumentum hanc beneficiorum commutandorum inæqualitatem. Reperiuntur in hanc sententiam denfiones aliquot ipsius Romanæ Curie seu iudi-

iudicium Rotæ; nimirum decisio 2. de præ-
sumpt. in antiquis. decis. 2. de rer. permut. in
antiquis. decisio. 2. & vlt. de rer. permut. in
antiquioribus. Doctorū præterea nostrorum
conformibus opinionibus accedentibus in c.
1. de cler. non resid. & Gaufredo qui vulgo di-
citur Collectarius ad hoc nostrum cap. nu. 23.
Tirillauit hæc opinio posteritatem tam vehe-
mēter, vt iam nihil ferme sit permutationibus
istis frequentius. Attamen suspectissima mihi
quidem certè semper hæc fuit sententia quoad
membrum distinctionis posterius. nam nemo
presumitur velle decrefcere vel Glauci stulti-
tiam imitari d. c. i. s. de cler. non resid. id quod
& Nicolaus Euerardus in locis legalibus vbi
de communiter agit accidentibus nu. 7. breui-
ter in hac eadem quæstione probat. Vnde præ-
sumendum est, aliquid semper hulceris in ani-
mis ita permutantium latere, vel pecuniis ni-
mirum vel pactioibus interueniētibus, quod
est simoniacum, vel ad amico liberaliter grati-
ficandum collatoribus ordinariis iure suo de-
modatis, quod est iniustum. Quanquam præ-
sumptio hæc præsumptione cōtraria elidi po-
terit si causæ quæpiam appareāt iustissimæ, cur
quis beneficium alterius tenue videatur meritò
preferre suo pingui. quod est rarissimum. Fa-
tentur autem saniores omnes quotquot hac
de quæstione disputant, inæqualitatem bene-
ficiorum permutandorum vehementer ma-
gnam, pluribus præsertim coniecturis acce-
dentibus, efficere vt permutatio fiat suspecta

46
*Quid si ma-
 gna vel etiã
 maxima sit
 beneficiorum
 permutando-
 rum inequa-
 litas.*

reddatur que nulla, veluti si ne vel pro tertia quidem parte beneficium vnus compermutantis respondeat prouentibus & emolumentis beneficij compermutantis alterius. quò pertinent elegãtes duæ decisiones Rotæ apud Thomam Fastolum. nimirum causa 6. dub. 11. & causa 31. dub. 60. Et hoc est quod Gaufridus loco superiùs memorato dicit, permutationem beneficij tenuis cum pingui valere nec fraudem posse impingi nisi cum omnia essent notabiliter (vt loquitur) inæqualia. solam scilicet inæqualitatem beneficiorum permutandorum, quantumuis magnam, non putant ad suspicionem fraudis inducendam sufficere, sed & ætatis inæqualitatem & personarum permutantium coniunctionem requirunt ad fraudem præsumendam. dico fraudem: quantumlibet enim nihil interueniat fortè simoniacum, fraus tamen semper fit ordinariis collatoribus, quæ toleranda non est: ad eò vt fructuum ex tali beneficio perceptorum restitutioni sit obnoxius quicumque sic eos fraudulenter percepit, exemplo eorum qui dum vitæ clericalis propositum non habent, beneficia nihilominus ecclesiastica possident, vt his ditati postea quærant ac ducant vxores c. commissa. de elect. lib. 6. debet nempe fraus & à beneficiorum permutacionibus abesse c. vnic. de rer. permutat. in 6. in verbis liberè ac sine fraude de quibus ibidem plenius paulò post agemus ordine suo. Sane si tanta sit inæqualitas beneficiorum permutandorum

47
*Fructus ex be-
 neficio frau-
 dulenter ac-
 quisito perce-
 ptos esse resti-
 tuendos.*

quanta fuit in permutatione Glauci & Diomedis, hoc est vt ne pro centesima fortè vel millesima quidem parte beneficium vnum alteri respondeat, vt si cum beneficiolo viginti vel etiam decem duntaxat florenorum annuorum permutetur beneficium quod sexcentorum vel nongintorum est annuorum similia florenorum, equidem, sine vel coniecturis vel præsumptionibus vllis aliis aut ætatis inæqualis aut consanguinitatis aut affinitatis vel alterius cuiuscumque coniunctionis, ex ea sola nudaque beneficiorum inæqualitate tanta permutationem censeo non valere, vt ac tanquam verè imaginariam quæ-
uenummo videatur inita vnico, id est re vici-
ssim præstanda quæ penè sit nihili. quod e-
uidens est argumentum latentis anguis in
herba seu fraudis geminæ, tum simoniacæ
nimirum tum ordinario collatori præiudi-
cialis & iniuriosæ, vel vt minimum poste-
rioris huius vt maximè Simon Magus in fa-
bula non fuerit. Iuris est enim notissimi
venditiones vel alias alienationes quæ fiunt
in fraudem iuris animo donandi, (quando
donatio non est permessa) nullius esse mo-
menti. l. vir vxori. 17. ff. ad SC. Vellian. l.
si quis donationis. 28. in fin. ꝛ. de contra-
hæd. empti. & vendit. l. si sponsus. 5. §. cir-
ca venditionem. ꝛ. de donat. inter vir. &
xor. l. penult. ꝛ. de leg. Iul. repetund. qua-
ly omnino fraus & in imaginariis huiusmo-
di beneficiorum permutationibus euidenter

48
*Imaginaria
beneficiorum
permutatio,
vbi benefi-
ciolum nul-
lius penè mo-
menti recipi-
tur pro simo-
niacæ.*

49
*Contractus
imaginarij.*

conspicitur, cum beneficia non donationibus eadem possidentium sed canonicis & iustis deferantur collationibus atque provisionibus. planè contractus imaginarij, quantumlibet absque fraude facti, tamen veri non sunt neque vires habent, siue venditio siue locatio siue societas siue quilibet alius inspiciatur contractus. l. nuda & imaginaria. 55. d. l. si quis donationis. l. cum in venditione. 36. 7. de contrahendi empt. & vend. l. qui per collusionem. 49. ff. de act. empti. l. sicut emptio. 20. l. si quis conduxerit. 46. 7. locati. l. societates. §. in fin. 7. pro socio. l. si quis ante. 10. ff. de acq. vel amitt. possess. l. contractus imaginarij. 54. ff. de obligat. & act. l. imaginaria. 16. 7. de reg. iur. l. empti fides. 9. C. de contrah. empt. & vend. certis tamen rebus expediendis venditiones imaginariæ solent adhiberi quòd aliter commodè negotium non posset expediri cum tamen id expediri vel summa desideret æquitas (vt in l. si usufructus. 66. ff. de iur. dot.) vel alioqui prisca rituum Romanorum ratio postulet, sicut olim in emancipationibus atque testamentis & fideicommissis. §. præterea. Institut. quib. modi ius potest. soluitur. §. 1. Institut. de testam. ord. §. restituta. & ibi Theophil. Institui. de fideicom. heredit. At, inquis, in permutatione proposita non vnus tantum nummus interuenit vel beneficiolum quod vnus dumtaxat est nūmi vel assis, cum florenos aliquot annuos valeat; ideoque permutationem talem non esse prorsus imaginariam. d. l.

ima gi-

imaginaria. π . de reg. iur. Respondemus, pa-
 rum & nihil in iure nostro passim æquiparari.
 l. illud quoque 7. §. 1. vers. minus. π . de tribut.
 act. l. minus. 32. π . de verb. signif. quam in rem
 plures allegat auctoritates Corneus Cõsil. 38.
 lib. 1. & Socin. consil. 108. volum. 1. Sicut ergo
 non potest esse cõtractus emptionis & vendi-
 tionis absq; pretio vlllo, neq; contractus loca-
 tionis & cõductionis absq; mercede vlla, neq;
 cõtractus permutationis absq; re vlla recipi-
 e dāda, sic etiā non potest esse emptio & ven-
 ditio si nummus interueniat vnus nulla ex par-
 te respondens æstimationi rerum vendenda-
 rum, neque Locatio & conductio si mercedula
 dūtaxat interueniat quæ nullo modo potest cõ-
 parari cum vsu rei locandæ, neque permutatio
 si res ab altero detur quæ nihil penè sit ad rem
 ab altero datam. Quamobrem nugatorium
 censentur ita contrahentes actum celebrare
 voluisse arg. l. nō solum. 31. in fin. π . de oblig.
 & act. nisi donandi animo sic eos contraxisse
 constiterit, & ea donatio iure non prohibea-
 tur. l. 3. & d. l. empti. in fin. C. de cõtrah. empt.
 & vend. & d. l. si quis donationis. π . de con-
 trah. empt. & vend. quō facit & l. vlt. π . pro
 donato. Non tamen ex eo solo quòd imagi-
 narius tantum sit contractus præsumetur ani-
 mus donandi, sed aliter erit probanda donan-
 di voluntas; vt optimè post alios adnotaue-
 runt Iason in d. l. si quis. 10. π . de adquir. vel
 amitt. possess. num. 25. & Hieronymus Ca-
 gnolus in d. l. imaginaria. π . de reg. iur. nu. 12.
 in fin.

50
 Parū & Ni-
 hil æquipa-
 rari.

51
 Animo do-
 nandi cõtra-
 ctus imagi-
 narius quan-
 do.

52
Permutatio
beneficiorum
imaginarie
donandi ani-
mo facta.

53
Beneficij ma-
ximi cum par-
uo permuta-
tio quando
valeat ; pro
premissorum
condimento.

54
Beneficiola
que vulgo
nuncupantur
Equi cōdu-
ctitij ne ser-
uiūt istis nun-
dinationibus.

55
Quid si mens
permutatium
beneficia sit
ut alter per-
mutationem

in fin. qua in re explicanda quidam Recētores infelicius versati fuisse depræhenduntur. Quoniam verò beneficia ecclesiastica donari nequeunt pro arbitratu possidētium, fit vt & eorū permutatio donationis causa fieri nequeat. Cæterum, si cum beneficiolo quod in titulum dari consuevit quodque sufficit alioquin ad mediocriter sustentandam hominis ecclesiastici vitam permutetur liberaliter beneficiū pinguisimum, non ausim permutationem talem quasi vel imaginariam vel fraudulentam reprobare vel ex hac inæqualitate sola suspectam habere quātumlibet Glauci & Diomedis permutationi vicinam. Cur enim benignitas cōpermutantis improbetur? cur bonitas, cur liberalitas, cū nullius vel fraude vel iniuria cōiunctæ fraudes improbamus, benignitatē commendamus. Monēdi sunt hic obiter ordinarij beneficiorū collatores ne promiscuè beneficiolabilia, quasi cōductitios equos quosdā, beneficiolibus istis nundinationibus inseruire patiātur.

Ex his non difficulter constitui potest quoniam nam de beneficiorum permutatione tali sit sciendum qua permutatēs ita sunt animo comparati vt postquam alter eorum alterius beneficium acceperit, alter vicissim alterius beneficium non recipiat sed alter vtrumque retinet altero videlicet alteri lubenter gratificanti, nulla tamen interueniente, dum permutatōnis contractus iniretur, pactione vel conuentione vlla expressa de non vrgenda permutationis implementatione. Res exemplo fiet illustrior. Quidam

dam A mediocre possidet beneficium ecclesia-
sticum: B tenue quoddam habet beneficiolum:
vacat aliud beneficium vehementer opimum,
cuius collator ordinarius id optaret conferre
eidem A si modò eiusdem A beneficiū illud me-
diocre deriuatū foret in eundem B citra bene-
ficioli quod iam habet amissionē. Sed quia be-
neficium illud illius A nō pertinet ad collatio-
nem huius collatoris at alterius alicuius, res per
collatorē hunc (vtriq; tam A quàm B gratifi-
cari desiderantem) confici non potest. quod si
verò A beneficiū illud mediocre suum resigna-
ret in manus ordinarij sui collatoris eiq; com-
mendaret hunc B, collator ille, præterito forsi-
tan illo B cōferret illud alteri cuipiā. quid ergo
remedij? simulat A permutationis causam cum
B, vel etiam re ipsa permutationis cōtractum
solemni more cum B init, sed ea tamen mente
(sicut dictum fuit) vt postquā B acceperit hoc
beneficium, A nō sit desideraturus vt vicissim
sibi permutatio impleatur quoad alterius be-
neficioli redditionem per B. Proculdubio talis
permutatio tanquam vel simulata vel fraudu-
lenta viribus destituetur. quando quidem qua-
tenus est simulata nō potest esse vera sed minus
quàm imaginaria (simulatum scilicet nihil ha-
bet veri sed imaginarium saltem aliquid habet
veri) quatenus est fraudulenta iniuriam adfert
ordinario Collatori: itaque priore casu pro-
fus erit nulla, posteriore erit iniusta. Quam-
obrem alia ratione cōsulendum fuerit huic B,
nimirū vel per collatoris ordinarij spōraneam
volun-

non impleat
sed utrunq;
beneficium
retineat.

56
Simulatum &
imaginarium
differunt.

voluntatem, vel, illo recusante, per Summi Pontificis operam. Sanè si seriò vereque fuerit celebratus permutationis contractus, hoc est ea mente vt vicissim beneficium pro beneficio redderetur, sed post impletam ab altero permutationem tunc demum is qui eam impleuit alteri remiserit eius impletionē, verius est hanc remissionē non improbari cū nihil vnquam fraudis interuenerit contra collatorem ordinarium, atque liberum sit vnique iure suo non vti. sufficit enim cōtractum ab initio substituisse. Quemadmodū & in emptione ac venditione si de certo pretio cōuenerit ab initio, postea autem perfecto iam contractu pretium remittatur, contractus emptionis & venditionis nihilominus valebit & perdurabit, vt & alij contractus; quia propter hanc remissionē non censentur imaginarij sed quoad cetera nihilominus ex iis agetur d. l. empti. C. de cōtrah. empt. & vend. l. circa locationes. 19. C. de locat. & cond. l. si tibi habitationem. §. ff. locati. vbi si domus locetur & mox pēsio remittatur, nihilominus ex locato & conducto agendum esse respondet Ic. Attamen in beneficiorū permutatione remissio talis alium potest ac meritò debet animo remittētis gignere scrupulum seu coaggregationis seu accumulationis seu coaceruationis seu multipliciter seu pluralitatis (vt cum nostris loquar) beneficiorum fouendæ; cuius mali per huiusmodi remissionē fieret auctor & comprobator huiusmodi commutator tam liberalis, contra iuris omnis

57
 Quid si contrahentis alter alteri remittat contractus impletionē, post contractum iam initum.

58.
 Pluralitas beneficiorum quando permissa.

etiam nouissimo Concilio Tridentino renouati rationem. c. Reformationis 17. sess. 24. nisi tam tenue fuerit vnum beneficium vt ad vitam eius cui confertur sustentadam non sufficiat. quo casu permittitur aliud adhuc simplex beneficium sufficiens, dummodo vtrumque personalem residentiam non requirat, eadem conferri. Sed nõ moueamus hanc in præsentia quidem Camarinam. de qua præclare multa post D. Thomam Dominicus Soto li. 3. de instit. & iure. quæst. 6. art. 3. nostrique DD. ad c. de multa. s. de præbend. narrat Author fasciculi temporum, Anno Christi 1238. vehementer solemnẽ Parisiis habitam fuisse disputationem contra pluralitatem beneficiorum, ibique per sanctos doctores determinatum fuisse, Neminem sine periculo peccati mortalis posse tenere duo beneficia quorum alterum sufficeret ad vitam sustentadam; quosdam vero qui secus opinati contrarium fecissent, diuinæ iustitiæ flagello diuersis in locis horribiliter punitos. Cuius rei meminerunt & Chronica Francorum, & liber primus Apum Thomæ Cantipratenensis cap. 19. & Iacobus Meierus lib. 8. Annalium flandriæ, & nouissime Arnoldus Pontacus in sua Chronographia sub Pontificatu Gregorij noni harum Decretalium auctoris, ad eundem annum 1238. Sed horum factis; ad vltiora tandem pergamus.

Ait Pont. in *Turonensi Concilio.* de quo diximus in Proœmio nostro ex Concilio Lateranensi sub Alexandro III. & ex c. maioribus. s. de præ.

59
*Parisiensis
Doctorem de
beneficiorum
pluralitate
definitio.*

de præbend. ne quid otiosè nunc repetamus.

Ait Pont. *In supplemento textus integri*; Sunt enim quidam qui præbendæ suæ cedunt & iuri renunciant, vt maiorem præbendam obtineant vel ex hoc certam summam pecuniæ consequantur: quod quidem honestati est contrarium, & simoniacâ proculdubio continet prauitatem. hætenus illud supplementû. quod seruit nobis non solùm ad intelligendum quænam vel qualis fuerit pactio de qua loquitur contextus reliquus, verum etiam ad perspiciendam permutationis beneficialis inhonestatem quantûlibet alia pactio pecuniaria nulla prorsus interueniat sed ad acceptandum beneficium aliud maius (quod aliunde fortassis offertur vacans) ea fiat resignatio. nam dum necessitas ad beneficium resignandum compellit (eo quòd plura simul haberi temerique nequeant beneficia secundum ea quæ paulò superius breuissimè diximus) resignatio talis in manus ordinarij Collatoris fieri meritò debebat simpliciter, neq; permutationibus istis gratificatoriis esset indulgendum; prout ex variarum quæstionum superius disputatarum decisione patuit. quas quidem quæstiones & hæc de maioribus præbendis obtinendis clausula non nihil illustrat, quatenus videlicet inhonestû dicitur esse propterea præbendas minores ex causa permutationis missas facere; cum potius essent simpliciter (vti modò dicebatur) apud ordinarios resignandæ; vt pote quorum est pro sua religione suoque iudicio conferre præbendas, & non

60

Permutare beneficia, etiam sine pacto, inhonestum esse.

istorum possessorum pro libito suo suis gratificari vel sociis vel amiculis vel nepotibus bone pauperum tum clericorum tum cæterorum fortasse nepotaturis & inutiliter luxurioseque dilapidaturis.

Ait Pont. *generaliter itaque teneas quòd commutationes prebendarum de iure fieri non possunt.* Generaliter, id est pro regula generali. cuius regulæ ratio multipliciter patet ex nostro proœmio, & abs qua regula subditur mox exceptio.

Ait Pont. *presertim cum pactione premissa.* Non temere nec otiosè videtur posuisse Pontifex illud *presertim.* quando quidem & sine pactionibus aliis vllis pecuniariis vel de pecuniis addendis permutatio beneficiorum per sese sola inhonestam continet nûdinationem iuxta superius in proœmio tradita, nisi consensus accesserit Episcopi; quemadmodû sequitur. Sed nequid & hic simonia latet, in permutatione nempe quæ fit absque cõsensu quidem Episcopi attamen pecuniis non interuenientibus? Ita sanè videtur bono illi doctori Martino Navarro in suo manuali confessoriorum c. 23. nu. 100. in illatione tertia ex definitione declarationeque sua simoniæ. quoniam per huiusmodi permutationem quis vult dare (inquit) vel accipere aliquid pro quærendo aliquo spiritali in quoddam pretium vel causam principalem & immediatam quærèdi illud licèt non sit pecunia vel pecuniis æstimabile, vt palàm est; tamen licitè sit, si fiat auctoritate superioris;

c quia

61

An Simonia
cũ sit permutare beneficia
sine consensu
Episcopi.

quia id iure permittente fit. Sic ille. cuius tamen opinio durior paulò quibusdam videri posset, neq; satis apertè per capitula hæc nostra quinque quæ suscepimus interpretanda probari, nec per alia etiam vlla denique iura. Sanè locus hic de pactione loquens præmissa quæ labem contineat semper simoniæ, de pecuniaria videtur pactione sumendus, cum & alias beneficiorum permutationes absque tali pactione præmissa factas generaliter improbet neque tamen illic simoniam semper esse præ se ferat. Cæterum nos id oportuniùs mox edisseremus ad cap. Cum olim. vbi de resignatione quæ fit in merum fauorem, de quæ beneficiorum permutandorum in æqualitate pecuniis pensanda simul disputabitur occasione permutationis beneficiæ auctoritate propria factæ, qua de illic agitur: quandoquidem in hoc præsens capitulum possemus videri ià fuisse fortassis æquo longiores.

62
Spiritualia
vel spiritua-
libus connexa.

Ait Pont. circa spiritualia vel connexa spiritualibus. Quænam propriè spiritualia dicantur quæ verò connexa spiritualibus, latè prosequitur ex D. Thoma cæterisque Scholasticis fere doctoribus idem Nauarrus eodem c. 23. nu. 99. quam nos explicationem inde reperendam ad titulum de Simonia reuicimus.

Ait Pont. Si autem Episcopus causam insperarit necessariam &c. necessaria causa non excludit vtilem. sola nempe sufficit vtilitas euidens ecclesiæ permutationibus admittendis arg. commutationes. vers. non enim transit. in verb. aut vtilitate loci vel populi. cum seqq. cc. 7. 9. 1. Sed

Sed ecquid sola solorum permutantium sufficiat utilitas? Ita videtur; quando quidem causam translationis personarum hoc loco sufficere videmus hanc, vt qui vni loco minus sunt vtilis alibi se valeant vtilius exercere. quod vel utilitatis alibi meliùs tuendæ vel amicitiarum sanctorum alibi & faciliùs comparandarum & feliciter fouendarum ratione frequenter accidit. id ipsum & ex c. Cùm vniuersorum. in verb. vtilitati vtriusque. hoc tit. satis apparet. Nec enim Pontifex hoc loco de solius ecclesiæ vel utilitate vel necessitate loquitur sed in genere de necessitate vel utilitate, siue sit vtrique communis tam ecclesiæ quàm personæ, siue soli ecclesiæ, siue soli personæ, peculiaris ac propria. Quamquam necessitas vel utilitas ecclesiarum proculdubio vel maximè spectanda venit, vt ex proæmio nostro constitit. Ad eò vt & inuicem subinde transferantur; siue permutationibus maximè spontaneis interuenientibus, ita postulante videlicet ecclesiarum necessitate, siue vni atque rationibus aliis; vt omnes plerique Doctores hic attingunt. De priuata certè potissimum personarum loquebatur utilitate Isidorus, cùm diceret mutationem loci cõuersis interdum valere pro salute suæ animæ: plerumque enim loco mutato mutari mētis affectum. congruum itaque esse inde etiam corporaliter nulli vbi quisque illecebris deseruiuit. nam locum vbi quisque prauè vixerit in aspectu mentis apponere quod sæpe ibi quisque cogitauit vel gessit. c. valet interdum. dist. 81. Quidsi de
c ij loco

63
Sola solorum
permutantium
utilitas an sit
causa suffi-
ciens ad per-
mutationes
admittendas.

64
Inuita permutatio
translatio
etiam

65
Mutatio loci
subinde peruen-
tilis ac neces-
saria.

66
Permutatio
beneficiorum
eiusdem Ec-
clesie an pro-
pria fieri pos-
sit auctori-
tate.

loco mutando non agatur, sed permutatio be-
nificiorum fiat in vno eodemque loco & qui-
dem in vna eademque ecclesia? putat Innocen-
tius IIII. permutationem talem auctoritate
propria fieri posse, si modò nullum sit onus dis-
par beneficiis his permutandis annexum sed
eodē censeantur iure; quasi tunc alienatio nul-
la fiat. arg. l. vnum ex familia. 67. n. de leg. 2.
Quam sententiā rectè refellunt alij, propterea
quòd spiritualia vel spiritualibus annexa per
per priuatos in commercium deduci nequeat:
Innocentij tamen sententiā defendi posse si
non tituli beneficiorum sed ipsa prædia sepa-
ratim singulis beneficiis applicata permuten-
tur inter eiusdem ecclesie canonicos. quæ limi-
tatio ratione non caret, quia propriè benefi-
ciorum permutatio non esset. Illud in genere
monendum videtur ex Ioannis Andreae in hūc
locum Nouella, propter solam solorū permuta-
antium vtilitatem permutationes paruorum

67
In magnimo-
menti benefi-
ciorum permuta-
tiones ex vti-
litate sola pri-
uata non fa-
cile esse ad-
mittendas.

quidem beneficiorū non difficulter admitren-
das esse, sed permutationes magnorum benefi-
ciorum seu magni in ecclesia momenti non ni-
si propter ecclesie vel necessitatem vel vtilita-
tem vel certè vix aliter esse recipiendas & ap-
probandas. At receptui tandem canamus.

CAP. CVM OLIM. 7. de rer. permut.

68
Integer con-
textus cap.
cum olim.

Innocentius III. Senoñ. Archiepiscopo
C Um olim magister S. & B. archidiaconatum
& preposituram adinuicem commutauerunt,
magistri eiusdem obtentu causam super hoc tunc
m...

memoria Nasconen. Episcopo duximus delegan-
dam. cumque idem B. ad presentiam nostram post-
modum accessisset vt in negotio sine suspitione pro-
cederet, obtentu ipsius dil. fil. Abbatem Clunia-
cen. eidem Episcopo duximus adiungendum. verum
cum propter abbatis absentiam non fuisset a delega-
tis pariter ipsis in causa processum, vtraque par-
tium se nostro conspectui presentavit & audientiam
obtinuit coram nobis. Et licet praedictus magister ab
initio sponte fuerit de permutatione confessus, idem
tamen B. eam infici:batur omnino, proponens quod
ipse praeposituram sine conditione qualibet resigna-
uit, & post resignationem praedicti magistri archi-
diaconatu fuerat adsecutus; licet magister ipse pro-
poneret ex aduerso; ipsum secum diutius de permuta-
tione tractasse & compluisse, eandem in manibus ve-
nerabilis fratris nostri Educens. Episcopi quod tra-
ctauerant posuisse. Verum sepe dictus B. delegatis
nostris non deferens, imo verius delegatis sigilla vio-
lauit, & illorum scripta, qua nobis fuerant presen-
tanda, non erubuit aperire. Caterum in nostra pra-
esentia constitutus aduersario suo presente in excu-
sationem suam propriam proposuit coram nobis quod
iudices perperam processissent contra ipsum, cum
illa in scriptis minus fideliter redigissent. vnde ti-
mens ne literas portaret Uria, scripta illorum ap-
peruit, & quod suspicatus fuerat adinuenit. Sande
si quid expediret melius notauisset, vel non recepisset
scripta suspecta, vel nobis fideliter retulisset & pra-
esentasset & ostendisset causam suspitionis proposita
coram nobis. Praterca cum non quereretur de indi-
ce quem ei ex proprio motu concessimus sed de illo

potius quem ipse duxerat eligendum, & indices suas nobis literas per eum destinassent, de ipso pariter conquerentes, verbis ipsius fidem non duximus adhibendam: sed ut in eo saltem puniretur in quo peccavit contra acta iudicium quae temere violarat. ipsum sicut non debuimus sic nolimus exaudire, ne videretur ei dolus suus patrocinium attulisse. Cum ergo nobis constaret quod ipse suum praestiterit permutati concensum, praedictus autem magister suum publicè fateretur errorem; & hunc praepositura, & illum archidiaconatu curauimus spoliaré, super hoc definitiuam contra eos sententiam praesententes.

69
Argu. Cap.
cum olim.

70
Rationes cur
beneficiorum
permutatio
fieri nequeat
auctoritate
propria.

Locus hic est Innocentij Tertij, de cuius tum innocentia morum tum ætate qua floruit in proœmio nostro dictum sit satis. Argumentum Cap. minimè videtur obscurum; beneficiis nimirum suis illos esse priuandos qui per propriam ea permutant auctoritatem. Facti species ex integro contextu suis complementis locupletato satis est clara. Ratio cur beneficiorum permutatio fieri nequeat auctoritate propria sollicitè quaeritur à nostris, ac variè redditur à variis. Glossographus noster in voce definitiuam duas adfert rationes hasce; primò,
1 quòd beneficia non sint beneficiariorum propria sed ecclesiae solius, in vsum dumtaxat nudum ipsis concessa: Permutationem autem in rebus non propriis at alienis nullo modo subsistere l. i. in fin. ꝛ. de rer. permut. Secundò,
2 permutationem esse vicinam emptioni & venditioni toto tit. ꝛ. de rer. permutat. at qui spiritualia

ritualia vendi non posse. c. querelam. totoque
tit. de simonia. Tertiam subiungunt alij ratio-
nem, quod nemo possit semetipsum vel eligere
vel presentare vel sibi metipsum beneficium con-
ferre, c. vlt. s. de institut. c. per nostras. j. de
iure patr. tales autem permutates id in effectu
facere, dum alter ab altero beneficium accipit.
Sed omnium clarissima rotundissimaque ratio
reddi potest hæc, quod iuxta perpetuam & in-
violabilem iuris huius Pontificij regulam be-
neficium ecclesiasticum non possit licite sine
institutione canonica obtineri c. i. de reg. iur.
in 6. quæ quidē institutio canonica iure com-
muni solum est Episcoporum vel officialium
ab Episcopis constitutorum, iure verò speciali
aliorum subinde virorum est ecclesiasticorum.
c. ex frequentibus. & c. cum venissent. s. de in-
stitut. Ratio tamen Glossographi secunda coin-
cidit in hanc modò memoratam iuris regulam;
quandoquidem beneficiorum titulus est quid
spirituale quod in commercium non cadit. c.
dilecto. s. de præbend. quantumlibet ipsi pro-
ventus ecclesiastici quiddam sint omninò tem-
porale, dependens tamen ab hoc iure merè
spirituali, quod ut principale spectatur. & ita
quoque sese mutuo respiciunt præbenda &
canonicatus vel canoniam, sicut ius hoc frequen-
ter loquitur; Canoniam nimirum spirituale quid,
præbenda verò temporale quid significante. c.
cum M. Ferrariensis. s. de constitut. & alibi
passim.

Quæ cum ita sint, facilius nobis reddetur
c iiij huc

3
4

71
Institutio in
beneficia quo-
rum sit.

72
Titulus bene-
ficij quid spi-
rituale.

73
Præbenda
& Canoniam
quatenus dif-
ferant.

74
An Simonia
cum sit per-
mutare bene-
ficia sine con-
sensu Episco-
pi.

hinc reiecta decisio quæstionis ad præcedēs cap.
propositæ motæq; de simonia, lateatne scilicet
ista labes in permutatione beneficiorū facta ci-
tra cōsensum Episcopi, nulla licet, interueniente
pecunia. Certè Glossographus hoc loco no-
ster ad vocem *consensum* simoniæ crimen hic ag-
noscit; vt & Ioannes Imolenfis. ad c. præce-
dens. nu. 8. quemadmodū & alij plerique; vel
maximè propter secūdā Glossographi nostri
rationem, quæ nō nihil videtur etiam illustrari
per ea quæ Doctor ille Nauarrus inter superio-
ra scribebat. idem sentit & Syluester Prieras in
sua summa dicit. *permutatio* secūdō. quæst. 1. Pa-
normitanus tamen hic studio cauteque semper
inculcat in hoc genere nomen ambitionis &
præsumptionis, & nō simoniæ, nisi quando &
pacti simul meminit. Quid multis? nundatio
talis non potest non esse periculosissima con-
scientiis propter præsentissimū simoniæ metu-
nam quamuis pecunia non interueniat, ipsum
tamen commercium de re factum principaliter
spirituali, perinde quasi profana foret, vixit vt
à simonia possit excusari. quo fit vt & ipse D.
Thomas author grauissimus in Summa sua
Theologica 2. 2. quæst. 100. art. 1. in respo-
sione ad argumentū 5. ita scribat: nomine em-
ptionis & venditionis intelligitur omnis con-
tractus nō gratuitus; vnde nec permutatio præ-
bendarum vel ecclesiasticorum beneficiorum
fieri potest auctoritate partiū absque periculo
simoniæ; sicut nec trāsactio, vt iura determinat
potest tamen Prælati ex officio suo permuta-
tione

tiones huiusmodi facere pro causa utili vel ne-
 cessaria. Sic Doctor Sanctus. ut amplius non
 putem dubitandum quin omnino simonia sit hic
 agnoscenda, maxime quod in materia peccato-
 rum nullus unquam possit satis magnus esse me-
 ritus. At cur, inquis, ista simonia cessat si consensus
 accedat Episcopi, cum quod per se simonia-
 cum est & malum non possit ab Episcopo vel vl-
 lo mortaliu reddi non simoniacu vel bonum?
 Respondemus bifaria; primo, simoniam in be-
 neficiis esse iuris potissimum humani seu positi-
 ui, eoque ex eodem iure limitatione & restrictio-
 nem facilius recipere; quod pertinet quod Na-
 varrus dicebat beneficiorum permutatione ex
 consensu Episcopi iure permittente fieri. Secundo,
 si consensus Episcopi defuerit, ex pura nundina-
 tione partiu hinc inde tenetur ista beneficia; sin
 Episcopi consensus interuenerit, beneficia iure
 collationis & institutionis canonice possiden-
 tur, quia partes permutantes prius beneficia sua
 resignare tenentur in ordinarij manus, ac dein-
 cept fit copermutantibus eorunde beneficioru
 collatio cu institutione canonica hinc inde; ces-
 sat igitur hoc posteriore casu simonia, cessan-
 te nimiru priuatae nudinationis temeritate: nec
 enim qui sic permutant dicendi sunt habere be-
 neficia hec ex permutatione, sed ex institutione
 canonica quantumlibet permutatio fuerit causa
 sine qua non fuisset ventu ad hanc institutione.
 Ceteru hac de re, quo scilicet iure, diuisione an
 humano, simonia sit in beneficiis prohibita, cer-
 tius atq; distinctius quid apud dominicu Soto

75
 Cur no aque
 Simoniaca sit
 beneficiorum
 permutatio
 que fit cum
 consensu Epi-
 scopi, atque
 que sine.

scriptorem diligentissimum & accuratissimum videre est lib. 9. de iustit. & iure. quæst. 7. art. 1. cui mox alius quoq; subnectitur articulus hic secundus, vtrum præbendarum permutatio absque simonia fieri possit; vbi tamen in prima sua conclusione parum feliciter mihi videtur idem Dominicus intelligere Glossographum nostrum ad c. ex parte. 12. §. de offic. & potest. iud. deleg. quasi minimè loquentem (sicut ipse existimat) de permutatione beneficiorum quæ fiat absque consensu Episcopi, eo quod inaniter scilicet ita loqueretur, quasi tum nihil fieret: quia nō satis animaduertit ibi Dominicus (quod cum bona tanti viri venia dictū sit) permutationem beneficiorum sæpè perfici, & vtrinq; impleri non via iuris at via meri facti; quod quidē dum contingit, simonia non mentalis tantum, sicuti loquuntur nostri, sed verè realis committitur: immodò quantumuis permutatio re vera seu de facto non impleteretur, sola tamen huiusmodi conuentio partium sufficeret ad incurrendam per easdem simoniam verè realem; Dominico dictitante, hanc tum non futuram simoniam nisi fortè mentalem.

76
Instar patrimonialium non esse beneficia ecclesiastica.

Liquet ex his quàm cœcum sit illis iudicium de quibus in suis Aduersariis testatur Costalius ad l. in commodato. 17. §. sunt autem. 7. commodati, qui putant Sacerdotia seu beneficia ecclesiastica esse instar patrimoniorum, quemadmodum de militaribus beneficiis id est feudilibus bonis Ioannes Faber ad principium Instit. de empt. & vendit. & Guido Papa. decis. 58.

scripsum

scriptum reliquerunt. Igitur apud Francos, inquit Costalius, non ex canonica institutione sed ex pacto, stipulatione, & coemptione Sacerdotia seu beneficia ecclesiastica parantur. Quo nihil magis impiū fieri posset in eo quidem genere. Quod autem Costalius impingit ibidem Panormitano quasi scriberet ad Rubricam de Simonia, hodie titulum de simonia correctum esse, nec in curia Romana locum habere, volumina Panormitani quibus nos videtur id falsum esse conuincunt & ipso intuitu declarant, cum tale nihil scribat Panormitanus: Romana verò Curia simoniacos acerrimè semper infectata fuit atque coërcuit & infectatur atque coërcet etiānum, testibus exemplis propè quotidianis. At hoc solum dicit ad cap. de simonia. nu. 5. Panormitanus, doctores quosdam dicere titulum de Simonia non habere locum in curia Romana, quemadmodum nec in curia Principis locum habet lex Iulia de ambitu. l. vnic. n. ad l. Iul. de ambit. eo quòd non à populo, sicut olim, sed ab ipso principe magistratus crearentur quo loco Bartolus operat l. Iuliam ambitus, vel iura de simonia potius, obseruari quoad eos qui Pontificem semper circumsepunt & ambitiosis ab illo nullius mali conscio multa frequenter impetrant, non sine liberali subinde manuum suarum vnctio- ne. cōqueriturque ibidem Bartolus simoniam non puniri sicut oportet; ideoque nullas no- uas de simonia cōstitutiones amplius fieri. Sed post Bartoli tempora tum in Extrauagantibus tum in

77
Titulum de
Simonia non
esse correctū.

78
Curia Rom.
Simoniacos
egregiè coër-
cet.

79
L. Iulia de
ambitu quo
sensu cesset
Romæ.

85
Bartolus
de simonia
c. 1. §. 5.

80
Iura de Si-
moniacis no-
uissima.

tum in variis Conciliis de simoniis egregie
puniendis constituta sunt satis multa quæ sunt
& adhuc in obseruãtia prorsus viridi, ne phra-
sin practicorum nostrorum vel delicatius vel
morosius refugiamus. Restringit nihilominus
istud istorum Doctorum liberius dictum Panor-
mitanus ad solam simoniam iure duraxat hu-
mano prohibitam, quo Princeps ipse solus so-
lutus est licet omnem omninò mali specie per
se se diligenter euitare debeat: At qui, simoniam
in beneficiis ordinum ecclesiasticorum vel po-
testatis clauium ecclesiasticarum executionem
annexam habentibus, ipso quoque diuino iure
prohibitã censeri: mota simul quæstione, num
Pontifex incurrere possit ipse simoniam, & an
hi qui dederunt aliquid ipsi Põtifeci pro bene-
ficiis obtinendis in conscientia tuti sint, maxi-
mè quando Pontifex ipse simoniam non in-
currit; quæ nostri nunc propositi non sunt, &
à Felino deinceps aliis que compluribus latè
disputantur ad idem c. 1. de Simonia.

81
Simonia in
beneficiis qua
tenus iure di-
uino sit pro-
hibita Pa-
normitano.

Porro tametsi de permutatione beneficio-
rum liberali seu nullis interueniẽtibus quidem
pecuniis at sine consensu Episcopi facta dubi-
tatum fuerit, an ibi nimirum Simonia lateret
an non, nemo tamen dubitauit ynquam, quin
extra permutationem simonia sit apertissima si
vel pecunia vel aliquid pecuniis æstimabile de-
tur collatori vel Patrono vel aliis quibuscung;
pro beneficiis ecclesiasticis obrinendis. c. au-
diuimus. c. si quis violauerit. c. ex multis. c. al-
tare. & alibi passim. 1. quæst. 3 quantumuis de
iure

82
Pro beneficiis
aliquid acci-
pere vel dare,
Simoniã esse
indubitanter.

iuris distinctione dubitetur & hic, diuisione scilicet an humano iure prohibeatur istiusmodi simonia; qua de re Dominicū Soto diximus consulendum si quis Panormitani distinctione quam obiter indicauimus magis quàm explicuimus non fuerit contentus.

Alia nobis longè grauior atque dubitabilior offert sese quæstio peropportunè nunc explicanda, breuissimè tamen, sitne videlicet simoniacum sine permutatione prorsus vlla, quin & sine sordibus vllis aut pecuniariis interuentionibus, beneficium suum gratis quidem resignare in manus ordinarij collatoris atque in fauorem certi cuiuspiam cui resignans optaret illud ab ordinario conferri; quod nisi fiat, id est nisi beneficium hoc eadem ita conferatur, nullam prorsus vel pro non facta habendam velit esse suam illam renunciationem, beneficio nimirum penes ipsum resignantem in eum casum remanete perinde ac si nunquam id resignasset. atque Glossographus quidem Pontificius in d. c. ex parte. r. s. de offic. & potestat. iudic. deleg. ad verbum *dimittere*, simoniacam videtur putare resignationem talem. quam in sententiam pedibus iuerunt ibidem Interpretes plerique, propterea fortassis potissimùm quòd fauor ille videatur quid esse pecuniis æstimabile vel in pecuniæ locum succedere. quin & ipse Nauarrus cap. 23. sui manualis num. 117. §. ad decimum. dicit renunciationem beneficij factam in fauorem alterius id est (inquit) adie-

83

Resignatio in
fauorem an
sit Simonia-
ca.

adiecto modo vt conferatur illi vel illi, esse simoniam; nisi fieret in manibus Papæ secundum stylum Curia à multis seculis seruatum à quo tamē Gregorius x i i i. recedere cœperit quamuis permittat vt vnà cum renunciatione vnus præsentetur petitio alterius cui renūcians vellet conferri. Sed Couaruias lib. i. variar. Resolut. c. 5. nu. 4. & 5. multis verbis & argumentis hoc agit vt ostendat renunciationem beneficij ea conditione factam in manus ordinarij vt Titio eius collatio fiat, simoniacam nō esse. rationem præcipuè hanc vrget, quod ex huiusmodi renunciatione seu resignatione beneficij nihil tēporale detur vel accipiatur in pretium cuiuspiam spiritualis; ideoque talem resignationem propter alias aliquas causas improbari non propter simoniam. Laudat authores huiusce sūæ sentētiæ ipsum D. Antoninum Episcopum Florētinum in summa sua morali parte 2. tit. 1. c. 5. §. 11. & Siluestrum Priēratem in sua quoque summa dicit. renunciatio. quæst. 6. & rursus dicit. simonia quæst. 16. sed falso scriptores illos allegat, cum vterque contrariam defendat sententiam, licet ambo fateantur simoniam tunc non esse quando resignatio beneficij fit absque tali conditione seu lege seipactione de conferendo illud cuiuspiam certo, tamen si resignans hanc habeat intentionem in mente sua retentam vt huic & non alteri conferretur: quod & Nauarrus admittit d. §. ad decimum, vers. secundò, quòd renunciatio beneficij. & D. Antoninum tanquam grauissimum

hac

hac in re auctorem commendat contra Panor-
mitani Deciique sententiam qui simoniam illic
etiam putant certè mentalem latere: Nauarro
non aliter mentalè illic agnoscente simoniam,
quàm si fuerit intentio quoque paciscèdi; nam
si pactio re vera interuenerit id est si conditio
fuerit expressa inter resignandum vt beneficij
resignati collatio fieret Titio seu cuiuspiam cer-
to, simoniam esse realem seu actualem. quibus
addi potest, adeò non esse simoniacam solam
intentionem cui deest paciscendi voluntas, vt
etiam si desiderium hoc seu intètio hæc in ser-
monè deduceretur & expressè rogaretur Col-
lator vt beneficium sic resignatum Titio con-
ferre vellet, simonia prorsus nulla foret hinc
metuenda; quandoquidem nulla præscribitur
hoc modo lex vel conditio collatori. quò facit
aperitissimè c. tua nobis. 34. j. de simonia. ve-
rùm pactiones omnes talibus in rebus pericu-
losissimæ sunt. Quid igitur de noua istac & sin-
gulari & verò intolenti Couarruuiæ sententia
dicemus? equidem non reperio quenquam qui
fuerit in eadè cum illo sententia, præter vnum
Duarenum qui nimis audacter scriptitat (lib.
8. de sacris ecclesiæ ministeriis ac beneficiis c.
2. §. quomodo beneficium eiurandum sit) hu-
iusmodi conditionem ad simoniacū ambitum
nihil pertinere; nihilque referte an resignans
ita Pontifici id est Episcopo dicat, *ego benefi-
cium meum cum bona tua venia eiuro, & mihi suc-
cessorem dari opto Hieronymum; an verò ita, eiuro
beneficium in gratiam Hieronymi, qui si tibi dignus
non*

non videatur id retinere malo quam ut cuiquam alteri detur: nec enim omnem conditione hic improbari canonibus at eam demum per quam nundinatio quædam beneficiorum ecclesiasticorum induceretur iuxta c. pactiones. vlt. 3. de pact. Ita Duarenus; qui tandem paulò vel petulantius vel insolentiùs in Episcopos talem resignationem conditionalem seu in fauorem factam reiicietes atque beneficium sic resignatum pro suo nihilominus arbitrato quibullibet aliis conferentes inuectus, conqueritur de magna eiurantium seu resignantium captione per huiusmodi collationes. Mouetur inter cætera Couarruias ibidem & hac ratione, quòd simoniacum non sit, immò nec vllum proflus peccatum, conferre beneficia consanguineis & proximis & familiaribus & amicis & aliis quibullibet quos fauore suo singulariter complectitur collator, ut sentit & ipse D. Thomas 2. 2. quæst. 110. art. 5. in respõsione ad argumentum 2. quod fatetur & Nauarrus d. nu. 107. in princ. Sed alia est ratio resignantis, alia collatoris. collator enim ius habet conferendi, resignans autem non habet vllum ius transferendi quasi per quasdam nundinationes beneficium ecclesiasticum in eos quos ipse desiderat; ne quid interim hic repetatur eorum quæ de successione in tali re prohibitis adferebantur in proæmio. Nec etiã ratio Couarruiæ multum premit: quia fauores isti gratificationesque resignantium, fauorem videntur mutuum quasi pro pretio beneficij resignati velle pro-

34

*Proximis
cõsanguineis
conferre be-
neficia non
esse Simoniã,
immò nec
peccatum.*

uoocare; quod de collatore non aequè dici potest, utpote qui iure suo liberè conferendi re-
tè præsumitur uti, quamdiu contrarium non
apparet. Et sic intelligi volo quod paulò supe-
rius dicebatur, fauorem in pecuniæ locum vi-
deri succedere; fauorem nempe non resignan-
tis in resignatarium, sed huius in illum pro be-
neficij resignatione: nã alioquin vnus & idem
esset qui spirituale daret id est beneficium, &
qui simul temporale daret id est fauorem. Ergo
quid si nullum vicissim fauorem captauerit re-
signator hic? simonia fortassis poterit abesse
videri; temeritas tamè cum iniustitia renuncia-
tioni tali semper inerit. quò si Couarruias re-
sponderit, subtilitatis aliquid eius opinio pote-
st habere sed fructus omninò nihil; eo quòd
talius proculdubio sit in rebus dubiis grauiora
semper metuere pericula. Quocirca simoniam
potius hic agnoscamus; uti facit & Rebuffus
in praxi sua beneficij tit. de resignatione con-
ditionali quæ dicitur in fauorè. in princ. Quæ
sententia nobis ob id etiam gratior & cõmen-
dator esse debet quòd nec ipsemet quidem
Summus Pontifex Gregorius xiiii. resigna-
tiones istas in fauorem facilè soleat admittere,
sed rem scrupulis plenam iudicare; sicut ex Na-
uarro superius adferebatur. At, inquis, cur
Pontifex hoc simoniæ vitium purgare potest,
Episcopus non item? quia quidquid hic latet
simoniæ, iuris est positivi; quo Pontifex qui-
dem soluere potest, Episcopus aut inferior
non item. dico iuris esse positivi seu humani,

85
Fauor quo-
modo sit loca
pecuniæ.

86
Cur Põtifex
vitium Simo-
niæ hic pur-
get, Episco-
pus nõ item.

d pro-

propter incertitudinem præcipue dubiumque, lateatne re vera sub talibus resignationibus in fauorem simonia, an non: cuius dubij dissolutio, Pontificis approbantis vel non approbantis factò contingit: quando quidem si Pontifex admiserit resignationem, simonia cessat; si non admittat, simonia foret metuenda si nihilominus coram vel ordinario vel alio quocumque procederetur ad exequendum resignantis (nec tamen aliter quã pro tali vel tali resignantis) desiderium, quin & Carolus Molineus, vir alioquin in ecclesiam catholicam periniquus & maledicus, in resignationes istas in fauorem vehementer inuehitur, easque, præter & hereditaria successionis & ordinariorum collatorum defraudationis vitia, simoniacas esse censet in commentario suo in Regulam Cancellariæ de infirmis resignantibus nu. 101. Sed omni pactione seposita longissimeque per ipsum resignantem reiecta, si quempiam commendauerit Episcopo, simpliciterque beneficium resignauerit, nihil peccauerit aut Episcopus aut resignator in illo commendato ad hoc beneficium prouehendo; quinimmò perhumaniter uterque fecerit, si modò commendatus ille beneficio non fuerit indignus. at verò, si resignatio conditionalis fuerit, id est in fauorem facta & non aliter, & Episcopus & resignator peccarent si ratio fauoris huius haberetur: Episcopus quidem, propter admissam & adiutam à se pactionem talem simoniacam; resignator, propter ipsam pactionem simoniacam. Vnde per-

87

Commendatio
caret periculo
Simoniae.

spicitur quantum referat an liberè prorsus ec-
 clesiastica beneficia resignentur an verò pactio-
 nibus interuenientibus. nam legem dicere be-
 neficiorum resignationibus. i. spiritualibus a-
 ctionibus, est improbum; sed Episcopo quem-
 piam nudè tantum commendari per ipsum re-
 gnantem, nihil habet improbitatis. conditio
 nempe seu lex inducit simoniam, iuxta Glossa-
 graphum atque DD. in c. cum pridem. & in c.
 pactio. vlt. s. de pact. at sola nudaque com-
 mendatio, nihil minus. qua in re satis cordatè
 distinguenda iudicium Couarruuiæ dicto lib.
 1. variar. Resolut. c. 5. nu. 4. & 5. vehementer
 defendo; Duareni palpitatione non fero, dum
 discernimè inter hæc duo rerum genera tam cla-
 rum & euidens vel nõ perspicit vel se non per-
 picere simulat potiùs, dicto lib. 8. c. 2. quo-
 modo beneficium eiurandum sit. Nam quod
 attinet ad exempla quorùdam priscorum per
 Duarenum allata qui certos successores in Epi-
 scopatum sibi designauerint, ea nihil habent
 cum beneficiorum resignationibus istis in fa-
 ctorem, commune; quandoquidem designa-
 tiones illæ nihil aliud quàm commendationis
 instar erant, non autem vel pactiois vel con-
 ditionis & legis; vt apud Gratianum 8. q. 1. ple-
 nitè est videre. quod pro nostra communiq[ue]
 facta sententia, ne Diui quidem Petri, succes-
 sorem sibi Clementem designantis, nominatio
 mox ab ipsius Petri morte sortiebatur effectum,
 sed post alios demum duos intermedios, Li-
 tum videlicet atque Cletum, qui multis annis
 d ij ponti-

88

Conditio seu
lex inducit
Simoniam.

89

Designatio
successoris in
dignitatem
quatenus ex-
cusatur; de
qua pluscu-
lum diceba-
tur in proce-
mo sub si-
nem. s.

90

D. Petrus
quomodo suc-
cessorem sibi
constituerit
Clementem.

valeat ipsa, sed conditio sola reiiciatur, ita vt ordinarius perinde possit id conferre cuiuslibet alteri cuiuscumque velit ipsemet, ac si simpliciter & pure facta fuisset resignatio. Rebuffus in praxi sua beneficiorum parte 3. tit. de resignatione condicionali quam in fauorem vocant nu. 7. & seqq. existimat, ac rationibus nonnullis probare nititur, talem resignationem totam prorsus esse nullam, adeo vt ne resignanti quidem noceat quatumlibet Episcopus eam quasi simpliciter factam acceptasset reiecta nimirum sola conditione tanquam inuili. rationibus mouetur potissimum his duabus, tum quod condicionalis hæc sit resignatio, qua quidem conditione non eueniente (id est Episcopo hoc beneficium resignatum nõ conferente illi in cuius fauorem resignatio fiebat) resignatio censeatur nulla l. illæ autem institutiones. 71. π . de hered. instit. tum quod vnus & idem actus diuersas cõtinens clausulas non possit pro parte recipi pro parte reiici arg. l. Aurelius. 28. §. idem quæsiit. π . de liberat. legat. ne cætera nunc eius argumenta minoris momenti recenseamus. At alij plerique omnes Episcopo volût esse liberum, reiecta conditione, id est non habita ratione illius in cuius fauorem resignatio fiebat, beneficium hoc alteri cuiuslibet conferre: nisi quod Couarruias dicto num. 5. vers. & quamuis alteri. collationem ab Episcopo factam ab ipso Summo Põtificæ eiusque supremis iudicibus forsan ex æquitate rescindendam fore persuasum habeat,

d iij vt vel

92
Episcopũ pu.
re posse acce.
ptare resigna.
tiones in fa.
uorẽ. Et be.
neficiũ sic
resignatum
conferre cui.
libet alteri.

vt vel ipsimet renunciati restituatur vel ei conferatur in cuius ille fauorem renunciabat. summo enim iure Episcopi collationem, non obstante contraria resignantis conditione, valere Couarruias ibidem faterur: sed istam contra ius omne sibi finxit æquitatem rescissionis, ex eo quòd nihil vel simoniacum vel turpe putaret latere in resignationibus istis in fauorem: sic vnus error alium trahit. aliis Interpretibus absolutè collationem Episcopi alteri cuiuslibet factam comprobantibus, præter Duarenū qui loco superius memorato fraudem resignantibus fieri quitatur ab Episcopis dum conferunt alteri quàm in cuius fauorem resignatio fiebat. Verùm communis aliorum sententia collationem illam Episcopi approbantium, iustioribus & æquioribus videtur nisi fundamentis; propter summum præcipuè fauoris istius odium, iuxta rationes superius inculcatas. Itaque cum talis conditio sit proculdubio turpis, meritò pro non adiecta debet haberi, renunciatione nimirum simpliciter admittenda. arg. c. 1. & vlt. j. de condit. apposit. in despons. vel in aliis contractibus. arg. l. 1. & l. conditiones que contra. & l. conditiones contra edicta. c. de condit. institut. & alibi passim; ne scilicet vile per inutile vicietur. quo vel vnico fundamento rationes ambæ Rebuffi cum suis administrandis tanquam fumi per aëra disperguntur & evanescent; vt quibus nõ aliter poterit esse locus, quàm si sana probaq; fuerint omnia. Latè comprobatur hanc nostram communemque sententiam

93
 Condiciones
 quando pro
 non adiectis
 habeantur.

tiam Boërius in tractatu de dignitate Legati
quæst. 2. quem non rectè conatus fuit refelle-
re Rebuffus. de qua quidem sententiâ commu-
ni luculenter ille quem dixi modò Staphileus
eodem loco §. puto tamen. quam & ipsemet
Couarruias dicit. nu. 5. communem esse pro-
fitetur. Sed quid si talem beneficij resignatio-
nem quæ fit in fauorem certi cuiuspiam non
admisit Episcopus vllò modo, neque sic, id
est in fauorem, neque simpliciter? ecquid ex illa
resignatione sola beneficium hoc vacabit ita
vt expectantibus beneficia primò proximeque
vacatura vel aliis quibuscumque locus aperia-
tur? Ita quidem visum fuit Ludouico Gome-
sio in Regulam Cancellariæ de infirmis resi-
gnantibus quæst. 29. quod & olim Bernardus
Glossographus adnotauerat ad cap. quod Dei
timorem. j. de statu monach. & canonic. re-
gular. ad verba *ministrare ibidem*. Ratio red-
ditur hæc, quòd, quantum in ipso renunciante
fuit, missum fecerit & abalienauerit à se suum
beneficium, siue proprietatem hoc est titu-
lum siue possessionem spectes. cuius quidem
sententiæ meminit & Couarruias eod. lib. 1.
variar. Resolut. c. 5. nu. 6. & Staphileus d. §.
puto tamen. vbi allegat. l. si quis vi. §. differen-
tia. 7. de adquir. vel amit. possess. loquuntur
tamen omnes illi de renunciatione vel resigna-
tione simplici seu pura, cui nihilominus & hæc
in fauorem seu conditionalem docuimus esse
parem propter conditionis istius reiectionem.
At verò, crassissimæ notauit ignorantia iuris
d iij hanc

94
An ex resi-
gnatione be-
nificij nõ ac-
ceptata va-
cet beneficiũ.

hanc sententiam Carolus Molineus in eandem Regulam de infirmis resignantibus mox in princ. & Couarruias d. nu. 6. Et merito fanè; quoniam iuris est euidentis, neminem beneficio suo semet auctoritate propria posse abdicare; quandoquidem vt Alexander III. Pontifex Episcopo Tornacensi rescriptit, Episcopo inconsulto sua beneficia vel suas ecclesias dimittere clerici prohibentur c. admonet. s. de renunciat. quod & aliis locis confirmatur, vt c. quod in dubiis. & cap. nisi cum pridem. eod. tit. de renunciat. Ratio quoque luculenta non deest, nimirum quod nemo stationem suam deserere debeat miles, vt in huius commentarij proœmio satis copiosè demonstrauius. quod ad eò verum est vt ne renunciatio quidem apertè simoniaca faciat vt beneficium vacet vel in ipsiusmet renunciatis præiudicium, iuxta Glossographum ab omnibus plerisque receptum in cap. super hoc. ad verb. pecuniæ. s. de renunciat. quod singulariter est notandum. licèt enim detestabile sit simoniæ scelus, ad eò vt omnes omninò simoniaci tam occulti quàm manifesti ipso iure sint excommunicati nec ab alio quàm ab ipso Summo Pontifice possint absolui præterquam in mortis articulo, siue in ordinibus ecclesiasticis commiserint simoniam siue in beneficiis, nec vllum quærat in huiusmodi beneficiis ius, ita vt fructus inde perceptos non faciant suos, immò ad illorum omnium quæ perceperunt restitutionem sub animæ suæ periculo

95

Ne Simoniaca quidè resignatio priuat resignantem ipso iure sed per iudicem erit privatus.

96

Simonicorum pena.

riculo sint adstricti, nec ordinum sic suscepto-
rum permittatur executio sed ab iis omnino
suspensi sint, iuxta constitutionem Pauli ve-
neti Papæ secundi quæ incipit *cum de restabile*
de simonia in Extrauag. commun. (quod po-
stremum de simonia ius est in hæc iuris Ponti-
ficij volumina relatum) tamen suis beneficiis
absque simonia quæsitis non excidunt simo-
niaci ipso quidem iure, sed propter simoniam
postea commissam iis meritò priuandi sunt.
quod quidem simoniæ castigandæ ius vniuer-
sum nouissimo simul Concilij Tridentini iu-
re sess. 21. c. Reformat. 1. & sess. 24. capp. Re-
format. 14. & 18. cum cæteris omnibus hu-
iusce vitij pœnis confirmatum fuit.

Illud fortasse quis ad extremum non imme-
ritò miretur, cur, si Episcopus, resignationi-
bus in fauorem factis non obstantibus, bene-
ficium sic resignatum nihilominus alteri cui-
libet liberè conferre possit postquam resigna-
tionem simpliciter acceptauit (nec enim ali-
ter acceptare potest vti dictum fuit) ipse ta-
men Summus Pontifex beneficium sic apud
se resignatum, cum clausula scilicet *nec ali-
ter nec alias nec alio modo*, non possit alte-
ri conferre, nec etiam purè vel simpliciter
acceptare talem resignationem: quid enim
prima facie vel absurdius vel incredibilius,
quàm Episcopo licere quod Summo Ponti-
fici non liceat? quem scrupulum non occur-
rille nostris interpretibus equidem submi-
ror. Discriminis autem ratio satis est euidentis

d. v & ro.

97
Cur Pōtifex
beneficia in
fauorem resi-
gnata non
possit simpli-
citer accepta-
re & alteri
cui libet con-
ferre, Epis-
copus autem
possit.

& rotunda, nimirum hæc; quia resignatio illa conditionalis vel in fauorem quæ fit corâ summo Pontifice, non habet in sese conditionem turpem; cùm Pontifex acceptando resignationem, purget eadem opera vitium omne seu simoniæ seu si quod sit aliud iure dumtaxat humano inductum. Tale autem quid est simonia de qua quidem laboratur hic; tale similiter & successionis illa species; tale denique frustratio collatoris ordinarij, cùm Pontifex vt ordinarius omnium plenam immò plenissimam de beneficiis omnibus pro suo arbitratu disponendi habeat potestatem. c. 2. in princ. de prebend. lib. 6. quo fit vt vitio purgato, si conditio non extiterit, id est si beneficiû illud à Pontifice non conferatur illi in cuius fauorem resignatio fiebat, resignatio re vera sit irrita seu nulla (quemadmodum contractus omnis conditionalis non eueniente conditione deficit & est nullus) & per consequens penes resignantem remaneat hoc beneficium. resignatio verò conditionalis vel in fauorem quæ fit coram Episcopo, conditionem habet omninò turpem, Episcopo videlicet vitium hoc vel turpitudinem hanc purgare nequeunte; quo ceterum fit vt reiecta conditione hac turpi resignatio relinquatur maneatque pura. Replicabis forte, Pontificem quoque conditionem illam posse reiciere renunciationemque purè seu simpliciter acceptare, respondemus, à Pontifice conditionem illam reici non posse nisi resignationem totam repudiet, cùm turpis eo loco non

non fit ea conditio; quapropter vel resignantis manebit hoc beneficium, vel illi soli in cuius fauorem resignabatur à Pontifice conferetur. Igitur discrimen hoc inter Pontificem & Episcopos quoad hanc rem, non arguit maiorem in Episcopis quàm in Pontifice potestatem, sed ostendit conditionis turpis & non turpis diuersitatē. quinimò maior hinc elucet Pontificis potestas, vt qui vitia talia purgare possit cum tamen Episcopus ea purgare non possit. Sic autem sese rem habere, Pontificem nempe non posse alteri conferre quàm pro quo fit resignatio, præter viam quàm dixi modò rationem, docent authores cum plures grauissimi quos hic breuitatis causa prætermitto, memoratos à Rebuffo d. parte 3. suæ praxis beneficiorum tit. de resignat. conditionali quam in fauorem vocant nu. 3. & rursus nu. 30. 31. & 32. qui est vltimus. Neque verò mirum videri cuiquã debet nos dicere nihil esse turpis conditionis in resignatione tali quæ fit in fauorem coram Pontifice; quia Põtifex tanquam Summus Pastor & pater spiritualis aditur à quibuslibet pro salubri remedio quod in aliorum vltorum potestate non est: quale quidem remedium tum quærere tum petere non magis potest esse turpe quàm est vel pro morbis curandis medicum vel pro peccatorum remediis accedere confessarium legitimum & non alios qui potestate soluendi carent.

Sed hæc de resignationibus in fauorem dicta sint hæcenus, non importunè, nisi fallor, neque

neque prorsus extra propositū; quando beneficiorum permutationibus commodè fieri nequeuntibus, ad hoc remedium veniri plerumque solet. Sequitur vt ad ipsas beneficiorum permutationes reuersi disputemus de beneficiorum permutandorū inæqualitate pecuniis pensanda, sitne videlicet in ea pensatione labes aliqua simoniaca; quod alterū erat quæstionis genus inter posteriores capituli præcedentis clausulas hūc reiectum. Ne quis autem vel hallucinetur vel erret in quæstionis propositæ sententia, nō queritur hic de ipsamet permutatione quæ fiat auctoritate propria (quam permutationem simoniacam esse iam docuimus etiam si pensatio nulla pecuniaria interueniret) sed an ita per superiorem possit approbari permutatio vt certa pecuniæ summa numeretur pro pensanda fructuū ex iisdem beneficiis permutandis prouenientium inæqualitate. Scribit in summa sua de casibus conscientiæ verb. simonia. nu. 6. Angelus Clauasius, id simoniacum nō esse si modò pecunia detur in pensationem prouentuum merè temporalium, sed secus esse si pecunia detur pro pensatione iurium spiritualium, puta (inquit) si beneficium auctoritates habeat maiores, ita enim loquitur; allegato in id ipsomet Panormitano, quæ sententiam satis copiosè tum prosequitur tum sequitur acutissimus alioquin ille Caietanus in suis Commētariis ad Summam D. Thomæ. 2. 2. quæst. 100. art. 4. rationibus aliquot simul allatis. Allegat quoque pro hac sententia Co-

98
An pecuniis
pensari possit
beneficiorum
permutandorum
inæqualitas,
absque
labes Simo-
niaca.

uaruuias lib. i. variar. Resolut. c. 5. nu. 9. eundem Panormitanum, quasi & is hoc scriberet in c. ad quaestiones. hoc tit. Sed falsò Panormitanus & ab Angelo & à Couarruua talis opinionis allegatur author, cum d. cap. de solis & ipsismet loquatur ecclesiis earumque praediis & bonis inter eos quibus ea subsunt permutandis, non autè de beneficiorum permutandorum titulis, nec inter eos qui quasi possidēt ecclesias pro beneficiis, quales esse constat ecclesiarum parœcialiū rectores & pastores aliòsq; similes beneficiarios. inter quæ quidem duorum genera quantum inter sit operosè docet ibidem Panormitanus nu. 2. 3. & 5. nec enim permutatio ecclesiarum fundatur in personis beneficiorum titulis & institutionibus canonicis praedictorum, sed in personis vel potiùs collegiis & corporibus illorū qui proprietatis iure tales ecclesias habent sibi subiectas & qui possessionum ad eas iure decimali pertinentium veri sunt Domini. quæ quidem res nihil habet cum beneficiorum permutationibus commune, nec iisdem nititur alienationis prohibita causis quibus priuata beneficiorū permutatio prohibetur, neque par est in vtriusque ratio cur superioris requiratur auctoritas. id quod luculenter declarat ipse Panormitanus d. num. 5. Couarruuias itaque, Panormitano minimè reluctante, meritò rectèque recedit à superiore isthac Angeli Caietaniq; sententia; quoniam ius illud quopotissimū nituntur Angelus & Caietanus, nempe

nempe d. c. ad quaestiones. de hoc beneficiorum permutandorum genere nequaquam loquitur, uti modò dicebam. neque fieri potest quin ubi pecunia datur pro beneficio vera sit simonia, cum temporale detur pro spirituali quale quid est beneficij titulus. quod optime perspexit noster Adrianus Pontifex in quodlibet sua quaestione. 9. artic. ult. vers. ad quintum. à Couarruua laudatus quidem sed non satis examinatus, ut qui Panormitanum ab Angelo non fuisse intellectum sagaciter adnotauerit. Friuola sanè fuit Angeli ratio quòd scilicet pecunia pro temporalibus dari possit; nam quidquid est in beneficiis temporale, spiritualibus totum est annexum quorum & iure censetur ut ac tanquam accessorum; quandoquidem redditus beneficiorum, ex eorundem beneficiorum titulo, qui censetur esse spiritualis, percipiuntur. nam alioqui semper unusquisque qui pecuniam pro beneficiis ecclesiasticis adipiscendis dedisset, audacter & impunè dicere posset sese non pro sacro beneficij titulo sed pro redditibus & fructibus & emolumentis beneficij temporalibus & prophanis eam dedisse. quod ut & absurdissimum & à verò alienissimum reiicit optimo iure Couarruuias. d. c. 5. nu. 8. in fin. cum certissimè sit & evidentissimum titulos beneficiorum concedi gratia ministerij spiritualis vel officij spiritualis, ut in quaestione modò memorata omnium apertissimè loquitur Adrianus Pontifex. neque verò sic separari possint in permutandis beneficiis eorundem

99
*Spiritualibus
 annexum est
 quidquid in
 beneficiis est
 temporale.*

benefic.

beneficiorum prouentus ab ipsismet beneficiis ex quibus proueniunt, quemadmodum possessiones vel pradia separantur ab ecclesiis parochialibus in illo c. ad quaestiones. vbi Pontifex in permutandis talibus ecclesiis & earum pradiis decimalibus duas requirit inter corpora seu monasteria (quorum ea pradia sunt) permutare uolentia separatas permutationes, unam ipsarum ecclesiarum inter se ubi pensatio pecuniaria nulla prorsus admittitur, alteram possessionum seu pradiorum inter se ubi pecuniae permittitur interuentio. quales quidem duae permutationes in permutandis inter se beneficiis duobus fieri non possunt, una beneficiorum scilicet, altera fructuum & obventionum beneficiorum eorundem; quia fructus ipsimet & obuentiones beneficiis ipsis insunt vel eorum sunt pars nullam patiens huiusmodi separationem, cum dumtaxat unicum sit & inueniatur ibi totum vel integrum suis constans partibus, quae si separentur amplius non est quid integrum vel totum; sicut homo corpore extincto vel ab anima deserto desinit esse homo. Quo ex fundamento (spiritualis & inseparabilis nimirum iuris beneficiorum) sequitur & hoc, in permutationibus beneficiorum quantumlibet adeo inaequalium ut fortassis ultra dimidium lesus fuerit alter permutantiu, remedio tamen Legis 2. C. de rescind. vendit. nunquam fore locum; quia pecuniarum additionibus in pensationem seu suppletionem permutationis iniustae non potest esse locus. quam
rem

100

Vera sententia
cap. ad quaestiones de rer.
permut.

101

In contractu
permutationis beneficiorum cessare,
remediu legis
2. C. de rescind. vend.

rem Couarruias d. nu. 8. vers. vltima ratio, cordatè prudenterque resoluit. Quid ergo remedij læsis, maximè minoribus? in integrum restitui poterunt, vt operosè per totum illud caput quintum lib. primi variat. Resolut. docet Couarruias. Quidnam verò dicemus de permutantibus inæqualia beneficia sponte sua nulloque ductis errore? nullumne suppetit remedium inæqualitatis huiusmodi pensandæ canonicum seu legitimum? suppetit omnino; quandoquidem pensio legitimè creati poterit in huius inæqualitatis pensationem. de quo quidè creandæ pensationis iure quia multi multa scripserunt, non est quòd nos hic eam cramben recoquamus. quin & pecuniis initio semel numerandis hanc inæqualitatem posse pensari, sed solius auctoritate Summi Põtificis, tradunt nonnulli, quasi simonia talibus in rebus iuris esset humani dumtaxat; quorum sententia mihi parum placet, certè tuta minimè videtur. Si quæras cur per constitutionem pensationis compensari magis possit inæqualitas illa beneficiorum permutandorum quàm per numerationem pecuniæ præsentis vel semel interuenientis, cum tamen pensio quoque consistat in pecuniis; responderi fortassis poterit, pensationem talem de fructibus & obventionibus ipsius beneficij depromendam sic delibari vt naturam beneficij spiritualè quadatenus retineat; vt non tam temporale quid pro beneficio pinguiori vicissim rependatur, quàm spirituale quid aut spirituali annexum, saltem

102
Remedia pensationis inæqualitatis beneficiorum permutandorum; & an pecuniis interuenientibus.

103
Pensatione beneficii spiritualis esse quid spirituale; ideoque nec vendi nec redimi posse.

dependentem aut consequenter, ut explicatio-
nis clarioris ergo loquitur Nauarrus in ma-
nuali suo Confessar. c. 23. nu. III. in princ.
vult enim pensionem beneficiale esse, non
quidem beneficium, nec etiam portionem fru-
ctuum beneficij nudam, sed ius quoddam spi-
rituale vel illi annexum; non antecedenter
(inquit) ut ius Patronatus, sed consequenter,
instar beneficij. Quæ doctrina quod & secu-
rior sit & multas quæstiones tollat mihi per-
placet. Hinc enim sequitur, pensionem talem
semel canonicè legitimeque creatam vendi ci-
tra simoniæ labem non posse, non magis quam
vel ius Patronatus vel ipsum beneficium ec-
clesiasticum; præterea nec redimi posse citra
Summi Pontificis consensum, licet gratis re-
mitteri possit, qua quidem de redemptione ve-
hemens fuit hætenus inter tū Theologos tum
iuris Pontificij DD. cōtentio; sicut apud eun-
dem Adrianum loco superius memorato & a-
pud Caietanum in opusculo Responsionum
16. & inter suas quæstiones quodlibetales de
simonia quæst. 4. & apud Dominicum Soto
lib. 9. de iustitia & iure. quæst. 7. art. 2. con-
clus. 3. & apud Hieronymum Gigantem in
tractatu de pētionibus ecclesiasticis quæst. 87.
& rursus quæst. 99. quæ est penult. & apud
Rebuffum in tractatu de pacificis possessori-
bus nu. 132. & alibi & apud alios denique plu-
rimos est videre. Licet autem spirituale quid
esse pētionem beneficiale sentiat Nauarrus,
& per consequens eam vendere vel redimere

104
Spirituale
consequenter
& Spirituale
antecedenter
Nauarro
quid.

e crimen

crimen esse simoniæ, nihilominus tamè agnoscit, huiusmodi simoniacos ipso iure non esse excommunicatos; vt ex præmissa Pauli Veneti constitutione Extrauagante simoniaci in beneficiis vel ordinibus ecclesiasticis excommunicati sunt; eo quòd hoc simoniæ genus nec in beneficiis nec in ordinibus versetur, sed in tertio quodã rerum spiritualium genere, quemadmodum est & ius Patronatus. Porrò quòd pensiones istas beneficiales dependenter & consequenter spiritualibus annexas esse dicit, ius verò Patronatus antecedenter, nihil aliud vult quàm quemadmodũ ius Patronatus parat viam vel vt nostri loquuntur præambulum est ad consequendum beneficiũ ecclesiasticum (precedit enim nominatio vel præsentatio Patroni collationem beneficij & institutionem præsentati) sic pènsionem beneficalem dependere & consequi ex beneficio quòd eadè pensione grauat, neque nudo fructuum nomine censerì. Quo fundamento posito, corruunt omnes ratiunculæ Gigantis & aliorum qui pensionem beneficalem temporale tantum quid esse Giganteo magis quàm pio Christianoque more fabulantur. quanquam sanè Gigas ingenuè profitetur sub finem dictæ quæstionis penultima, semper vbi animæ periculum timetur eam partem esse tenendã quæ durior est & animæ fauet, vt ipse loquitur. imò sub finem dictæ quæstionis 87. vehementer inuehitur in eos, vt ac tãquam simoniacos qui pensiones ecclesiasticas ea sibi referunt

intentione dum beneficia resignant vt certis pensionibus anticipatis pensionum earundem us exinguatur. Illud hic obiter attingendum duxi, pensiones huiusmodi beneficiales non à Pontifice solùm sed & ab Episcopis constitui posse, idque ad vitam vsque pensionarij; adeò vt non solus ad eam soluendam teneatur præfens possessor cum quo permutatio fuit inita, verum etiam eiusdem vel mortui vel aliò translato successor in idem beneficium, quantumlibet non hereditarius, affecto scilicet ipsomet beneficio, arg. cap. de cætero. s. de transact. At perpetua pensione beneficium vllum grauari nequit Episcopus, vltra vitã scilicet certi pensionarij; sed Summi Pontificis ad id requireretur auctoritas. c. significauit. j. de censib. Amplius dico, quod si transactionis causa crearetur alteri litigantium pensio super beneficio litigioso donec solus colligator beneficij possessor viueret, non autem diutius nec ad õnus futuri quandoq; successoris, ne Episcopi quietam requireretur ad huiusmodi pensionẽ constituendam consensus vel auctoritas, at solum sufficeret iudicum ecclesiasticorum iussio, propter concordie fauorem proque bono pacis, vt loquitur Pontifex in c. nisi essent. s. de præbend. adfert quidem Gigas hac de potestate episcopali cum plures auctores in quaestione sua 6. nu. 2. & seqq. at ius, quo potestas illa probetur idonee, nullum prorsus adfert; cum tamen textus illi quos allegauit sint hac in re satis aperti: Quaestio hic est apud Interpre-

105
Pensionem
quatenus
creare possit
Episcopus

e ij tes no-

106
An Cōmen-
da vel etiam
pensio per-
mutari pos-
sit cum bene-
ficio.

tes nostros an beneficij commenda quæ dici-
tur in libris nostris, permutari rectè possit cum
beneficio : quod iustius etiam de pensione ist-
hac beneficii quis quærat. de commendis lo-
quitur Bonifacius octauus in c. nemo dein-
ceps. de elect. lib. 6. Ac licet varij variè respon-
deant, equidem iuri perpetuo conformius esse
reor, neque commendas istas neque pensio-
nes beneficiales cum beneficiis permutari pos-
se. cuius meæ sententiæ rationem hanc adfero
satis viam, quòd huiusmodi spiritualia vel
spiritualibus annexa non cadant in commer-
cium nisi quatenus iure permissum inuenia-
tur: atqui non inuenitur vsquam expressè per-
missa talium cum beneficiis permutatio, sed
solorum beneficiorum inter se; sicuti per cla-
rissima singulorum quinque capitulorum ad-
hoc permutationis beneficiæ argumentum
pertinentium verba docemur, ac præcipuè
duorum postremorum, nempe capit. vni-
lib. 6. & Clementinæ vnicæ de rer. permutat.

107
Expectantes
an possint
permutare.

Quibus & expectantes qui dicuntur à permu-
tando prohiberi videntur, cum beneficij ni-
hil habeant eatenus in ipsa re, sed in sola
spe; contractu permutationis beneficiæ cer-
tum præsensque beneficium necessariò postu-
lante.

Veniamus iam tandem ad singulas capituli
nostri clausulas.

108
Sent. conte-
ntus de resi-
gnatione hic
facta.

Ait Pont. *resignauit, & post resignationē, &c.*
Sed vbi fiebat hæc resignatio? proculdubio
in manibus ordinarij id est Episcopi, licet
liquet

liquet ex complemento secundo; tametsi per se se satis hoc intelligebatur ex vltima clausula capit. quæsitum. hoc titulo. Quare quod Pontifex permutantes hos priuet suis beneficiis, causa fuit hæc quod antequam Episcopus adiretur ipsimet inter se permutationem complerent, vt patet ex vers. cum ergo nobis constaret. hoc nostro cap. cum dumtaxat ipsis permitteretur incipere tractare de permutando; iuxta cap. cum vniuersorum. hoc tit. Quæritur hic oportunè, si beneficiorum permutandorum collatio non pertineat ad Episcopum sed ad alios quosdam Episcopo inferiores, vtrubi resignatio talis ex causa permutationis fieri debeat? Ac ratio permutationis beneficalis approbandæ cogit, vt Episcopum nihilominus hac de re dicamus ad eundem; quandoquidem ceteri collatores Episcopo minores hac approbandæ vel reprobandæ permutationis auctoritate carent: id quod satis idoneè probatur d. capit. Quæsitum. hoc tit. quia tamen verorum collatorum interest, vt & Patronorum, quinam quibus beneficiis præficiantur, meritò requiritur horum consensus argum. cap. cum inter vniuersas. s. de elect. & cap. nobis j. de iure Patronat. & ita quoque post Ioannem Andree sentit hoc loco Gaufredus cognomine, Collectarius num. 11. Verùm quid si præterierit eos Episcopos? ecquid hanc permutationem vnà cum noua collatione hinc secuta dicemus esse nullam? verius est ipso
e iij qui-

119

In permutationibus beneficalibus vbi fiat resignatio, collatione non ad Episcopum sed ad alios pertinente.

110

Consensus collatoris & patroni.

111
 Quidsi pre-
 terierit hos
 Episcopus,
 an collatio
 sit nulla.

quidem iure permutationem collationemque valere, sed collatoribus vel Patronis eam non ferentibus reuocandam rescindendam vel ut nostri loquuntur annullandam. c. quod sicut. 28. §. de elect. & c. cum in ecclesiis. 33. de prae-bend. lib. 6. & arg. c. illud & ibi DD. j. de iure Patronat. qua de re Collectarius idem hic nu. 3. Cui sententiae prima facie vehementer obstare videtur c. decernimus. 16. q. 7. ubi collatio beneficii per Episcopum alteri facta quam praesentato per Patronum decernitur irrita seu nulla. Respondendum est, illic de permutatione non agi sed vltanea Episcopi collatione beneficii non permutati sed simpliciter vacantis ubi Patroni nominatio siue praesentatio iam locum inuenerat. plus itaque permittitur Episcopo in beneficiis permutatis, utpote non simpliciter vacantibus, quam in beneficiis simpliciter vacantibus ubi collatoribus & patronis aduersus iam est ius, quae solutio quamuis clarissima solidissimaque non quibusuis occurrit. refragatur quidem Bellamera decis. 179. & 181. sed satis temere.

112
 Vria literas
 portare.

Ait Pont. in additione. *timens ne literas portaret Vria.* Notissima cunctis est historia haec sacra ex libri secundi Regum cap. 11. De illorum autem improbitate furtoque; qui literas ad alios conscriptas atque clausas aperiant ac legunt & epistolas alienas intercipiunt, praeter hunc locum consulendus est Vlpianus in l. cum quie-mit. 13. §. si epistola. 7. de furt. ubi ex professo de furti actione pro sola epistola intercepta dispu-

113
 Epistolam
 alienam in
 recepto qua
 lo delictum.

disputat; quemadmodum & Paulus cōtra La-
beonem de epistolæ tabellario traditæ domi-
nio in l. si epistolam. 65. quæ est penult. in prin-
cip. .π. de acquir. rer. dom. vbi rescriptę literæ
sunt eius ad quem rescribuntur simulatq; Ca-
bellario scribentis prioris traditę fuerint. ita
Summus Pontifex & hoc loco literas ad se per
iudices delegatos pro relatione totius litis cō-
scriptas & alteri litigantium traditas vt ad se
(Pontificem) perferrentur, suas videtur nomi-
nare dum verbis vtitur hisce, verum sæpedi-
ctus B. delegatis nostris non deferens immò
verius delegantis sigilla violauit & illorū scri-
pta quę nobis fuerant presentanda non eru-
bit aperire. quo loco vucula & pro id est for-
sitan ponitur. Sed hæc vt obiter duntaxat inci-
dentia nec ad permutationis beneficialis mate-
riam præcipuè spectantia prætereamus.

Ait Pont. & hunc Præpositura & illum Ar-
chidiaconatu curauimus spoliare. Sciolus hic ali-
quis fortè legendum putaret curauimus spo-
liari: sed rectissimè sese habet nostra lectio
cunctis in libris etiam antiquissimis constan-
tissima. quandoquidem non per iudicem vl-
lum delegatum suis beneficiis curauit hosce
spoliari Pontifex, at ipsemet per suam senten-
tiam definitiuam spoliavit. ergo verba hæc cu-
rauimus spoliare sic interpretaberis id est curæ
nobis fuit vt spoliaremus. quo ex loco & illud
obiter obserua, spoliationem non ad iniustam
duntaxat ademptionem referri verumetiam
ad priuationem quę iure fiat meritissimo. sic
e iij & ab

114
Epistola ta-
bellario tra-
dite domini
penes quos.

115
Sententia ver-
borum Cu-
rauimus
spoliare.

116
Spoliare in
bonam par-
tem.

& ab hostibus referuntur spolia, sic à suis dominis lana spoliantur oues & fructibus arbores. Ceterum digressionem longissimam querunt hic Interpretes nostri post Glossographum in voce *definitiuam*, occasione spontaneæ confessionis hic per Archidiaconum factæ, an contra confessum sententia sit opus. nam licet confessus in iure pro iudicato sit habendus eo quod quodammodo sua sententia damnetur. l. 1. π . de confess. & l. vnic. C. de confess. hic tamen, vt & in c. 2. \bar{s} . de confess. & alibi frequenter, sententiam videmus interuenisse. Nos itaque breuiter (vt in digressu nihil ad beneficiorum permutationes pertinente) sic optimè distincturi videmur, si dicamus in ciuilibus quidem causis ante litis contestationem in iure confessos per sententiam condemnandos amplius non esse, solo iudicis præcepto seu iussu de soluendo sufficiente. l. si Reus. π . de Procurat. l. si debitori. π . de iud. post litem verò contestatam in iure confessos per sententiam nihilominus condemnari debere. quò facere putatur l. de qua re. π . de iud. quanquam tutius atque securius esse iudico creditori, semper & indifferenter petere sententiam, non in contentiosis tantum sed & in spontaneis atque voluntariis; quod & vsu passim videtur obtinuisse: quantumlibet in spontaneis his Interpretum nemo sententiam requirat. in criminalibus certè confessi nunquam pro iudicatis habentur propter tam graue causarum pondus, ideoque sententia prorsus erit opus; vt fit in hoc nostro

117
In iure confessus an
quando per sententiam sit
condemnatus.

Comment. in c. cum vniuersorum. de rer. perm. 73
nostro capitulo quod simoniacorum continet
condemnationem & in l. si confessus ꝛ. de
custod. & exhibit. Reorum.

CAP. 8. CVM VNIVERSORVM.

Idem Archiepiscopo & P. sancti An-
dreæ Colonienf.

Cum vniuersorum. & infra. Intelleximus
G. Canonico referente, quod cum ipse & L.
clericus de permutatione prebendarum suarum in-
ter se tractare cœpissent, quam utilitati utriusque
imminere credebant, tandem idem L. prebenda
eiusdem G. cuidam consanguineo suo adsignata,
prebendam suam ei sicut promiserat noluit resigna-
re: & infra. Cum igitur deceptis & non decipien-
tibus iura subueniant, licet ipsi per se de iure nō pos-
sent ecclesiastica beneficia permutare; vt tamē sim-
plicitati venia tribuatur, mandamus quatenus, si
constiterit praxatum G. taliter fuisse deceptum,
amoto à prebenda sua consanguineo ipsius L. vel
qualibet alio illicito detentore, eam restitui faciatis
eidem.

Locus hic eiusdem est Innocentij Tertij
Pontificis de quo diximus ad capitulum præ-
cedens. Decisio capituli breuiter hoc sibi vult,
beneficium ex causa permutationis resigna-
tum restitui debere resignanti, compermutan-
te altero permutationem non implente. Facti
speciem iurisque decisionem contextus inte-
get ex antiquioribus & manuscriptis locuple-
tatus atque restitutus editionibus lōgè clario-
rem reddit & illustriorem. Sic igitur habet.

c v Idem

118
Argum. cap.
cum vniuer-
sorum.

Idem Archiepiscopo & Præposito sancti
Andree Colonienfis.119
Integri con-
textus resti-
tutio.

Cum uniuersorum fidelium ab ipso Domino
Iesu Christo pastoralis sit nobis cura com-
missa, sollicitudini nostra incumbit vel dignoscatur
expedire ut sic debeamus quoslibet in suis rationi-
bus confondere quod aliquorum iura in conspectu
ecclesie dispendium non sustineant sed firma & illi-
bata debeant permanere. Intelligimus G. canonico
sancti Iohannis Leodiensis referente quod cum ipse
& L. clericus ducti lenitate quadam de permuta-
tione prebendarum suarum tractare coepissent, quam
utilitati utriusque imminere credebant, tandem
idem L. prebenda eiusdem G. quam in ecclesia san-
cte Maria Namurcensis habebat cuidam suo con-
sanguineo assignata, prebendam sancti Bartholo-
mai quam sepedicto G. repromiserat, ei noluit re-
signare. & infra. Cum igitur deceptis & non deci-
pientibus iura subueniant, licet ipsi per se de iure
non possent ecclesiastica beneficia permutare, ut ta-
men simplicitati venia tribuatur, mandamus, qua-
tenus, si constiterit praxatum G. taliter fuisse
deceptum, amoto a prebenda sua consanguineo sp-
sius L. vel quolibet alio illicito detentore, eam re-
stitui faciatis eidem.

Testatur Bernardus Parmensis antiquus de-
cretalium Glossographus permutantes hosce
G. & L. prius litigasse super hac permutatione
coram Episcopo Leodiensi satis diu; quod est
verisimile; sed istum L. deceptorem prouocasse
se ad sedem apostolicam, neque tamen eo vel
iuisse vel misisse, sicuti ferè solent qui sibi met
confici

conscijs sunt iniustæ tergiuersationis & appellationis friuolæ; G. verò deceptum illuc profectum fuisse atque rem totam gestam retulisse Summo Pontifici, qui iudices tandem delegatos hic nominatos & expressos dedit. Antiquiores plerique Doctores nostri, Innocentius nimirum quartus, Ioannes Andreæ, Antonius de Butrio, similesque, sic accipiunt hoc nostrum capitulum quasi principaliter in eo decideret Pontifex, eos qui beneficia sua permutant auctoritate propria priuandos iis esse nisi simplicitate quadam & non malitia peccauerunt, quo casu simplicitati parcendum esse; atque ita capitulum hoc meram continere gratiam: sed longè tum verior tum iuri permutationum perpetuo conformior est Floriani & Ioan. Imolensis & Zabarellæ Cardinalis & aliorum recentiorum summaria capituli huius comprehensio principalis quam præmisimus initio. Nam cum rerum permutatio referatur inter contractus innominatos toto tit. *π.* de rer. permutat. pœnitentiæ locus est re integra l. 3. in principio. vers. sed si tibi. & vers. quid sita. *π.* de condict. caus. dati caus. non secut. Res autem dicitur integra illi cui contractus non est impletus, non autem illi cui iam impletus est contractus iuxta Glossographum & DD. ad l. 1. *π.* de condict. caus. dati caus. non secut. Ideoque G. hoc loco deceptus ab L. optionem habuisset agendi vel pro permutacionis impletione (nisi simoniaca fuisset vel aliquid saltè simoniæ sapuisset) vel ad beneficij sui re-

120
Antiquorum
de huius cap.
arg. sententia.

121
Pœnitentiæ lo-
cus in cōtra-
ctibus inno-
minatis. Et
quatenus et
quandiu.

122
Optio actio-
nis in cōtra-
ctibus his
contra non
impletens.

fui restitutionem per cōditionem, l. naturalis, in princ. vers. sin autem rem do. & l. si tibi decem. 7. de præscript. verb. & in fact. act. l. quoniam. C. de rer. permutat. quo postremo quidem loco proponitur permutatio per similes huic nostræ; quandoquidem fundus cum domo quadam permutatus erat, & is qui fundum acceperat domū vicissim non reddiderat; unde & per Imperatores contra non implentē conceditur implenti vel eius heredibus optio vel impletionis perurgendæ vel fundi sui repetendi. Sed obijcitur aduersus hanc optionis facultatem locus Pauli IC. in fin. l. 1. 7. de rer. permut. scribentis, ex altera compermutantium parte traditione facta si alter rem tradere nolit, nō in hoc nos acturos utiq; quod interest nostra illā rem accepisse de qua vicissim reddenda conuenit, sed cōtrā, ut res nostra nobis reddatur cōditioni locum esse quasi re non secuta. quid magis optioni contrarium? respondent vnanimitè omnes Interpretes nostri post Glossographum in d. l. 1. ad verb. *agemus*, & rectissime respondent, verba Ic. hæc non in hoc *agemus* ita sumenda esse id est non in hoc solum seu tantum seu dumtaxat *agemus*, at vel in hoc vel in aliud prout nos ipsimet maluerimus. id quod & modò memoratæ leges apertissime docent & ratio viua suadet, cum pœnitendi facultas illa legis beneficiū sit implenti, non autē præiudicium; & quod ob gratiā alicuius conceditur in eiusdē dispendiū non sit retorquendum. c. quod ob gratiam. de regul. iur. in 6. Nec

123
Sent. l. 1. in
fin. 7. de rer.
permut.

infr-

Comment. in c. cum vniuersorum. de rer. perm. 77

infrequens est. ea loquēdi phrasī, immò familiaris & frequens eaque perelegans, vt videlicet *vocula tantum* seu *solum* seu *dumtaxat* subaudiatur & intelligatur, vtpote negationi plerumque non addita vbi tamen additam censeret ipsa postulat; quemadmodum variis exemplis ostēdunt Antonius Augustinus Emendationum & Opinionum suarum l. 2. c. 1. §. maximè verò omnium vtile est. & Gilbertus Regius Nosrenus priore suo libello ἐναγριοφαιών c. 7. ac rursus libello 2. c. 10. vbi hūc locū Pauli sigillatim tangit cōtra sui Præceptoris Petri Lorioti sententiā, requirentis vtrinque rem fuisse traditā priusquā ex permutatione nascatur obligatio. quod est à verò remotissimū, quoad eum qui impleuit, vt cui mox ab impletione cōpetat ex obligatione cōtractus permutationis actio, & quidē ex pluribus actionibus optio, nimirū vel præscriptis verbis ad implendā permutationē vel (si pœniteat) condictio causa dati causa nō secuta.

Neque tamen inficior equidem quin gratiam quoque contineat hoc nostrū capitulum (gratiæ nempe fuit non priuasse suis beneficiis hosce permutantes non omninò simoniaca labe carentes vt paulò pōst clariùs ostendetur) sed gratia semel interueniente vel etiam seposita gratia si videlicet legitimè seu canonicè facta fuisset permutatio, ius hic merū quoque statuitur de beneficij ex permutationis causa resignati recuperatione si alter quoque comperuit vicissim non impleuerit permutationē. Est itaque vera in cap. hoc nostro & gratia & ius.

Hac

124

Vocula tantum negationi sepius non addita sed intellecta.

125

Obligatio ex permutatione quando nascatur.

126

Et gratiam & ius hoc nostro capit. contineri.

Hac principali iuris decisione iam satis excussa, consequens est vt varias hinc emergentes alias quaestiones tractemus; quod commodius fiet in singulis capituli clausulis ordine diligenter examinandis & explicandis.

127

De pastoratu
Summ. Pontif.
ficis vniuersali
locus ille
D. Ioannis E.
uangelistae
Pascite oues
meas commo-
dè & bre-
uiter expli-
catus è fonte
Graeco.

Ait Pont. vniuersorum fidelium pastoralis cura sit nobis, &c. Clausula hæc hiërarchica est, lōgè pulcherrima. Sgnificat autem Pontifex ac innuit locum D. Ioannis Euangelistæ cap. vii. in his Christi domini verbis Diuo Petro ter inculcatis *pascite agnos meos, pascite agnos meos, pascite oues meas.* vbi sermo græcus primo tertioq; loco habet verbum pascendi, *βόσκει*; secundo autem, ducendi seu curandi seu regēdi seu gubernandi, *ποιμαίνει*; præterea primo loco idioma græcum sonat agnos vel potius agnellos, *τὰ ἀγνία*; posterioribus duobus locis, oues, *τὰ πρόβατα*. Quibus duobus verborum generibus

128

Summa le-
gislacionis v-
niuersæ Ec-
clesiasticæ,
fidei catholi-
cæ declaratio
& morū
reformatio.

(dico pascendi & regendi) pulcherrimè comprehēditur suprema vniuersi pastoralis officij potestas, tam videlicet in iis quæ fidei Christianæ catholice sunt quasi pro pabulo spiritali præscribendis, quàm in iis quæ ad formandos mores homine Christiano dignos pertinent pro recta vitæ norma sancieendis. quidquid enim vel ab ipso Deo optimo maximo vel ab eius ecclesia seu ecclesie gubernatore Summo Pōrifice nobis proponitur, ad alterum è duobus præceptorum legumue generibus pertinet, aut ad credenda aut ad facienda: vt sic, totus homo & quoad Intellectum & quoad Voluntatem rectè riteque ad regnum cæleste instruatur,

129

Credenda &
Facienda.

Comment. in c. cum vniuersorum. de rer. perm. 79
struatur; facultatibus naturalibus ad hoc mi-
nimè sufficientibus. Ad quæ duo rerum gene-
ra per consequens refertur vniuersum hoc ius
Pontificium seu ecclesiasticum, siue de Conci-
liis & Patrū sententiis à Pōtifice probatis que-
ratur siue de solorū Pontificū Constitutioni-
bus. Hinc in toto Cōcilio Trident. nihil aliud
quàm nunc fides catholica per Canones adse-
ritur, nunc mores per Capitula reformantur.
Quorum alterum est pastionis, τὸ βόσκειν; alte-
rum est curæ seu regiminis, τὸ ποιμαίνειν; idque
siue de tenellis adhuc & catechesi indigētibus
agatur, qui sunt instar agnellorum, siue de pro-
uectioribus atque perfectioribus qui pleni-
oribus imbuuntur mysteriis & instar ouium pa-
scuntur grandiorum. Sed hæc obiter quidem
at minimè importunè contra lupos dicta sunt
hereticos & schismaticos qui summum om-
nium Christianorum in terris Pastorem Pe-
trum eiusque successorem indubitatum Pon-
tificem Romanum non agnoscunt, & agnellis
ac ouibus Christi hoc est vniuerso gregi domi-
nico perfidè, furibundè, crudeliter, insidiatur;
vt ouiculas ab ouili separatas & à vero suo pa-
store seductas atque diuulsas immaniter ma-
stent deuorent atque deglutiant & in gehēnæ
tandem æternæ barathrum præcipitent. Cete-
rum de Hiërarchia nos in Antiquitatibus no-
stris ecclesiasticis peculiare dedimus inter alia
Syntagma ubi plenius hanc rem demon-
strauimus, vt & in Syntagmate de Prouoca-
tione; quò nunc studiosos remittimus, vt ad
alia

130
Canones &
Capitula.

131
Quinā agnel-
li, quoniam
oues.

132
De Hiërar-
chia Synta-
gmatum An-
tioris.

alia magis forensia quæstionum genera pergamus.

133
Procurator
ad permutã-
da beneficia.

Ait Pont. *Intelleximus G. canonico referente.*

Quærit huius relationis personalis occasione Collectarius noster, Gaufredus nempe, nunquid Procurator simpliciter, constitui possit ad permutandum beneficium cum alio? causa dubitandi fuit quod Procurator nemo cõstitui possit nisi ad ea quæ dominus ipse facere possit c. vlt. s. de dilat. atqui nemo per sese potest simpliciter permutare beneficium suum ecclesiasticum cum alio, sed superioris accedere debet auctoritas; vt præter alia plurima loca hoc etiam nostro capit. & capit. præcedenti constitutum videmus. Concludit itaque Gaufredus hic nu. 1. Procuratorem ita quidẽ constitui non posse; sed nihil obstare quo minus (quod est in praxi quotidianum) constituatur procurator ad resignandum beneficiũ ex causa permutationis in manu superioris id est Episcopi cum hac adiecta conditione si eidem Episcopo placeat resignationem sic acceptare: quia nec aliter vel permutare vel resignare potest ipsemet dominus id est beneficij possessor qui permutationem fieri desiderat. Grauioris est quæstionis à Federico Senensi non ineléganter motæ in tractatu suo de permutatione beneficiorum quæst. 37. an vnus idemque possit esse Procurator vtriusque permutantis: ac respondet, ita sese credere, nimirum posse; atque ita in praxi obseruari. nec enim nouum quid esse vt vnus idemq; vicẽ gerat plurium; vt sit

134
An vnus i-
demq; possit
esse Procura-
tor vtriusq;
permutantis.

Comment. in c. cum vniversorum. de rer. perm. 8x
vbi fit in cap. ex literis. s. de probat. vbi vnus
idemque & Actoris & rei vice fungitur, sicut
in omnibus iudiciis duplicibus vel mixtis vel
communibus. item in l. accipientis & edentis.
n. de auctoritat. & consens. tutor. & curat. vbi
vnus idemque tutor vna & eadem auctori-
tate duobus pupillis fit author, & accipienti sci-
licet & edenti iudicium, hoc est Reo & Acto-
ri; quorum scilicet alter à quodam tertio con-
ueniebatur, alter eundem tertium conuenie-
bat. de qua l. consulendus est vtiliter Ioannes
Aurpachus lib. 2. allegat. cap. 11. Veruntamen
huic Federici Senensis opinioni prima facie ve-
hementer obstat l. licet in popularibus. 42. §.
si plures. n. de Procurat. vbi ex professio de vno
eodemque procuratore quaeritur duorum vel
plurium inter se litigantium, & quidem iudi-
cio duplici seu communi seu misto contendenti-
um, hoc est familiae herciscundae vel commu-
ni diuidendo vel finium regundorum; neque
tamen vnus idemque permittitur vtriusque
partis est Procurator, propter adiudicationes
& condemnationes; nisi forte vnus coheredis
pendente iudicio morientis plures extiterint
heredes qui sint omnes loco vnus. d. §. si plu-
res, & l. si familiae. n. famil. hercis. facit l. cui
fundus. 56. n. de condit. & demonst. Et verò
quid absurdius quam vt vnus idemque Procu-
rator, & Actoris & Rei in contraria nitentium
sustineat partes, vel pro vtroque de calumnia
turet, vel duobus dominis inter se pugnantibus
idoneè seruiat? Quid ergo de isthac Federi-
ci

f

rici

135
Collatio be-
neficij fieri
potest absen-
ti & igno-
ranti.

136
An vnus li-
tigantis plu-
res admittā-
tur Procura-
tores.

rici Senensis opinione dicemus? Equidem Fe-
derico assentior, quatenus de Procuratore que-
rit spontaneæ duorum permutantium resigna-
tionis; quia tales in contraria minimè nituntur,
sed vnum idemque volunt; ideoque nihil ve-
tat quo minus per vnum eundemque Procu-
ratorem res expediatur id est resignatio mutua
fiat in manibus Episcopi & collatio per Epi-
scopum tali Procuratori, nomine scilicet pro-
curatorio. quanquam & ipsis dominis quan-
tumlibet absentibus collatio fieri potest, ita vt
Procuratoris interuentione non sit eatenus o-
pus. c. si tibi absentis. de præbend. lib. 6. Sanè
si de permutatione lis inter permutantes exo-
rretur postea (sicut hic) dubitandum non est
quin vnus idemque Procurator vtrique serui-
re nequeat d. l. licet. §. si plures. 7. de procurat.
E cōtrario quoque queritur haud inutiliter, an v-
nius eiusdemque permutatis vel cuiuslibet al-
terius litigantis in vna & eadem causa plures
admittantur Procuratores? Atque iuris esse vi-
detur mediocriter expediri, plures admittendos
non esse. l. iam tamen. §. si tamen. 7. iudicatum
solui. & arg. l. si quis cum procuratorio. 31. §.
vnus litis. 7. de procurat. adeò vt si quis duos
aut plures ab initio constituerit in solidum Pro-
curatores, occupantis melior sit conditio l.
pluribus procuratoribus. 32. 7. de Procur. vel
si post interuallum seu diuersis tēporibus duos
quis constituerit Procuratores, posterioris
datione priorem prohibuisse vel reuocasse vi-
deatur. d. l. si quis cum procuratorio. in ipso
fin.

fin. Quæ quidem sunt ita firmiter constituta, ut etiam si ex postfacto plures extiterint illius unius debitoris litigatis heredes (in quos alioquin actiones omnes hereditariæ tam actiuæ quàm passiuæ pro portionibus hereditariis ipso iure diuiduntur in rebus quidem per se diuiduis l. 1. C. si certum petat. L. 1. & 2. C. de heredit. act. hi tamen omnes heredes unicum duntaxat possint dare procuratorem; ne defensor per plures scissa incommodo aliquo afficiat actorem d. §. si tamen. l. iam tamen. ff. iudicat. sol. & d. l. si familiæ. ꝛ. famil. hercisc. quod secus esset si lite contra defunctum debitorem nondum inchoata primùm contra plures heredes ageretur seu lis inciperetur, ut qui singuli singulos dare poterint procuratores d. §. vnus litis l. si quis cum procuratorio. ꝛ. de Procurat. prout eum §. interpretatur Bart. ad d. l. iam tamen. §. si tamen. ꝛ. iudicat. sol. Pluribus tamen vnus creditoris eiusdemque Actoris lite pendente morientis heredibus non imponitur necessitas ut omnes per vnum litigent Procuratorem; quia nec omninò litigare tenentur: ergo si litem prosequi velint, procuratore quoque diuerso singuli pro sua parte poterunt uti pro suo met arbitrato. d. §. si tamen. vers. aliud est. Atqui, dices, actoribus non est permittendum quod Reis non licet. Respondendum est, id ita verum esse si Reorum vertatur præiudicium: sed in proposito Reis vel Reo utilius est pro partibus tantum conueniri quàm pro toto. quando quidem singuli creditoris heredes

f ij non

137
Quid in pluribus hereditibus debitoris conueni?

138
Quid in pluribus hereditibus creditoris agentis?

139
Ratio vniuersæ diuersitatis, cur nimirum plures Acto-

vis heredes
pluribus pos-
sint uti pro-
curatoribus,
plures verò
Rei heredes
non item.

140
Quando plu-
res creditoris
heredes unico
teneantur esse
contenti pro-
curatore.

141
Exemplum in
actionibus ex
A Edilitio e-
dicto.

non nisi pro sua parte possunt agere (quod est
facilius debitori propter solutiones particula-
res) nec illorum, litem prosequi vel alioquin
agere fortassis nolentium, pars alijs coheredi-
bus accrescit ampliùs post familiæ heriscudæ
iudicium semel inter ipsos finitū seu post par-
tes hereditatis vnicuique suas iam distributas.
Itaque si vel nondum diuiserint hereditatem
vel saltē pro indiuiso sibi reseruauerint actio-
nes hereditarias hi creditoris defuncti here-
des numero plures, non nisi per vnum quo-
que poterunt agere Procuratorem. l. quod si
nolit. §. si plures. π. de ædilit. edict. vbi ad re-
dhibendum ex ædilitio edicto seruum plures
vnius emptoris heredes inter se consentire de-
bent ac vnicum dumtaxat dare Procuratorem;
ne scilicet alijs quidem redhibentibus, alijs verò
quantò minoris experiuntibus, iniuriam
patiatum venditor dum ab alijs partem serui re-
cipere cogeretum (pretio pro eadem parte re-
fuso) alijs quantò minoris condemnaretur;
quo fieret ut ille seruus venditori cum poste-
rioribus hisce communis esset etiam inuito,
quod esset iniquissimum. quare vel totus ho-
mo redhibendus erit, quod intra sex menses à
venditione fieri oportebit, vel omninò non
redhibendus; relicta scilicet agendi quantò
minoris potestate, sed intra annum dumtaxat
vtilem. l. sciendum. §. tempus. π. de ædilit. e-
dict. Si quis rationem desideret cur plures v-
nius eiusdemque litigantis non admittantur
neque tolerentur in eadem causa Procurato-
res,

142

Ratio cur plures nō admittantur procuratores.

res, ea multiplex reddi posset: nobis in præsentia pro ratione sufficit litium pro crastinatio protractioque miserrima pluribus procuratoribus interuenientibus; alio scilicet alterius absentiam frequēter causaturo & eius præsentiam desideraturo morasque semper alias ac alias nexuro, non sine grauissima vexatione colligantis: & quod alioqui satis præclare cum litigantibus agatur si vel vnico sibi liceat hinc inde vti procuratore; cum ad lites maturè finiendas & ad veritatē facilius & citius eruendam plurimum faciat interuentio semper personalis. vnde priscis temporibus non temerè neque promiscue procuratoribus vti liberum fuit ne in causis quidem ciuilibus nedum criminalibus. Institut. de iis per quos ager. poss. in princ. Sed hæc de Procuratoribus adhibendis vel non adhibendis obiter hæcenus.

143

Tractatus de permutandis beneficiis an sit prohibitus.

Ait Pont. *inter se tractare cœpissent.* Quærūt hic Interpretes plerique omnes an solum tractare de permutandis beneficiis prohibitum sit quemadmodum prohibita est ipsa permutatio vel ipsum permutare. Ac Glossographus quidem noster in verb. *tractare* sic apertè sentit. alatis ad hoc præcedētibus aliquot capitulis, id minimè tamen probantibus, cum loquātur de ipsamet permutatione iam perfecta. Glossographum sequuntur Innocētius & Petrus Ancharanus, hac præcipuè moti regula iuris in 6. cum quid prohibetur, prohibentur omnia que sequuntur ex illo, vel etiam quæ præparant viam ad illud. quem in finem simul allegant

I. oratio. *π.* de sponsal. quo loco sponsalia prohibentur inter eos quibus & nuptiæ sunt prohibiti; cum per sponsalia soleat ad nuptias perveniri tanquam per quædam præparamenta; sicuti per tractatum de permutando veniri solet ad ipsam permutationem. Quæ sententia videtur etiam iuvari per hoc quod Põrifex hoc ipso loco simplicitati se parcere dicat; nam si nihil fuisset hic à tractantibus de permutando peccatum, parcere non fuisset opus neque gratia illa indignissent. Attamen his vel similibus aliis quibuslibet argumentis non obstantibus, verior & benignior esse videtur sententia contraria, quæ & communis est & usu confirmata, simplicem nudumque tractatum de permutandis beneficiis non esse vel hic vel alibi prohibitum, quia simplex tractatus non habet firmum propositum vel animum planè deliberatum & resolutum sed solam nudamque deliberationem pendentem sine conclusione vel absoluto consensu. c. ult. s. de his quæ fiunt à maior. part. capit. & c. tua nuper s. de his quæ fiunt à prælat. sine consens. capit. Nec ad rem faciunt argumenta in contrarium allata; quandoquidem regula ista, cum exemplo sponsalium, intelligitur de simpliciter & absolute prohibitis: atqui permutare beneficia non est prohibitum simpliciter & absolute, sed auctoritate tantum propria permutare prohibitum est, non autem cum consensu Episcopi. c. quæsitum. & c. cum olim. hoc nostro tit. Quod verò parcatur hic iis qui de permutando tractant.

stauerant, non fit propter nudum tractatum
sed propter absolutum ad permutanda benefi-
cia consensum; adeò vt & resignatio iam ex al-
tera parte subsequeretur, altera simul parte be-
neficium sic resignatum cōsanguineo cuidam
suo confestim assignante; sicuti patet ex ipso
contextu: quin & accedente promissione me-
morati L. de præbenda sua vicissim resignanda
huic G. (Laurentium nominat hic alterum Ioan-
nes Imolenis, alterum verò Gerardum) cūm
tamen Episcopi consensus non inueniatur pe-
titus. deinde iuxta Panormitani traditionē hic
nu. 7. in fin. resignatio Gerardi fiebat in fauo-
rem tertij, nimirum illius qui Laurentio con-
sanguineus erat. Atque his in rebus latebat
hulcus istud quod hic exumpebat; & hinc illæ
lachrymæ, vel potius hinc gratiæ Pontificalis
quasi malagina medicum quoddam quo variè
delinquentibus parcebatur: quam tamen gra-
tiam fortassis vix impetrassent, si non ex leui-
tate quadam sed malitiosè peccassent. de qua
quidem leuitate constat ex integrioris conte-
xtus nostri supplemento. Quamuis igitur pa-
ctiones omnes beneficiales vt ac tanquam si-
moniacæ damnentur, c. cūm pridem. & c. vlt.
s. de pact. huiusmodi tamen tractatus nudus
de permutatione beneficiorū canonicè facien-
da vitio simoniæ caret. adeò vt etiam si publi-
cum fieret inter ita tractantes instrumentum,
stipulationibus atque promissionibus interue-
nientibus de Summo Pontifice vel eius Lega-
to vel Episcopo super approbatione permuta-
tionis

f iij

144

Quia in re pec-
cauerint hi
permutantis.

rionis ad eundo, cuius videlicet ad arbitrium & nutum omnia referantur hi permutaturi, nihil ab his improbè factum censeretur, alioquin enim permutatio beneficiorum nunquã perfici posset, nisi vel tractatus vel tractatio talis præuia periculo careret: nam quã perueniretur ad permutationem sine præfationibus vtilis vel sermonibus vtrò citroq; habitis? Qua de re longos vide logos apud Boërium decil. 205, ac Deciũ consil. 141. non nihil etiã adferente Rebuffo part. 3. suã prax. benefic. tit. de permut. nu. 52. & 53. Quibus ita positis, quæstionis deinceps est inter nostros admodum controuersa, an si tractatus huiusmodi sit factus interueniẽte stipulatione vel etiã iureiurando (de dãda scilicet opera curandoq; vt vel per Põtificem vel eius legatum vel per ordinarium id est Episcopum permutatio futura probetur) ac post huiusmodi tractatum pars altera ducatur pœnitẽtia neque promissum velit implere, per alteram partem iure cogi possit, vt stet promissis & permutationem futurã quantum in se est impleat? Ac quoniam nihil hic est illicitum, neque res inter contractus innominati (qui nullus adhuc initus est) limites cõstitit sed vel in stipulationem vel in iusurandũ abiit, ratio fidei liberanda suadet vt resiliere nõ liceat altero inuito, sed promissũ sit implendũ. quod & Federicus ille Senensis quæst. sua 28. iustissimè probat ac alij merito sequuntur. nec enim stipulatio hæc est accessoria sed principalis, ita vt per sese subsistat neque naturã contractus innominati sequatur.

145
An à stipulatione vel etiã iureiurando de permutandis beneficiis resiliere liceat inuita parte altera.

Ait Pont. *quam utilitati vtriusque imminere credebant.* Imminere utilitati vtriusque credebant si ambo permutantes hanc suam permutationem; hoc est, credebant eam vtrique profuturam. sic enim Pōtifex ipsorum permutantium videtur vti sermone satis improprio longēque petito, non suo proprio. quanquā quod imminet, futurū scilicet est. Sed ad rem. notāt hic obiter nostri Doctores, & rectē notāt, permutationem beneficiorum fieri posse vel ob solam permutantium utilitatem etiam si non ita singulariter ipsius ecclesie vertatur utilitas: qua de re quia superius ad fin. cap. Quæsitum. differuimus, non est quod hic laboremus: hoc tamen vno superaddito, priuatam permutantium utilitatem redundare simul in aliquam semper utilitatem ipsius ecclesie cui seruiunt; nam; quantò lubentiùs in aliqua quis ecclesia viuuit, tantò alacriùs ibidem Deo seruit.

Ait Pont. *Præbenda eiusdem G. cuidam suo consanguineo assignata.* Quod si permutatio hæc legitimè fuisset facta, nihil in hac assignatione fuisset peccati, sicut ex D. Thoma probauimus ad cap. præcedens vbi de resignationibus in fauorem disputabatur.

Ait Pont. *Præbendam suam ei sicut promiserat, noluit resignare.* Causatus fortasse simonia callidè; cum potuissent ambo permutantes coram Episcopo suo Leodiensi cōparere atque permutationē suā cum ipsius cōsensu canonicè perficere simul & semel; quandoquidē Namurcū vbi Gerardus habebat suam præbendā,

f v tura

146

Imminere utilitati vtriusque. i. vtriusque profuturum, vel utile futurum. Rhetoricatio Supplicantiæ.

147

Utilitas clericorum priuata reuocatur in ipsius Ecclesie utilitatem.

148

Consanguineis per Ecclesiasticis beneficiis consuleri.

149

Permutatio beneficiorum hinc inde simul & semel implenda.

tum temporis Episcopo Leodiensi quoque suberat; quamobrem non ex interuallo alter post alterum resignare debuisset sed pariter & unico actu. Verum quando beneficia permutantium sunt in diuersis diœcesibus (vti nostris temporibus diuersa fuit erecta diœcesis Namurcensis à Leodiensi) quæritur à Doctoribus nostris an ex interuallo fieri possit hinc inde resignatio? nam cum solius illius Episcopi sit vel approbare vel improbare beneficiorum permutationes in cuius diœcesi beneficia sunt sita, necessarium fuerit in quæstione proposita plurium Episcoporum impetrare consensum. Ac multa quidem ostendit incommoda Ioannes Andrea ad capit. vnic. de permutat. lib. 6. quæ ex huiusmodi temporis interuallo sequi possent; qualium incommodorum insigne videmus exemplum hoc ipso cap. inter Gerardum & Laurentium quorum hic illum callidè induxit ad prius resignandum, ac postea in vicissim dando metuit simoniam sed in accipiendo non metuit. Cæterum quia difficillimum foret, vno & eodem temporis momento partim id est vno loco per sese partim id est alio loco per Procuratorem diuersos Episcopos adire, incunctanter in hanc ab omnibus itum est sententiam vt ex interuallo rectè fiat hinc inde resignatio. qua de re breuiter post alios antiquiores Rebuffus. d. tit. de permutatione. nu. 36. & seq. Quid ergo si duo Pastores diuersarum diœcesium permutent inter se suos pastoratus? nunquid is cui prius facta fuit Pasto-

150
An ex inter-
uallo rectè
fiat permis-
sationis im-
pletio.

151
Duorum Pa-
storatum in
diuersis diœ-
cesibus sito-
rum permis-
satio nõ sine
perplexitate.

Comment. in c. cum vniuersorum. de rer. perm. 91
ratus alieni resignatio moxque collatio, confe-
stim excidet pastore proprio propter capit.
de multa s. de præbend. & per consequens ni-
hil habebit quod alteri vicissim resignet? quid
enim vel quis impediet huius pastoratus iam
vacantis impetrationem? Respondent vnani-
miter omnes nostri, d. cap. de multa. s. de præ-
bend. in quaestione proposita cessare, propter
ea quod acceptatio beneficii cuiuslibet ex cau-
sa permutationis non faciat quemquam pos-
sessorem pacificum neque certum de retinendo,
nisi compermutans vicissim cōsequatur atque
pacificè retinere possit sui compermutatis be-
neficiū; quod nisi fiat, liberum est ad pro-
prium beneficium redire sicuti Pontifex hoc
loco docet atque paulò post plenius ostende-
tur; ideoque nulla prorsus ratio permittit vt
per acceptationem talem pastoratus postero-
ris & alieni, mox vacet ac amittatur pastoratus
prior & proprius. nam & alter Episcopus per-
mutationem fortè nolet admittere, quo casu
permutatio prorsus erit nulla suumque pro-
prium retinebit vterque permutans pastora-
tum. Pleniorē hac de re disputationem vide-
tum apud Collectarium in cap. vlt. hoc nostro
tit. nu. 17. & seqq. & apud Senensem d. tracta-
tu de permutat. quaest. ii. ne cæteros nūc otio-
sè memoremus. Neque mirū videri cuiquam
debet per interualla permutationem impleri
posse, cum in rebus aliis extra beneficia per-
mutandis etiam res illæ quæ nondum sunt in
rerum natura sed quæ speratur futuræ putentur
in per-

152
Res nondum
natas & in-
certas in per-
mutationem
rectè venire
ex Navarra
sententiæ.

in permutationem venire; sic videlicet, vt alter permutantium nunc in præsentia det, alter vero tum demum quando res illæ fuerint in rerum natura: veluti si quis fœtus aliquos animalium vel messem futuram permutet cum suppellectili iam parata præsentique. quod licet Siluester atque Dominicus Soto negent, verissimo tamen iuris videtur nisi fundamento, cum res nondum natas in emptionem & venditionem vel etiam stipulationem venire certissimum sit, quin & res incertissimas & fortasse nunquam exituras, vt iactum retis; vt rectissime Nauarrus, talem permutationem defendens, adnotauit in suo Enchiridio Cōfessar. cap. 17. nu. 283. litera marg. C. Quod quia præsentis loci non est, nos hoc tempore nec in hanc nec in illam partem concludere constituimus.

Quod autem propositæ quæstionis est de duobus diuersarum diocesium Pastoratibus vel aliis beneficiis incompatibilibus (quæ dicuntur) permutandis, & ex interuallo hinc inde resignandis, iure quis aliam deinceps hanc moueat quæstionem quid si sex integri vel etiam plures interim labantur menses, an ne tum quidem post interuallum tam longum ceseatur ipso iure vacare pastoratus proprius, ita vt per quemuis impetrari possit, & quidem à collatore superiore, vt ac tanquam ad quem ex Concilio Lateranensi ius conferendi deuolutum sit iuxta cap. 2. s. de concess. Præbend. præsertim cum permutantes grauitè peccare videantur in tam longa dilatione.

Respon-

153
An sex menses
vel vllū cer-
tum tempus,
implēdis per-
mutationibus
præfixum.

Respondet ex aliis non malè Rebuffus d. tit. de permutat. nu. 39. cum neque vacet hic pastoratus proprius, neque tempus vllum certum sit à iure præfixum permutationibus implendis, nullas adhuc superioris collatoris esse partes, in conferendo scilicet: verùm si res extrahatur nimium, superioris est curare vt res vel expediatur vel in nihilum redigatur. quæ quidem quæstio de perficiendis beneficiorum permutationibus, etiam post vtriusq; permutantis resignationem Episcopo collationem differente, generalis est; à Federico Senensi luculenter explicata d. suo tractatu quæst. 29. Lepidæ porro quæstionis est, quid si permutantium alter qui permutationem non impleuit & cuius beneficium alteri compermutantium iam collatum est, inter has alterius moras moriatur (post viginti tamen dies à permutatione lapsos ob Regulam Cancellariæ 18.) quònam deueniat beneficium hoc alterius nondum resignatum vel quid eo fieri debeat? Sanè si de beneficiis huiusmodi quærat in incompatilibus, dubium non est quin prius beneficium superstitis ipso iure nunc vacet per alterius adeptionem pacificam iuxta d. capit. de multa. §. de Præbend. At si de simplici quærat defuncti compermutantis beneficio iam superstiti compermutanti collato, vel etiam de alterutro non simplici (sufficit enim simplex esse dumtaxat alterutrum) superstes vtrumque retinere summo iure poterit; nisi quatenus religione plura-

154

Collator superior an hic propter moras possit aliquid.

155

Quid si moriatur is qui permutationem impleuit priusquam sibi vicissim impleatur?

pluralitatis (vt ita cum nostris loquar) prohibetur: quamobrem talis permutator superstes bona dicitur gaudere fortuna Rebuffo. d. tit. de permutat. nu. 28. quod secus est in aliarum rerum permutationibus, quarum nempe ius transire potest in heredes. Excepi regulā Cancellariæ 18. de resignantibus infirmis, intra viginti dies à tali resignatione moriētibus. nam talis resignatio, siue simpliciter siue propter causam permutationis facta fuerit, viribus omninò caret; ideoque beneficium defuncti non ex ista resignatione sed per mortem vacare dicetur, atque cuilibet alteri liberè conferri poterit. Sed illud in ea Regula dignissimum est obseruatu, de resignationibus dumtaxat illis eam sumi quæ fiunt in manibus Romani Pontificis vel Pontificij Legati partim ne successionis cuiusdam quasi hereditariæ ius appareat in beneficiis ecclesiasticis partim ne Collatores ordinarij semper excludantur à beneficiis iure suo conferendis. Quid ergo si resignatio nem alicuius infirmi ex causa permutationis acceptauerit ipsemet ordinarius idēque Collator, eodem illo resignante deinceps intra dies viginti moriente? Regula Cancellariæ nihil ad huiusmodi casum pertinebit; cum volenti nulla fiat iniuria, nec Episcopus absque iustis causis permutationem probasse censeatur: poterat enim permutationem nō approbasse resignationemque non admisisse. Cuius interpretationis illustria quedam rerum iudicatarum extant exempla, decisionibus videlicet aliquor
suprema

156

Regula Cancellariæ de resignantibus infirmis breuiter explicata.

157

In ordinario Collatore cessare Regulā si admiserit resignationē vel in eam conferit.

Comment. in c. cum vniuersorum. de rer. perm. 95

supræ Curie Parisiensis confirmata, sicut apud Carolum Molineum in Commentario suo ad eandem regulam Cancellariæ. nu. 30. & multis seqq. est videre. Quidsi collatio nõ pertineat ad Episcopum qui permutationem probauit & absque consensu Collatoris (qua de re quæstionem proposuimus ad cap. præcedens) resignationem admisit, moriente mox intra viginti dies illo qui resignauit? magis est vt Regulæ sit locus, cum ratio Regulæ secunda, de iniuria nimirum quæ Collatori sit ordinario, minimè cesset. Præterea diligenter est obseruandum, prædictam Regulam Cancellariæ loqui de resignantibus infirmis vel ægrotis, non autem de resignantibus bene valentibus: quia licet illi bene valentes mox à resignatione præter spem & expectationem inopinatò moriantur, etiam ante duos vel tres nedù viginti dies, resignatio nihilominus effectû sortietur; cum cesset omnis fraudandorù canonum sacrorum suspitio. Sed ad alia pergamus.

Ait Pont. *deceptis & non decipientibus iura subueniant.* Deceptio fuit in eo, quòd Laurentius Gerardum ad priùs resignandum callidè videatur induxisse, neque tamen vicissim resignare voluerit nec Episcopù pro permutatione comprobanda (sicut oportebat) accedere, nec etiam Gerardo suum beneficium restituere, causatus fortè rem non esse integram eò quòd iam ad manum tertij cuiusdã, nimirum sui consanguinei beneficium sibi à Gerardo resignatum collatione legitima seu canonica perue-

158

Quid si collatio nõ sit Ordinarij, sed alterius non consentietis?

159

Ad resignantes bene valentes nõ pertinere illam Cancellariæ regulam.

160

Deceptio qualis hic fuerit.

161
Decepis opi-
tulandum.

peruenisset, nec amplius in ipsius L. esset po-
testate. Sententia qua Pontifex hic utitur de-
sumpta videtur è S. Velleano quod mulieribus
opitulatur deceptis, non decipientibus l. 2. §.
verba itaque Senatus-consulti. π. ad S. Vell.
vbi fœminarum infirmitas vel simplicitas me-
ruit auxilium, non calliditas.

Ait Pont. *licet ipsi per se de iure non possint ec-
clesiastica beneficia permutare.* Constat ex hoc
loco permutantes hosce duos nō petiisse con-
sensum sui Episcopi in suis beneficiis permu-
tandis; quæ causa fuit cur hæc permutatio non
valuerit: sed quia non per malitiam sed simpli-
citate quadam peccauerāt hac in re permutan-
tes, beneficium à Gerardo resignatum eidem
restitui iubetur quo alio qui fuisset meritò spo-
liandus, vt & Laurentius beneficio suo, iuxta
cap. cum olim. proximè præcedens.

162
Simplicitati
parandum.

Ait Pont. *vt tamen simplicitati venia tribua-
tur.* Huius pronuntiati vel gnomes vel sen-
tentia multa passim extant exempla per Glos-
sographum hūc allata.

Ait Pont. *vel quolibet alio illicito detentore.*
Sic fere solent iniqui & iniusti possessores in
alias atque alias rem deriuare manus vltorio-
res, in veri domini præiudicium; quo facilius
atque citius excidat ille recuperandi remedio.
scilicet hæc ars est hominum nequam & falla-
cium. Licet enim res etiam furtiua cum suo vi-
tio transeat in quemcumque possessorem l.
vitia. C. de adquir. & retin. poss. §. furtiua
quoque res. vers. quod autem dictum est.

163
Ars inuisto-
rum possesso-
rum in que-
renda tertia
mano.

Inli.

Institut. de vsucap. quantumlibet per manus plurimorum bonę fidei possessorum deambulauerit, vt rectissime videtur adnotasse Glossographus ad c. peccatum. de reg. iur. lib. 6. in priore casus positione; & Zazius in l. clam. in princ. num. 7. π . de adq. vel admitt. poss. tamen quod res abierit longius, eod redditur eius persecutio difficilior. Fortę dices, non amplius rem furtiuam dici postquam ab vno bonę fidei possessore transierit ad alium arg. d. vers. quod autem dictum est. in verb. *ab eis*. i. furibus. At frustra sic argues; quandoquidem vitium in re est, quod, priusquam res redierit ad suum dominum, purgari nequit. Quanquam Dominicus à Soto lib. 4. de iust. & iur. quęst. 5. art. 4. conclus. 2. vers. Si autem latronis. i. furis filius. cum vers. seq. non rectę putat, & heredem furis & eumentem à fure, modò bonę fidei sint, res furtiuas vsucapere vel præscribere; nixus imprudenter l. si aliena. π . de vsurp. & vsucap. vbi nihil minus agitur quã de re furtiua. Cæterum quare consanguineus hic nominatur illicitus detentor, cum tamen per collationem fortę canonicam seu legitimam fuerit adeptus beneficium? sunt ex Interpretibus nostris qui respondeant, eum fuisse consciũ permutationis huius inter Gerardum & Laurentium consanguineum suum vel simoniacę vel saltem illicitę: veruntamen etiamsi conscius non fuisset, Pontifex nihilominus ex æquitate Gerardo suum beneficium vult, vt existimo, restitui propterea quod exitũ permutatio non

g habue-

164
Res furtiua
num purgen-
tur vitio si ad
alium deue-
nerint posses-
sorem bonę
fidei à posses-
sore bonę fi-
dei.

163
Illicitus de-
tentor cur ille
qui legitimã
habet colla-
tionem.

166
Beneficium per
mutatu tran
sire cu suo o
nere in que
cumq; posses
sorem. i. cum
lege restitu
tionis in ca
sum, &c.

167
An sit opus
nova collatio
ne quada per
mutatio non
habet exitu.

habuerit; unde consequens est ut & consanguineus iste sit a beneficio remouendus ut maxime nihil peccauerit initio, sicut & alius quilibet remouendus est qui post istum consanguineum beneficij eiusdem deprehenderetur esse detentor; quantumlibet per manus plurimorum iam sepius hoc beneficium deambulasset, nec obstat cap. factum legitime. de regul. iur. in 6. quia beneficio ex causa permutationis resignato semper inest lex restitutionis in casum quo contingeret vtrique non satisfieri beneficiorum permutationi, vel alioquin euinci beneficium alterutrius etiam post permutationem semel impletam, sicuti mox in cap. vnic. de rer. permutat. lib. 6. plenius edocebitur.

Ait Pont. *eam restituui faciatis eidem.* Quarto quam ratione facienda sit haec restitutio, per nouamne collationem an per simplicem reditum ad ius pristinum, remoto detentore isto illicito? Tentari posset, noua collatione non esse opus propter legem illam restitutionis beneficio ex causa permutationis resignato inhaerentem sicuti modo dicebamus; quandoquidem permutatione non impleta vel alioquin in nihilum redacta, perinde res habetur (ut multis placet) atque si permutatio nulla prorsus interuenisset vnquam. quod & moribus obseruari post Ioann. And. Rebuffus adnotauit in sua praxi beneficiali d. tit. de permutat. nu. 12: quae de re nos accuratius quid adferre conabimur sub huiusce Comentationis fine. Plures hic & elegantes tractari possent ac merito deberent quaestio.

quæstiones, quas, ne nimium simus in hunc locum prolixi, discutiendas nobis referuamus in d. capit. vnic. de rer. permutat. Bonifacianum. quod & aggrediamur.

CAP. LICET. vnic. de rer. permut. in 6.

Bonifacius octauus Biterensi Episcopo.

Licet in tua diocesi aliqui auctoritate apostolica beneficia proximè vacatura expectent, illos tamen qui secundum formam iuris sua beneficia in eadem diocesi ad tuam collationem spectantia permutare volentes, liberè ac sine fraude in manibus tuis ipsa resignant; Nolumus occasione premissa (æquitatem præferentes in hac parte rigori) circa faciendam permutationem beneficiorum huiusmodi (quæ alias minimè resignassent) vllatenus impediri.

Perneccessaria fuit hæc Bonifaciana constitutio permutationibus beneficialibus aduersus expectatiuas quæ dicuntur gratias munientis. Nam cum permutatio beneficiorum fieri nequeat absque resignatione mutua (c. cum olim & c. cum vniuersorum. de rer. permut.) sequitur vt beneficia sic resignata verè vacent; cui consequens fuit vt ab expectantibus istis quibus beneficia primùm vacatura debebatur facile præoccuparentur, neque compermutantibus ab ordinario hinc inde conferri possent. Quod quia durum fuit permutantibus ita suis beneficiis excidere præter omnem & spem & expectationem & quidem citra delictum profus vllum quando consensus Episcopi talibus permutationibus accesserat, æquissimo iure

g ij consti-

168

Contra gratias expectatiuas.

169

Verè vacare beneficium ex causa permutationis resignatum.

170

*Arg. cap. v-
nici de rer. per
mut. in 6.*

constituit hic Bonifacius 8. ne permutationes huiusmodi per istos expectantes amplius impediretur. Alioqui Pontifex ut ac tanquam Summus omnium bonorum ecclesiasticorum, sicut & ecclesie totius, moderator, de beneficiis ecclesiasticis per uniuersum orbem Christianum fitis disponere potest, non tantum vacantia conferendo verumetiam ius in vacaturis tribuendo. c. 2. §. de præbend. Quæ quidem res plurimos ubique terrarum prouocare solet homines ambitiosos ad importunissime gratias istas à Pontificibus optimis extorquendas, non sine grauissimis ordinariorum Collatorum querelis: quæ tandem effecerunt ut nouissime sacrosanctum Concilium Tridentinum sess.

171

*Concilio Tri-
dent. gratia
expectatiue
prohibita.*

24. cap. Reform. 19. decreuerit, gratias istas expectatiuas & ad beneficia vacatura nemini amplius concedi, nec hactenus concessis cuiquam uti licere: quemadmodum & olim ab hoc ipso Bonifacio promissiones omnes aliorum quorumcumque Collatorum de beneficiis vacaturis conferendis reprobata fuerant. cap. detestanda, §. de concess. præbend. Non dico, vel Pontificem vel ullos alios Collatores ante Concilium Tridentinum beneficia vacatura conferre cuiquam solere per gratias istas expectatiuas vel per promissiones vel aliter, sed vacatura vel promississe vel addixisse conferenda tunc ubi vacauissent; quandoquidem ne beneficia conferrentur absolute priuquam vacarent, antiquissimo semper iure prohibitum fuerat, Concilio Lateranensi repeti-

172

*Promissiones
beneficiorum
vacaturorum
iam olim re-
probatae.*

tum

tum & inculcatum c. 2. totoque tit. de concess. præbend. & eccles. non vacant. c. audiimus. 3. q. 2. & c. non furem. 7. q. 1. similibusque locis de viui successione loquentibus. Ac licet à gratis talibus expectatiuis nūc ampliùs periculum non sit Collatoribus ordinariis quamdiu Concilij Tridentini decreta vigent vel absoluta potestate sua Pōtifex non vitur, nominationes tamen Vniuersitatum facessunt adhuc eis negotium Concilio Tridētino non reuocatae sess. 25. c. Reform. 9. contra quales nominatos an & hæc Bonifaciana valeat, paulò post oportuniùs quæretur in singulis huiusce c. clausulis excutiēdis quas ordine persequamur.

Ait Pont. *beneficia proximè vacatura expectent.* Igitur expectantes alioquin huiusmodi, cæteris omnibus præter permutantes erant in beneficiis vacantibus adipiscendis præferendi. quales quidem si fuerint numero plures, qui prior est tempore potior est iure c. quia sæpè dubitatur. s. de præbend. quæ tamen regula frequenter inter eos fallit: vtpote si vel negligens fuerit prior in petenda præbēda primùm vacante c. si clericus. s. de præbend. vel prior præbendam solā expectet, secūdo dignitatem & præbendā expectante, ac postea vacet præbēda quæ dignitati sit annexa d. c. quia sæpè dubitatur. s. de præbēd. vel gratia prioris reuocetur propter secundū c. quodā per literas. penul. s. de præbend. vel denique postremus ordine prærogatiuam habeat à Pōtifice, quemadmodū luculēto & elegāti docet exēplo Bonifacius

g iij hic no-

173

Priusquā vacarent beneficia conferri nunquam libuisse.

174

Vniuersitatis nominationes Ordinarius collatoribus permolestæ.

175

Expectantes omnibus præferendi.

176

Postiores quando prioribus præferantur.

hic noster in capit. auctoritate Martini. penul.
 §. de concess. præbend. exemplo l. 2. §. si sit
 agnatus. π. ad Sc. Terrull. vbi quoque poste-
 riorem ius præfert, nempe matrem patri, non
 ex persona propria sed ex persona tertij nem-
 pe fratris, iuxta regulam *si vinco vincentem te*
vinco etiam te l. de accessionibus. π. de diuers.
 temporal. præscript. & de accessionibus. Ca-
 terum ponamus vnicum dumtaxat esse expe-
 ctantem, quæro num semper in beneficio pri-
 mum vacante præferatur? Ac multis omnino
 casibus fieri poterit vt expectatione sua fru-
 stretur: primò, si beneficium aliquod ex causa
 permutationis vacauerit, vt hic; secundo, si spe-
 cialis & expressa fuerit auctoritas Ordinario
 Collatori ab ipso Pontifice Summo tributa
 conferendi beneficia etiam Pontifici reseruata
 vel quomodolibet affecta. c. 2. sub fin. §. de
 præbend. Tertio si præbenda Episcopo tan-
 quam Canonico (licet re vera non Canonico)
 debita vacauerit per ipsius episcopi mortem. c.
 cum in ecclesia. §. de præbend. Quarto, si sa-
 cerdotalis vacauerit præbenda cum tamen ex-
 pectans ipse per ætatem sacerdos esse nondum
 possit c. ei cui. §. de præbend. Quinto si pen-
 dente expectatione expectans interim conse-
 cutus fuerit aliud beneficium cum beneficio
 tandem vacante simul non consistens. Clemet.
 vlt. de rescript. Rursus è contrario fieri pote-
 rit vt expectans non velit neque teneatur ac-
 ceptare beneficium primò vacaturū, sed aliud
 melius expectare sibi sit integrum absque præ-
 iudi-

177

Ex persona
 tertij quis a-
 liquando præ-
 fertur qui ex
 propria non
 poterat.

178

Expectantes
 frequenter
 frustrantur.

179

Expectans
 quando non
 teneatur ac-
 ceptare benef.
 primò vacas.

iudicio suae gratiae expectatiuae, ita ut nulla sibi possit obijci negligentia in acceptando; veluti si quis tertius in fraudem expectantis beneficiolum aliquod admodum tenue resignauerit ut ipsemet vel alius consequeretur beneficium quoddam pinguius quod propediem spectatur vacaturum. qualis ars & hic obiter indicatur & in c. ult. §. de renunc. apertissime detegitur. In summa, variè contingere potest ut expectans expectatione sua frustretur, immò morte praeueniat alias omnes quorum ipse mortem expectabat. haud absimiliter apud Horatium

*Rusticus expectat dum defluat amnis, at ille
Labitur & Libetur in omne volubilis aenum.*

Iam videamus quid si beneficia omnium primò vacatura non debeantur expectantibus istis Pontificiis (quos pone nullos amplius esse) sed aliis aliquibus; ecquid haec Bonifaciana constitutio ad illa quoque beneficia pertinebit, an potius frustrabuntur permutantes iuxta iuris regulam cuius hic fit mentio? ne res careat exemplis, demus aliquot satis illustria. primò, quaedam beneficia singulariter sibi soli reseruauit Summus Pontifex conferenda, veluti quae contingit vacare vel in ipsa curia Romana vel in itinere Romam versus c. pro illorum. de praebend. d. c. 2. de praebend. c. execrabilis. de praebend. in Extrauag. Ioann. 22. & c. execrabilis. de praebend. in Extrauag. com. quod vnum est idemque cum superiore. secundò, beneficia proximè vacatura nonnunquam cedunt optioni

g iij seu

180
Expectans
rusticus Ho-
ratianns.

181
Quid si bene-
ficia primò
vacatura de-
beantur aliis
quam talibus
Expectanti-
bus Pontifi-
cis, an huic
Bonifacians
sit locus.

182
Reseruata
benef.

183
Optio senio-
rum.

184
Vnio.

seu electioni seniorum confratrum c. vlt. s. de
cōsuetud. tertio fit vt subinde beneficium pri-
mò vacaturum sit vniendum vel iam vnitum
(in tempus nempe quo primum vacare con-
tingerit) cum dignitate quapiam c. consultatio-
nibus. de donat. & Clement. si vna. de rer. ec-
cles. non alien. Quarto, fructus beneficiorum
primò vacaturorum interdum concedun-
tur, ad aliquod saltem tempus, Episcopo pro-
pter graua Episcopatus debita, c. si propter
tua debita. sup. de rescript. Quintò, fit inter-
dum vt beneficium primò vacaturum prorsus
extinguatur seu supprimatur vt numerus in
Ecclesia consuetus, & supra quem fortè sin-
gularibus de causis ad tempus admissi qui-
dam fuerunt, in posterum præcisè & mordi-
cus obseruetur. Quibus casibus, & similibus,
quæritur inquam, an si tale beneficium ali-
quod veniat in permutationem, permutatio
illa exitum habere possit iuxta Constitutio-
nem hanc Bonifacianam, an verò permutan-
tibus omnino frustratis & illusis. i. exclusis,
Constitutionibus hisce modò memoratis de-
beat esse locus. Ac quoniam Constitutio hæc
Bonifaciana contra solos habet locum Expe-
ctantes ambitiosos, quorum causa semper est
odiosa, communis est nostrorum traditio,
superioribus omnibus in casibus hanc Boni-
facianam cessare, perque consequens permu-
tantes hosce sua spe prorsus excidere. Sic Pe-
trus Ancharanus in hunc locum notabili suo
quarto. Dominicus Geminianus quæst. pe-
nult.

185
Fructus va-
caturorum
Episcopo.

186
Ad numerum
consuetum re-
ditio.

187
Expectantes
odiosi.

nult. post Ioann. Andr. postque cæteros in hanc ipsam Constitutionem. quam Sententiam quoque tuctur prolixè Senensis in Tractatu suo de permutatione quæst. 1. cum seqq. aliquot. Quæ sententia probari cum primis videtur per d. c. execrabilis. de præbend. in extrauagantibus tum Ioannis 22. tum communibus. §. Quæ omnia. in verb. per viam (al. per medium) permutationis. vbi permutatio beneficiorum reseruatorum planè prohibetur, aded vt absque speciali Sedis Apostolicæ mandato non valeat permutatio, ne quidem si legatus Pontificius interuenerit. At, inquis per gratias expectatiuas beneficia quoque reseruantur summo Pontifici; cur igitur & illæ permutationibus non præiudicant? Ratio diuersitatis est, quòd propter ambitionem petentium & extorquentium gratias istas, odiosa sint ideoque restringenda cuncta gratiarum earundem genera; reseruaciones autem omnes generales, ac etiam speciales illæ quæ proprio sunt Pontificis motu, fauorabiles omnino sint atque largioris interpretationis & quidem plenissimæ. cap. quamuis plenissima. c. si motu proprio. & cap. si pluribus. de præbend. in 6. Clement. si Romanus. de præbend. Quibus locis, vt & aliis plurimis, hæc distinctio clarissimè probatur. Ex his non difficulter de nominatis per Vniuersitates iudicari poterit; an & hi permutantibus præferantur in beneficiis ex causa permutatio-

188
Reseruaciones
fauorabiles,
ut et proprius
motus.

189
Nominatio-
nes Vniuersi-
tatum fauo-
rabiles.

tationis in manus Ordinarij resignatis & per consequens vacantibus. Nam cum nominationes illæ tum propter studiorum fauorem tum propter insignem Ecclesiæ utilitatē sint admodum fauorabiles, magis est vt & huiusmodi nominati permutantibus præferantur, nisi priuilegium nominationis ad sola fuerit redactum beneficia per mortem vacantia, vel vsus longus aliud introduxerit, qui procul dubio plerisque superioribus in casibus quoque seruabitur. dico plerisque, quòd contra Summi Pontificis reservationes longi temporis vsus nihil omnino posset, vt ac tanquam cōtra meram facultatem qua Pontifex vti poterit quodcumque voluerit. Verūmenimvero

190
Generalis Doctorum conclusio periculosa.

licet hæc ita generaliter in superioribus quinque casibus concludantur hic ab Ancharano, mihi tamen admodum periculosa videtur & quidem confusa nimis huiusmodi vel conclusio vel definitio generalis. Quamobrem sigillatim de singulis hisce quinque tractandum videtur exemplis, immò quæstionibus, attamen breuissimè. Quod igitur attinet ad exemplum

191
De reservationis, ex causa permutationis resignatis, an ea prorsus amittantur.

primum, nempe de beneficiis Pontifici Summo quodcumque vacauerint reservatis, certissimum quidē est ea beneficia permutari nullo modo posse d. c. Extrauagant. execrabilis &. Quæ omnia, in verb. per viam permutationis: at quæstionis est in ea re grauioris, an permutatio sic momenti sit nullius vt omnino nihil agatur, & per consequens beneficia permutata penes eosdem permutantes remaneat, an verò
valeat

valeat eatenus quidem resignatio ex causa per-
mutationis interueniens quatenus permutan-
tes beneficiis excidant suis, & Pontificis col-
lationi locus aperiatur. Ac veriùs est, confor-
miùsque superioribus, locum Collationi Pon-
tificis aperiiri; tum quia per huiusmodi resigna-
tionem beneficiù verè vacat vt ex nostro con-
textu liquet satis, tum quòd ordinario Colla-
tori coram quo fit resignatio clausæ sint & li-
gatæ manus per nudam etiam reservationem
Põtificis absque vllò alio decreto iuxta Ioan.
Andr. in c. si eo tempore. 47. §. de elect. &
Senensem d. quæst. 1. cum non liceat inferiori
se se negociis illis immiscere quæ soli Principi
sunt reseruata c. vt nostrum. de appell.

Sed obijcies forsitan aduersus hæc exem-
plum stipulationis dotalis cui tacita semper in-
est conditio *Si nuptia fuerint secuta*. l. stipula-
tionem. 21. 7. de iur. dot. ideoque non secutis
nuptiis euanescere stipulationem: pari ratione
non sortiente suum effectum permutatione,
resignationem nihil operari habedamque pro
non facta: præsertim si præterea nominatim
(quæ tamen per sese tacitè semper intelligitur)
fuerit adiecta clausula talibus plerùq; resigna-
tionibus adijci consueta *nec aliter nec alias nec
alio modo*, quàm permutationis nempe causa.

Respondendù est, non rectè inter sese com-
parari stipulationem dotis & beneficiorum re-
seruatorum permutationem seu potiùs ex per-
mutationis causa resignationem: quandoqui-
dè stipulatio dotis vt æquissima iure clarissimo
proba-

129
Stipulationi
dotis inesse
conditionem
tacitam.

193
An & resi-
gnationi be-
nificiorum ex
causa permuta-
tionis

probatur, beneficiorum verò Pontifici referuatorum permutatio contra iure clarissimo prorsus est prohibita; quamobrem sic de facto permutantes, dignissimi sunt qui suis excidant beneficiis ita resignatis nisi Pontifex ipsemet in permutationem ex gratia singulari conferat atq; beneficia sic vacantia permutantibus hisce contulerit; quod non est verisimile Pontificem facturum qui non sine causa sibi met ea beneficia suis quibusdam conferenda referuauerit: maximè cum resignantes hi bifariam peccauerint, & in tentanda scilicet beneficiorum referuatorum permutatione contra iuris expressi prohibitionem, & in resignatione ista coram ordinario facienda ubi tamen beneficia solius erant in potestate Pontificis. Ergo quid si reservationem ignorauerint, permutantes vel alter eorum? Benignius est ut ad beneficia sua redire possint. Nam cum bona fides hanc excuset resignationem permutationis causa factam, naturalis æquitas postulat ut conditionis illius tacitæ ratio prorsus habeatur. argum. d. l. stipulationem. 7. de iur. dot. Facit nonnihil huc æquitas cap. si beneficia. suprâ de præbend. Vbi sua redeunt ad beneficia semel dimissa qui per ignorantiam acceptauerant ab ordinariis collatoribus beneficia Pontifici referuata, quamquam hoc interest quòd illic resignatio quidem non interuenerit, ut hic interuenit, sed sola nudaque dimissio quam tamen collatio mox aliis quibusdam facta sequebatur. Sanè qui scientes ac prudentes Beneficia Pon-

194
Quid si resignantes ignorauerint reservationem?

195
Æquitas cap. si beneficia. de præbend. in 6.

cia Pontificis collationi reseruata resignant ex causa permutationis in manibus ordinarij collatoris, per vim salutaris istius clausulæ *nec aliter nec alias nec alio modo* nequeunt iuari; cum certissimum sit illam clausulam apud collatores ordinarios nihil operari in resignationibus illorum beneficiorum quæ solius in potestate sunt Pontificis, quod secus est in beneficiorum ordinariæ collationi subiectorum resignationibus permutandi causa factis. dico permutandi causa factis, eo quod resignationes alia de causa coram ordinariis factæ conditiones planè nullas admittant, quemadmodum plenius inter superiora disputabatur dum de resignationibus in fauorem quæreretur ad c. cum olim. de rer. permut. Cōcludimus itaque, resignantes ex causa permutationis in manibus ordinarij beneficia Pontifici reseruata, nō semper excidere suis beneficiis; quod & interpretes alij nonnulli rectissimè monuerūt, vt apud Senesem est videre d. tract. de permut. quaest. 3. mirè tamen fluctuantem neque rationes viuas reddentem. Sequitur ordine quaestio de beneficiis quorum vacantiū datur optio senioribus ex consuetudine d. c. vlt. sup. de Consuet. Licet enim plerique sentiāt, resignantes ex causa permutationis talia beneficia frustrari seu eludi, nisi quatenus post omnem peractam optionem contenti velint esse beneficiis ad extremum per optantes istos dimissis, veriùs tamen esse tradunt auctores aliquot grauissimi permutantes ipsos omnibus omnino præferri.

Zaba-

196
Vis clausulæ
nec aliter
nec alias
nec alio
modo.

197
Conditionum
nullarum ca-
pases esse re-
signationes
coram Ordini-
nario factas.

198
Optantibus
ex consuetu-
dine. præferri
permutantes
ipsos.

Zabarella Cardinalis in Clementinam vnic. de rer. permut. quæst. 16. nu. 20. post alios antiquiores postque Senensem d. tractat. de permut. quæst. 28. in fin. variè tamen hoc subdistinguentè quod indistinctè reor esse statuedum quâdocumque res est dubia, veluti quando nescitur an optandi consuetudo locum habeat in beneficiis ex causa permutationis vacantibus, an non: quandoquidem plus tribui debet expresso iuri de permutationibus ad exitum deducendis d. Clement. vnic. de rer. permut. quàm tribuendum sit cõsuetudinis interpretationi dubiæ, de optando scilicet in præiudicium & ad exclusionem Expectantiũ istorum Pontificiorum de quibus quidem solis illud capit. vlt. §. de Consuetudine loquitur. Certè d. Clementina vnic. de rer. permutat. nō solūm prohibet beneficia ex causa permutationis resignata conferri aliis quàm permutantibus, verumetiam vult in effectu vt ea conferantur solis permutantibus, cuius cõtrarium fieret si beneficia sic resignata quocumq; modo cederent istis optantibus. Quod meum dictum eõ pertinet vt obstruatur os optantibus qui sophismate quodam nixi dicere fortè possent se beneficia sic vacantia non in vim collationis consequi sed ipso consuetudinis iure, ideoque se d. Constitutioni Clementinæ non contrauenire; quasi quid interesset, scilicet, an de Collatione quæreretur an de quavis alia beneficiorum adipiscendorum ratione consueta, nec enim verba sunt vnquam captanda. nempe

sicut

199

*Clementina
unica de rer.
permut. ver-
ba non esse
captanda.*

sicuti collatio aliis quàm permutantibus facta, per d. Clementinam est nulla, sic & alia quæcumque prouisio aliis quàm permutantibus facta debet esse reputariq; nulla. Non obstante ergo sophismate modo memorato, sententiam nostram superiorem iudicamus non æquiorē tantum sed & iuri conformiorem seu de iure veriorem. Tertia quæstio de beneficiis erat vnitis; in quibus procul dubio sententia communis erit verissima si resignantes ex causa permutationis non ignorauerint vnionem, cum talia beneficia non magis in permutationem venire possint quàm beneficia reseruata. Clement. vnic. vers. Quidam etiam. de excess. prælat. coniuncta declaratione quadam d. extrauagantis Execrabilis. per Senensem commemorata d. tract. de permut. quæst. 29. Nam alioquin vnio semper ac in perpetuum per huiusmodi permutationes posset eludi, quod ferendum non est vt ibidem Senensis existimat. Ego tamen id in dubium non sine causa reuoco: nam quâumlibet impediatur permutatio beneficij nominatim & expressè vniti, quidnam quæso iustæ tandem causæ poterit adferri cur suis excidant beneficiis ita permutantes, ac non potius ea retineant? quid obsecro magno opere peccarunt? Loquimur hic nempe de casu quo beneficiorum permutandorum collatio pertinet non ad Pontificem sed ad Ordinarium, coram quo permutantes resignationem faciunt ex causa permutationis & non aliter: qua permutatione non sortiēte effectum, seu

209
Vnio permuta-
tionem ab
impediat vs
Reservatio.

201
Vniendi po-
testas penes
Episcopum.

seu non admittente eam Episcopo, quidni sua beneficia retineant? nec enim hic ea sunt gemina peccata quæ depræhendebantur in tentatis beneficiorum ipsi summo Pontifici reseruatorum permutationibus; cum potestas vniendi sit penes ipsum Episcopum c. sicut vnire, de excess. prælat. & Clement. si vna. de rebus Ecclesiæ non alienandis. Neque verò magni momenti videtur obiectio absurdi non ferendi, de vnione scilicet in perpetuum eludenda per huiusmodi permutationes: quia vel singulariter vnita sunt beneficia certa, vel generaliter vnita primùm vacatura: priore casu permutatio non admittetur quidem, sed abundè tamen suo tempore satisfiet expectantibus vnionem si post mortem demum possessoris vnio sortiatur effectum; posteriore casu poterit vnio compleri per mortem alicuius alterius etiam si permutatio huius aut illius admittetur; quam sanè & ego prorsus admittendam censeo si nimirum verbis vacandi tantùm generalibus facta fuerit vnio citra menciónem expressam vacationis ex causa resignationis vel cessionis cuiuslibet. quãdoquidem permutandi facultas omni iure cõpetens interpretationi dubiæ talis vnionis videtur præferenda, quod secus est in vnione certi beneficij nominatim expressi propter absurdum quod sequeretur ex perpetua permutatione. Caterùm si Pontifex ipse proprio motu fuisset vnionis auctor, haud equidem negauerim quin idem foret hic statuendũ quod in quæstione prima de beneficiis reser-

202
Quid si pro-
prio motu Põ-
tifex ipse fe-
cerit vnionẽ.

reſervatis. quanquam re vera reſignantes ex
 cauſa permutationis non æquè peccant hic
 arque in ſimili beneficiorum reſervatorum re-
 ſignatione. Mihi certè utrobique valdè durum
 videtur ita reſignantes excidere planè ſuis be-
 neficiis. Quæſtio quarta, de fructibus benefi-
 ciorum primò vel per mortem vel per ſimpli-
 cem ceſſionem ſeu reſignationem ſeu cadu-
 citatem (ducta videlicet in ordinibus minoribus
 vxore) vacaturorum Epifcopo ad tempus ap-
 plicandis iuxta cap. ſi propter. ſ. de reſcriptis.
 & c. ſi tibi conſeſſo. ſ. de præbend. & c. pe-
 nult. de verb. ſignif. iniuſtiſſimè mihi videtur
 in hunc ab Ancharano relata catalogum. Nec
 enim dubitandum puto quin permutantes E-
 piſcopo præferantur, cùm priuilegium illud
 Epifcopi ſic accipiendum ſit ne vergat in præ-
 iudicium verorum & legitimum poſſeſſo-
 rum viuentium qui non ſimplicis ceſſionis vel
 reſignationis animo ſed ex cauſa permutatio-
 nis beneficia ſua reſignant. Sufficit autem ſic
 interpretari priuilegium Epifcopo obærato
 conſeſſum vt fructus beneficiorum vel per mor-
 tem vel alioqui ſimpliciter vacaturorum per-
 cipiat ad tempus, non etiã denudet ac ſpoliet
 canonicè permutantes. Nam quãuis benefi-
 cium ſeu liberalitas Principis latã recipiat in-
 terpretationem quando de nullius alterius
 quã Principis ipſius agitur præiudicio l. be-
 neficium Imperatoris. ꝛ. de Conſtit. Princ. ta-
 men vbi tertij vertitur præiudicium, reſtriſtiſ-
 ſimã ſemper eſt interpretationis priuilegium.

h l. 2. §.

203
 Fructus bene-
 ficiorum va-
 caturorum E-
 piſcopo qui-
 bus in benefi-
 ciis.

204
 Beneficia
 Principis
 Priuilegia
 qualiſiã ſint
 interpretatio-
 nis.

I. 2. §. meritò. π . ne quid in via publ. vel itin. fiat. immò fuit olim dubitatum, considerata interpretatione talis priuilegij strictissima, num ad magna quoque beneficia pertineret huiusmodi Episcopis concessum priuilegium, an verò ad sola beneficiola parua d. c. penult. de verb. signif. vbi tandem ad magna quoque pertinere declaratur quando generaliter & indistinctè concessum fuit. Simile de nominatis per Vniuersitatem quampiam studiorum reor esse iudicium; quibuscum procul dubio satis agitur præclarè si beneficia vel per mortem vel aliàs absolutè simpliciterque vacantia consequantur, non autem permutantibus vllis vel molesti sint vel negocium temere facestant. Superest sola quæstiuncula quinta de beneficiis extinguendis vel veriùs iam extinctis in tempus quò primùm vacauerint, vt nimirum redeatur ad numerum in Ecclesia consuetum; cuius rei exemplum videmus in c. pro illorum. de præbend. Ergo quid si post huiusmodi statutū Capitulare sua beneficia permutare nonnulli tentent, & ex causa permutationis resignent? ecquid & impedietur permutatio & præterea suis excident beneficiis ita resignâtes, vt videlicet ad numerum consuetum iam nunc redeatur? Equidem sentio permutationē quidem impediri, quòd alioquin extinctionem semper & in perpetuum talibus permutationibus contingeret impediri, contra mentem & intentionem ad consuetum numerum redire volentium; sed resignantes propterea minimè
suis

205

*Nominatis
per Vniuers.
preferri per-
mutantes.*

206

*Extinctio be-
nificiorū vt
redeatur ad
numerū con-
suetum qua-
tenus obstat
permutanti-
bus.*

fuis excidere beneficiis, propter causam in beneficiis vnitis modò memoratam; nisi sic extinctio decreta fuerit vt etiam permutationis causa nominatim & expressè compræhenderetur. immò si contra suum decretum seu statutum semel admiserint aliquem Capitulares vltra numerum constitutum, recessisse censentur à suo decreto, liberrimaque reddetur permutatio quibusuis. arg. cap. pro illorum. de præbendis. vbi Põrifex propterea supernumerariũ cogit admitti quòd Capitulares ipsimet numerum consuetum sponte sua superassent aliàs admissio quodam. qua de re plusculum Senensis quæst. 34. & quæst. 35. de statuto simul quærens iurato, & quidem per Episcopum vel etiam per ipsum Pontificem confirmato. nos ad reliqua tandem pergamus.

207
Statuti Cã-
pitularis ne-
glectio.

Ait Pont. *illos tamen qui secundum formam iuris.* Intelligit Pontifex permutationem canonicam quæ fit ordinario consentiente comprobanteque, secundum iura superioribus capitulis tradita.

208
Forma permuta-
tionis.

Ait Pont. *Sua beneficia.* Quid igitur est sentiendum de beneficiis nondum suis at speratis dumtaxat, vt expectantiũ præbendas primũ vacaturas, ecquid & eas rectè permutabũt expectantes hi? Non videtur; eo quòd in permutatione requiratur datio rei (non spei) pro re l. i. in fin. .n. de rer. permut. l. naturalis. in princ. vers. fin autem rem do. .n. de præscriptis verbis & in fact. act. l. vlt. .n. de condict. cau. dati cau. nõ sec. Accedit, quòd gratiæ tales expectatiuæ

209
Beneficia spẽ
rata vel ex-
pectata pos-
sintne permutari.

h ij fin

sint omnino personales, ita ut vacatio futura nulli possit alteri prodesse nec ius expectantis in alterum transferri arg. cap. P. & G. de off. & potest. iud. deleg. ubi ne delegata quidem iurisdictio poterit ad alias prorogari personas, quod plenius explicat Senensis d. Tract. de permut. quæst. 13. Sequitur hinc, & eos qui beneficia quidem habent sed non iure habent, ut Simoniaci vel similes alij legitima seu canonice provisione carentes atque destituti, permutando talia beneficia cum beneficiis aliis causam suam nihilo facere meliorem. Nam tamen si nova post resignationem interueniat collatio nouaque per hanc titulus, mens tamen Collatoris alia non est, nec alia esse iure potest, quam ut ne plus transeat iuris in alterum permutantem quam habuerit permutans alter; qui quoniam nihil habuit iuris, nihil quoque per viam permutationis transferre potuit in alterum. quare pessimo quodam sibi consulit emplastri genere qui pro beneficiis male partis & quaesitis alia sibi pro illis per viam permutationis nundinatur beneficia. Tantè scilicet est momenti beneficia verè esse sua. i. ipsorum permutantium propria seu canonicè quaesita. Meminit huius & idem Senensis d. Tracti quæst. 10. Facit hinc etià cap. cum venerabilis. de except. ubi pontifex verè rectissimeque scribit, permutationem cum alio quam cum domino vel cum eo qui habeatur loco domini legitime non celebrari. quod ait *cum eo qui habeatur loco Domini*, pertinere videtur ad bonam fidem permutantis cum altero

210
Beneficiaque
non iure possi-
dentur an ve-
niant in per-
mutationem,
& ex ea inci-
piat iure pos-
sideri.

altero non habente ius ideoque suum recuperare vel potius ad suum redire nequaquam prohibiti, licet alter compermutas omni remedio destituatur. Quidnam de Comendatariis dicitur? poteruntne permutare vel inter se vel cum aliis, nec ne? Non poterunt sine consensu commendantis; eo quod non domini vel quasi domini seu proprietarii sint, id quod hic requiritur, sed administratores duntaxat iique temporarii, donec absolute de beneficio constituantur c. nemo deinceps. §. de Elect. quod post Interp. nonnullos alios antiquiores prudenter adnotavit Ioan. de Selua sui Tract. de Benef. parte 3. q. 33. nu. 2. ne pluribus nunc ociose recedendis immoremur. presertim cum sit evidens, huiusmodi comendas quae dicuntur, privilegio mere personali quod in alios transire nequit quibusdam solere committi.

Non importune fortassis hoc loco quaeri posset de Prioratibus obedienciarum, qui dicuntur, ab alio videlicet monasterio dependentibus & eius Abbati subiectis, an & hi veniant in permutatione: sed quoniam tales priores ad nutum Abbatis quocumque tempore reuocari possunt, unde obedienciarum dicuntur & ipse prioratus nominatur Obidencia. c. 2. §. prioratus quoque & c. cum ad monast. §. Tales. vers. nec alicui committatur aliqua Obidencia perpetuo possidenda. de statu monach. & can. Regul. nec titulum dicuntur habere perpetuum, superioribus conformiter dicimus permutari prioratus istos vel inter se vel cum beneficiis aliis non posse. nec enim priores isti possunt iure suos appellare Prioratus,

h iij quos

211
*An Comen.
de permuten-
tur.*

212
*Obedienciarum
Prioratus an
permutari
possint, &
beneficia ma-
nualia, &
unde dicatur
manualia.*

quos ad incertissimum tantum tempus habent sibi commissos non autem ad totam suam vitam. Cuiusmodi beneficia frequenter a nostris nuncupantur manualia, fortassis ob id quod semper in manu seu potestate sint & libera reuocatione concedentis. Quidsi quis igitur Prioratum talem a summo Pontifice ad vitam usque suam impetrauerit, maximè extraneus. i. non eiusdem sed alterius monasterij monachus at tamen in monasterium illud unde Prioratum diximus dependere translatus? cuius rei varia semper extiterunt exempla. c. cum singula. §. vlt. §. de præbend. latissimè DD. ad c. vlt. §. de off. ord. & omnium commodissimè Panormitanus in c. ad nostram audientiam. nu. 7. & 8. de confirm. vtil. vel inutil. vbi quaestionem tractat satis quotidianam, ut ipse ait, an Abbas talem Pontificium impetratorem possit reuocare domum. Sed ad nostram quaestionem quod attinet, certissimè est, Prioratum sic impetratum permutari sine cōsensu summi Pontificis nullo modo posse; cum liberalitas hæc Pontificis merè sit personalis contra propriam ac genuinam Prioratum istorum naturam: sed Pontifice permutationem probante & admittente, quidni liberalitas vltèriùs progrediatur? qua de re Senensis d. tract. de permut. quæst. 17. Qui tamen in eo mihi non probatur quod & merè manualia, quantumlibet in totam vitam a Pontifice nondum concessa, rectè permutari putet. quæst. 16. nam quomodo suum poterit vocare Prioratum qui proprius

non

213

Quidsi Prioratus obedientialis per monachum extraneum ab ipso Pont. impetretur ad vitam?

non est sed ad incertissimum tempus tantum concessus quasi precario? Nec enim sufficit, ex indulgentia Pontificis posse quid esse vel fieri perpetuum, sed requiritur ut re ipsa per Pontificis gratiam sit iam factum concessumque perpetuum (id est ad vitam usque durans) quidquid proprii seu beneficii seu officii nomine censetur, ut vel ex hoc unico cap. nostri verbulo sua liquidò constat. Nec est vlllo modo simile quod Senensis adfert ex l. sufficit § 6. de condict. indeb. vbi dum incertum est an temporaria sit futura exceptio an verò perpetua, solum repeti potest; ut exempli causa, si debitor pactus fuerit ne à se peteretur donec Titius fieret Consul, atque nihilominus per errorem soluerit non expectato Titij Consulatu; reperet: quia fieri potest ut nunquam Titius fiat Consul sed antea moriatur. itaque fieri posse & iam factum esse habetur eo loco pro iisdem in fauorem condicentis indebitum. quod secus & in obligationibus & in exceptionibus in diem; quia solutum ante diem repeti non potest eo quòd certissimum sit hunc diem quandoque venturum. d. l. sufficit. & l. sub conditone. cum l. nam si cum moriar. de condict. indebiti. Sic fieri quoque potest ut Prioratus huiusmodi nunquam auferatur neque prior ille domum reuocetur, siue per vltroneam Abbatis voluntatem siue per Pontificis confirmationem indubitata; igitur habendus est Prioratus omnis obediencialis, ex ista superiore Senensis opinione, pro perpetuo poteritque consequenter

214

Fieri quid posse, & factum esse, paria minime sunt.

215

In condictione indebiti, incertitudo exceptionis, an sit temporaria an perpetua facit ut habeatur pro perpetua.

216

Nō idem esse in prioratibus, & quare.

h iij quenter

quenter permutari. Neganda est consecutio; quia non, ut mors hominis est certissima, consulatus incertissimus, ita quoque impetratio prioratus perpetui certissima est, immò incertissima; tantoque incertior quanto contra naturam talis Prioratus insolentior: adeò ut impetratio talis ut plurimum pro falsa habeatur in iis qui Prioratibus illis à proprio sunt Abbate præfecti cap. porrecta. de confirm. vtil. vel inutil. propter odium nempe facti prorsus illiberalis istorum qui contra proprios Prælatos à quibus promoti sunt indignissimè cristas erigunt & obedientiam solenniter votam superbè excutere moluntur aduersus illos quibus ipsimet omnia sua debent accepta referre. Quibus accedit, quòd indebiti conditio summè sit fauorabilis propter æquitatem naturalem liberationibus magis propiciam & addictam, tùm etiam ne quis post enervatam obligationem, qua tenebatur, indebitè soluens afficiatur damnis; at permutatio functionum seu administrationum vel dignitatum vel præbendarum Ecclesiasticarum cum semper aliàs est odiosa tum præcipuè temporariis atque manualibus istis in beneficiis vel potius administrationibus odiosissima ne dicam flagitiosissima. Sanè si consenserit Abbas in duorum talium priorum commutationem, ut scilicet alter in alterius hinc inde migret locum, non tamen permutatio propriè dicetur hæc mutua vel commigratio vel commutatio, sed mera translatio.

verum

217

*Impetratio
permutatis in
prioratu o-
bedientiali,
pro falsa ha-
betur.*

218

*Quid si consen-
serit Abbas
in mutua
Priorum com-
migrationem
an hæc permu-
tatio sit an
Translatio?*

verum, quid refert, inquis, an per modum permutationis an verò per modum translationis alter in alterius locum succedat? Plurimum refert; quia permutatio fit in formam contractus ex commercio partium, quod in rebus huiusmodi non propriis fieri nequit per viam permutationis quæ solis in rebus propriis vel quasi propriis habet locum, sicut hic est videre; sed Translatio solius fit voluntate factoque superioris transferentis, idque siue translatus ipse petierit hoc ipsum siue non petierit. c. j. totoque titulo de Translat. Episc. Deinde per viam permutationis nihil iuris novi transit in permutantes præter hoc ipsum videlicet solum ius quod ipsimet permutantes hinc inde prius habebant siue bonum & firmum siue non bonum neque firmum, sicuti paulò superius monebatur; sed per viam translationis novum planè ius & peculiare nec aliunde dependens per transferentem confertur quod sola nititur translatione non autem iure vllò quod hi translati antea habebant, perinde scilicet atque si nullos antehac Prioratus habuissent; cum alter alteri per translationem nihil cedat nec alter ab altero quidquam accipiat, contrà quam fiat in permutatione.

Ait Pont. *beneficia*. Latissimè sumenda videtur hic Ecclesiastici beneficij vox, iuxta cap. penult. de verb. signif. qua de re Glossographus ad c. 1. j. de Reg. iur. dummodò non ignoremus de sola nos loqui adsignatione in
h v titulum

219
*Beneficiorum
nomine quid
intelligatur.*

titulum spirituale, sicuti post Laurentium non male notauit Zabarella Cardinalis in d. Clement. vnic. de rer. permut. nu. 10. Quid igitur de pensionibus Ecclesiasticis est sentendum? ecquid & hæ beneficiorū nomine censentur? Non videtur; quia licet spirituale quid habere videantur, vt ad c. cum olim. dicebamus, in titulum tamen minimè dantur: quocirca beneficium cum pensione permutari non posset. De hospitalibus in titulū dari non consuetis (quædam nempe sic dantur) idem statuit ibidem Zabarella nu. 11. sicut & de decimis deque iure sepulturarum. quibus addi potest ius patronatus, omniaque alia id genus iura. cum quibus ob id beneficia permutari nequeūt quòd inter sese dumtaxat beneficiorum permissa tandem sit permutatio, nō autem beneficij cum vllō alio spirituali vel quasi spirituali iure; propter cuiusdam quasi nundinationis in rebus huiusmodi spiritualibus visam speciem, & speciei istius odium, de quo satis multa diximus in huius nostræ Commētationis exordio. quin & iure ciuili res vel sacras vel publicas vel religiosas in commercium per se se non venire notissimum est; vnde nec beneficia permutari possent nisi singulariter hoc tādē fuisset permissum, nec nisi singularibus etiam de causis. Quodsi quis crassissimam & rotundissimam clarissimamque beneficij Ecclesiastici propriè sumpti definitionem desideret, sic habeat; *Beneficium Ecclesiasticum* est ius prouentuum ex rebus temporalibus Deo vel

220
Pensiones, hospitalia, de cura, ius patronatus, cū beneficiis non permutantur. qua de re plenius. §. ad Clemēt. ver. beneficia.

221
Beneficiorum permutatio quam egrè admissa.

222
Beneficij Ecclesiastici de.

vel Ecclesiæ dicatis percipiendorum Clericis in perpetuum quoad vixerint propter officia clericalia ritè canoniceque concessum. siue de secularibus quæratür siue de regularibus beneficiis; idque siue dignitatem habeant annexam, siue curam animarū, siue quod aliud officium peculiare, siue denique simplicia sint beneficia nihil tale annexum habentia. Quibus quidem tum definitionis tum diuisionis & subdiuisionis ex verbis, annalia quæ dicuntur beneficia, cum hospitalibus plerisque vel alio simili iure, beneficiorū nomine proprio destitui liquet, quantumuis generali beneficiorum vocabulo non pessimè compræhendantur. Sed horum nunc satis.

fructio, diuisio, subdiuisio.

Ait Pont. *Ad tuam collationem spectantia.*

Quæro, quid si beneficia permutanda non pertineant ad Episcopi (quem Pontifex hic alloquitur) sed alterius alicuius collationem? num permutantibus præferentur expectantes isti Pontificij? Mouit hanc etiam quæstionē Glossographus hic noster, ac in vtramque partem disputat, sed pro negante tandē resoluit, quam & vsus firmavit. Nos actuum nolumus agere, probamus Glossographum, qui cuius est in promptu manibusque teritur omnium. Collationis Episcopalis nempe fit hic mentio quòd facti species Pontifici proposita sic sese haberet, non autem quòd aliud in aliis beneficiis permutandis esset statuendum, sicut omnes nostri Doctores interpretantur. Quanquam non ineptè forsitan dici quoque posset, propterea

223
Quid si Collatio non ad Episcopum sed ad alios pertinet?

224
*Cur Episco-
 palis Colla-
 tionis hic fiat
 mentio.*

prærea Collationis Episcopalis hic fieri mentionem quòd omnium omnino beneficiorum ex causa permutationis resignatorum collatio solius Episcopi sit, quantumlibet alioquin illorum beneficiorum simpliciter & absolutè vacantium collatio pertineret ad alios; cum solius Episcopi sit, & non inferioris, vel approbare vel improbare beneficiorum permutationes, vt ad cap. cum olim. in verb. resignauit & post resignationem, &c. docuimus. Quotamen in potestatis Episcopalis genere non in eleganter quærat hic aliquis, an vel Consuetudine vel præscriptione ius hoc admittendarum permutationum beneficiarum competere possit inferioribus Episcopo collatoribus. Actra-
 dunt omnes nostri, posse; secuti Glossographum in Clement. 1. de rebus Ecclesiis non alienandis. quod & vsus passim receptus approbavit & ratione nititur non inidonea, quòd nimirum ius hoc totum permutationis beneficiæ merè sit humanum, & quidem non admodum vetus vt liquet ex nostro præmio. Ratio rationis reddi posset, quòd inferiores Collatores, plerumque propiùs atque certius nouerint quid & particularibus Ecclesiis & ipsis permutantibus magis expediat, quam semper Episcopus qui particularia queque minutiora non æquè comperta poterit habere. Quod vel de Consuetudine vel præscriptione diximus, notauit & Rebuffus in praxi sua beneficiæ tit. de permut. nu. 20. Quidsi beneficiæ permutanda sint in Ecclesiis ab ordinario
 exem-

225
*An inferior
 Episcopo possit
 admittere
 permutationes
 benef.*

exemptis & immediatè subiectis Apostolicæ Sedi? Solius erit Pontificis ex iure quidem communi permutationes admittere; sed ex consuetudine vel ex indulgentia potissimum Pontificis poterit esse Capitis inferioris eandem Ecclesiarum vel etiam Capituli siue Collegij cuiuspiam, præsertim si Pontifex ipsis ordinariam beneficiorum conferendorum facultatem (sicuti fit) indulserit. Consulendus hac in re Glossographus in Clement. vnicam de rerum permut. quod & Rebuffus loco modò memorato minimè silentio præterit. Non obstat argumentum præcipuum à Glossographo pro sententiâ contrariâ prolatum, de vacatione beneficij per resignationem ex causa permutationis, ideoque Pontificios expectantes esse præferendos permutantibus, cum soli sint hic excepti permutantes illa tantum beneficia quorum collatio pertinet ad Episcopum, qua si in cuius vnus atque solius fauorem constitutio hæc emanauerit; quo fauore cessante (dum collatio cuiuspiam est alterius quàm Episcopi) cessare simul Constitutionis Bonifacianæ dispositionem: nam longè quid aliud esse, collationem ad solum Episcopum pertinere, quàm sit collationem ad alios pertinere siue solos siue simul & ad Episcopum & ad alios. arg. l. præcipimus. C. de Appell. & arg. c. cum in illis. & capit. vlt. s. de præbend. Non obstat, inquam; quandoquidè quòd collationis Episcopalis hic fiat mētio, non ad cap. decisionem sed aliò pertinet sicuti modò respon-

226

*In Exceptis
Ecclesiis per-
mutationem
quis admit-
tat.*

227

*Respondetur
arg. in con-
trarium fa-
cientibus.*

spondebatur; quod & ex ipsa Constitutionis huius ratione per Pontificē subiecta satis colligitur, dum verbis utitur hisce, *permutationem beneficiorum qua alias minimè resignassent*. quasi diceret, expectantibus nihil decedit; quia nisi permutatio posset absolui permutantes nolissent resignare sua beneficia sed ea sibi retinere voluissent, & per consequens nihil vacasset pro expectantibus. Quæ ratio generalis est omnibus omnino beneficiis permutandis, siue penes Episcopum solum sit eorundem beneficiorum collatio siue penes alios etiā quoscumque. Quæ dubitatiuncula per Clementinam vnic. eodem tit. penitus est sublata.

228
Clementina
unica h. tit.
quorsum?

Ait Pont. *liberè resignant*. Nota liberā quoque resignationem dici non tantum quæ fit simpliciter & absolutè sed quæ fit permutationis causa; propterea nimirum quod non fiat vi vel metu sed spontanea voluntate. Dic ergo *liberè*. i. spontanea voluntate liberrimoque consensu, non autem quod Episcopo liberum sit cuicumque velit alteri beneficium sic resignatum conferre. Quæ interpretatio menti Pontificiæ mihi videtur conformior quàm quod Glossographus ait *libere*. i. absque Simonia vel ut Simonia vitetur; quamvis hoc per se sit verissimum, resignationem scilicet ex causa permutationis factam Simoniacè, non sicuti permutantes hosce; sed efficere ut expectantibus detur locus. vnde videri prima facie posset hæc interpretatio Glossographi melior quàm sit illa mea superior, nisi quod vox

229
Liberà resi-
gnatio quæ
fit hic intelli-
genda.

liberè

liberè non videatur ad Simoniam vitationem commodè posse applicari. Quorsus ergo seruiet, inquis, hic illa vox? Hùc seruiet, vt si coacta fuerit resignatio nõ sortiatur effectum permutatio, sed suum recuperet ille quidem beneficium qui metu resignauit, alter autem resignans qui vim vel metum intulit suum non recuperet beneficium sed id expectanti beneficio tanquam verè vocans conferatur in odium illius qui vim vel metum intulit quique propterea Constitutionis huius benignitate sit indignus. Hæc igitur interpretatio tum voci tum rei præsentis respondet, interpretatione Glossographi non voci sed soli rei congruente.

Ait Pont. *ac sine fraude.* Cuius rei dedimus exemplum superius in verb. *beneficia proximè vacatura expectent.* ex cap. vlt. s. de renunc. vbi Dauus quidam larum deceperat hiantem; sed quia fraus interuenerat, Expectanti succurrebatur. In permutatione fit exemplum, vt si beneficium quod proximè sperabatur vacaturum cum aliquo permutetur in fraudem expectantium; veluti, si quis iam iam ducturus vxorem permutauerit beneficium suum quod habebat opimum cum beneficiolo tenui, vt id scilicet vxore confestim ducta vacaret & expectantibus obtruderetur potius quàm opimum illud quod habebat.

Ait Pont. *aquitatem præferentes rigori.* De rigore scilicet verè vacat beneficium per huiusmodi resignationem etiam ex causa permutationis, & per consequens expectantibus aperitur.

230

Exemplum
fraudis hic
expectantibus
facta.

ritur locus: *Æquitas* verò suadet ut ita resignantes præferantur istis Expectantibus, quia non nisi permutationis causa resignarunt. Et hæcenus quidē sunt omnia satis alba. Sed scrupulus oritur ex hac re maximus, quem nostros interpretes non sensit, nedum sustulisse demeror equidem vehementer. videntur enim resignantes hi de iuris etiam rigore præferendi talibus Expectantibus, ita ut hac æquitatis benignitate Bonifaciana non magnopere videatur indignasse. Nam si tacita subsit conditio resignationi quæ sit ex causa permutationis, quæ admodum stipulatio dotis tacitam continet conditionem *si nuptiæ sequantur* d. l. stipulationem. *π.* de iure dot. si, inquam, tali resignationi subsit conditio hæc *si permutatio sortiatur effectum*, quare non ipso iure vel de iuris rigore præferentur hi resignantes istis expectantibus? vel quare fuit resignantibus his opus hac Pontificis æquitate? Puto respondendum, ratione rerum contractui subiectarum, non esse tam fauorabilem in iure permutationem beneficiorum quàm fauorabilis est stipulatio dotis: quia permutatio beneficiorum, tãquam commercium de rebus verè spiritualibus vel rei spiritali connexis, odiosa semper est; & ob id conditionis huiusmodi tacitæ non magnam habet Ecclesiasticum seu Pontificium hoc ius rationem; sed iuxta naturam resignationis omnis propriam verè vacat beneficium quomodocumque resignatū eo quòd omnes conditiones atque leges & conditiones à rebus huiusmodi

231
Ipso iuris etiã
rigore cur non
præferantur
permutantes
Expectantibus

232
Beneficiorum
permutatio
quàm sit o-
diosa.

modi spiritualibus longissimè semper debeant abesse. c. ult. de pactis. Vidimus in huius Tractatus exordio quàm temporibus Apostolicis & succedentibus etiam seculis plurimis ignotæ fuerint beneficiorum permutationes; temporibus tandem schismaticis inchoatæ, lentissimeque in usum receptæ; crescentibus nimirum & inualescentibus hominum quorûdam Ecclesiasticorum insolentiis & audaciis. Quo fit ut nisi Pontifex maiorem duceret hic æquitatis, quàm iuris rigidi summiq̃ue rationem, beneficia sic. i. ex causa permutationis resignata nihilominus debita fuissent Expectantibus. Qua ratione præter alias multas motus aliquando Pius V. Pontifex optimus omnè quorumcumque beneficiorum ex causa permutationis resignationem voluit haberi pro simplici & absoluta vacatione, sibiq̃ue soli. i. Apostolicæ Sedi vel etiã Superioribus ordinariorum collatorum permutationes admittētium solis, iure nimirum præventionis concessio, reseruauerat ac reliquerat; omnibus ordinariis talibus eadem beneficia vlli mortalium cōferre prohibitis; & quidem resignantibus ipsis ad eadem beneficia vnquam obtinenda inhabilibus & incapacibus in perpetuum iudicatis declaratisq̃ue; sicut ex quadam liquet ipsius Bulla, quam tamen postea temperavit: ita videlicet, ne potestas admittendarum iuxta consuetum ius permutationum collatoribus ordinarijs vel ex iure vel ex consuetudine competens adimeretur quidē, sed certis legibus ac modis
i & limi-

233
Pius V quādam
fuerit abhorrens à benefici-
ciorū permutationibus
admittendis.

& limitationibus regeretur atq; coërceretur; inter quas est & hæc ne leuibus vnquã de causis permutatio beneficiorum vel vlla profus alia resignatio permittatur: vt in Ecloge Bullarum & Motu-propriorum Pij quarti, Pij V. & Gregorij XIII. Lugduni apud Carolum Pefnotium anno Domini 1582. edita videre est pag. 79. & rursus pag. 94. Facit ergo sola materiã contractui subiectã varietas, vt nunc admittantur conditiones & leges nunc nõ admittantur. Prophanã quidem res in commercium veniunt sub quibuscumque legibus atque conditionibus, res autem sacrã sanctã religiosã non veniunt in commercium per sese, sed si quando super iis iure quodam singulari contractus aliqui permittantur, non nisi certis id limitibus conceditur, vt in beneficiorum permutacione passim declarauimus. nẽpe, permutacionem quidem beneficiorum fieri posse, sed absque pactis vllis permutantium, solius nutu collatoris ordinarij. Quocirca nisi Bonifaciana foret hæc ipsa Constitutio, cum Clementina, clausulã nullã salutare possent vel Expectantes istos excludere, vel collatores ordinarios à collatione libera siue quibuslibet aliis quã permutantibus faciẽda prohibere; quantumlibet centies millies dixissent in resignando protestatiq; fuissent hi permutaturi, *Non aliter nec alias nec alio modo.* Verũ, post huius benignissimã beneficentissimãque Constitucionis Bonifacianã promulgacionem, postq; Clementinã, nihil est inter permutaturos

234
Rerũ prophana-
narum & spi-
ritualium vel
spiritualibus
an exarum
discrimen in
commercis
faciendis.

235
Clausula sa-
lutaris in be-
neficis per-
mutãdis quo-
tidiana.

hac

hac salutari clausula frequentius : immò semper inesse censebitur vt maximè non fuerit expressa, sicuti contingit in stipulatione dotis. d. l. stipulationem. ꝑ. de iure dot. Pergamus ad hanc igitur Clementinam.

CLEMENTINA unic. de rer. permut.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

NE concessione iuris vtentibus præsertim circa spiritualia illudatur, si qua beneficia ex causa permutacionis ab aliquibus resignata, aliis quam ipsis permutare volentibus conferantur, nullius hoc esse volumus firmitatis.

Miretur fortè quispiã cur hanc fecerit constitutionem Clemens quintus, cùm iam per superiora iura maximèque per Bonifacianam securitati permutatium satis videretur esse consultum. Nam si permutantes præferantur Expectantibus Pontificiis, quibus beneficia primùm vacatura sunt affecta, quantò magis præferentur quibuslibet aliis nullum planè ius ante vacationem vel habentibus vel prætendentibus at sola collatione quæ nunc fit omnino voluntaria spontaneaque nixis, nemine scilicet ordinarium collatorem cogente vel vrgente? Nostros Interpretes hùc non sensisse scrupulum, submiror; igitur ad hunc eximendum sic equidem sentio; Bonifacianam non satis clarè beneficiorù quorumlibet permutatores expectantibus vel aliis quibuslibet præferre: primò quod nominatim loquatur de beneficiis ad solius Episcopi collationem pertinentibus,

236
Quorsum Clementina fuerit opus post Bonifacianam de rer. permut.

i ij tibus,

tibus, deinde quòd solos postponat expectantes istos Põtificios vt homines ambitiosos & odiosos, deniq; præterea quòd nihil de cõtractio collatoris facto disponat quando nimirũ collator omni reiecta cõditione tacita sponte sua beneficium sic resignatũ nihilominus confert vel expectanti Pontificio vel cuilibet alteri quàm permutanti. Quamobrem generalis hæc eademque clarissima retundissimaq; constitutio Clementina comprimis & utilis & necessaria fuit; vt ampliùs dubitari non possit quin aliis facta beneficiorum ex causa permutationis resignatorũ collatio quàm permutantibus ipsis, ipso iure foret omnino nulla. quòd huius est constitutionis propriũ, cum nec antea quidquam de nullitate tali vel dictum vel declaratum per Pontifices fuisset. multa enim fieri sæpè prohibentur. vt iuris habet regula, quæ tamen facta valent; ideoque si collator ordinarius reiectis post resignationẽ permutationibus istis, gratificari voluisset vel expectantibus vel aliis quibuslibet, & iis beneficia sic resignata de facto contulisset, quiritari quidem potuissent litemque mouere permutates hi sic illusi, sed ante Clemẽtinam hanc de nullitate collationis ne vel hiscere quidẽ fuissent ausi, cum summi iuris remedio destituerentur, æquitate sola freti; quæ propter circumstantias aliquas Episcopo vel alteri cuius ordinario collatori visas haud inidoneas facillimè vel obscurari vel euanescere solet: vbi nũc post istam Clementinam vel omnino recusare debet

237
Propriũ Cle-
mentina de
ver. permut.

debet ordinarius collator permutationem id est ex causa permutationis resignationem (sua nimirum retinentibus beneficia his qui permutare desiderabant) vel si semel admiserit huiusmodi resignationem, non potest aliis quàm solis permutantibus hæc beneficia sic resignata hinc indè conferre. Singulas nunc excutiamus huiusce Clementinæ clausulas.

Ait Pont. *Concessione iuris utentibus.* Intelgit Pont. permutationem rectè canonice que vel deliberatam vel conceptam vel destinatam à meditantibus eandem permutationē, sine vitio nimirum profus vlllo, solius autoritate superioris incundā perficiēdamque. nec enim sola fraus permutantiū vel mutua vel quæ fiat aliis abesse debet vt permutantes dicātur concessione iuris vti, sed omne omnino vitium. Quo in genere quæretur haud insulsè, quid si consensus eorum qui vel patronatus habēt ius vel collationis vel electionis vel institutionis vel confirmationis vel quid simile cur consentire vel dissentire possint eo quòd ipforum interfit, non fuerit requisitus in ipsa permutatione sed postea per interuallum petitus & impetratus? An permutatio confirmetur, an verò præcedere consensus debeat ita vt noua permutatione sit opus? Ac verius est, sufficere si consensus vel sequatur. DD. ad c. cum consuetudinis. de consuetud. & ad cap. unic. de rer. permutat. in 6. quò pertinebat etiam quæstio superius ad cap. cum olim. in verb.

238
Consensus eorum quorum interest an præcedere debeat, an sufficiat si sequatur.

Resignavit disputata de validitate vel inualiditate permutationis factæ præteritis illis quorum consensus requiritur & qui nulla ratione volunt vnquam consentire; permutationem videlicet nihilominus ipso quidem iure valere, sed esse rescindendam.

239
Beneficia Ec-
clesiastica ve-
rè proprièq;
esse spiritua-
lia. Et non
tantum spiri-
tualibus an-
nexa.

Ait Pont. *Præsertim circa spiritualia*. Singulariter est hinc obseruandum, beneficia ecclesiastica nominari & esse spiritualia; non solum quòd eorum titulus quid spirituale sit, d. c. dilecto. de præbendis, qui datur propter officium diuinis in rebus, c. ult. de rescriptis in 6. verumetiam quòd in bonis temporalibus quidem sed ipsi Deo vel Ecclesiæ Christi donatis & collatis atque dicatis consistat. Attamen quia fructus ipsi beneficiorum sunt merè temporales & in commercium cadunt, plerique beneficia referunt inter annexa dumtaxat spiritualibus. fortè non omninò solidissimè, nam non tam fructus ipsi vel prædia ex quibus fructus percipiuntur spectari debent in beneficiis ecclesiasticis rectè diiudicandis, quàm ius ipsum seu facultas fructuum & emolumentorum talium percipiendorum; iuxta definitionem paulò superius à nobis traditam: quod quidem ius, merè spirituale quid esse nemo negauerit. Rectius itaque cum summo Pont. vel cum generali verius Concilio Viennensi beneficia quæuis ecclesiastica spiritualibus ipsis rebus adnumerabimus.

Ait Pont. *Ne illudatur*. Cùm in omnibus omnino contractibus & hominũ conuentio-
nibus

nibus agendum est sincerè, candidè, bonaque fide, tum spiritualibus in rebus vel maximè; quandoquidem non religio seu conscientia tantùm priuata vertitur verumetiam diuinus agitur cultus, vbi frustratio, dolus, impostura, deceptio, duplicitas omnis non potest nõ esse sceleratissima; cùm facinora tantò sunt maiorã quantò vel is in quem perpetrantur est aut maior aut in delinquentes beneficentior ac liberalior, vel res quæ violantur sunt sanctiores atque diuiniore aut spirituales magis. Exempla Glossographus aliquot adfert aliundè, videlicet ex Clement. vlt. s. de renunc. & ex c. vlt. de postul. & ex c. ne quid. 22. q. 2. & ex c. excommunicatorum. 24. quæst. 5. Quibus hic immorari nunc operæ precium non est: ad grauiora quæstionum hûc pertinentium genera properemus.

Ait Pont. Si qua beneficia: Dicebamus ad Bonifacianam verbo *Beneficia* quàm ægrè beneficiorum inter sese fuerit admissa tandè permutatio, nedum beneficij cum hospitali vel alio quopiam iure spirituali tanquam in commercium per sese non cadente. Quid igitur est sentiendum de permutatione iuris alicuius omnino spiritualis cum re prophana? Cerrè multò minus erit admittenda; quandoquidem iuris est clarissimi, spiritualia cum temporalibus permutari non posse c. vlt. de rer. permutat. propter simoniæ labem talibus in permutationibus apertissimè sese prodentem: Quo fit vt nec hospitale seu domus religiosa cum
i iiij domo

240
Sincerè cum-
ctus in rebus
agendum, præ-
cipuè tamè in
spiritualibus.

241
Pro persona-
rum & rerum
qualitate por-
derari delicta

242
Spiritualium
cum profanis
nulla permu-
tatio.

243
 Hospitalis cū
 domo priuata,
 permutatio.

domo quapiam priuata (laicorum nempe domicilio) siue ad laicos pertinente siue ad Ecclesiam aliquam, permutari vllō modo possit sine vitio simoniæ quātūlibet ambo permutantes eam permutationē cum primis optarēt perfici. Contingit his interdum temporibus vt partim per hæreticorum partim per militum grassationes Monachis vel Religiosis ruri degerere periculosum sit, qui domos suas priuatas in vrbibus & intra mœnia sitas neq; tamen satis amplas nec ipsorum capaces desiderant permutare cum hospitalibus quibusdam tum capacioribus tum sibi multò cōmodioribus; idque reluctantibus hospitalariis vel aliis quorum tale quid fieri plurimū interest. Quæritur an propter bonum publicū Princeps temporalis, vel Episcopus etiam loci, possit hanc imperare perficique curare permutationem? Ac de iure respondendum videtur, nullo modo posse; sed hoc totū solius esse Summi Pontificis; Clement. 2. in princ. de relig. domib. vbi non tantū Glossographus verum etiam contextus ipse soli reseruant Pontifici mutare vel, vt Glossographus ibi loquitur, alterare consuetum talis religiosæ domus vsum in alium quemcumque; quātūlibet consentientibus etiam partibus. Quæ quidē Clementina per Cōcilium quoque Tridentinum sess. 7. cap. reformationis 15. fuit renouata. Quinimmo generaliter idem Concilium sess. 25. reformat. 8. præcipit ad amissim obseruari fundationes antiquas iuxta primum suum institū.

224
 An Princeps
 temporalis vel
 etiam Episcopus
 loci possit
 mutare pias
 fundationes
 in alios vsus.

stitutum quatenus vlla ratione fieri poterit, iussis Episcopis obseruari curare quidquid à fundatoribus expressum fuerit. Quæ omnia tantò iustiùs obtinere debent quantò fundationes oppidanæ sic per exteros petitiæ depræhenduntur antiquiores fortè foundationibus eorundem petentium; Nam quantò verustior & antiquior est aliqua Religio seu religiosus ordo, tantò simul est fauorabilior cap. vlt. de religiosis domib. nisi fortè degenerarent antiquiores, & noui singulariter essent Ecclesiæ labenti vel vtilis vel necessarij; sicut hac tempestate Patres optimi Societatis nomine IESV, quorum institutis equidem lubenter illud accommodauiero *Concedant antiqua nouis*. Porro ne prophanis quidè in rebus à testatorum seu fundatorum voluntate temerè recedendū est, nisi vel id quod illi voluerunt commodè perfici non possit vel cōiectura quæpiam voluntatis eū vtilitate publica concurrat: quibus casibus adhuc non aliter quàm solius autoritate supremi Principis id permittitur l. 1. & l. 4. ꝛ. de administr. rer. ad ciuitat. pertin. & l. vlt. ꝛ. de operibus publicis & l. legatum. ꝛ. de vsufr. legato. facit eòdem cap. tua nobis. de testam. & ibi Panorm. num. 4. & Couarr. numer. 7. & Auth. de Ecclesiast. titu. §. si quis autem pro redemptione captiuorum. qua de re nos quoque plura diximus in Commentario de iure exequendi testamenta nume. 42. Caterum non male notauit Glossographus hic noster ad hanc vocem *Beneficia*,

i v rectè

245
Antiquarum
foundationum
obseruatio per
Concil. Tri-
dēt. præ. epta.

246
Societas no-
minis IESV
religionibus
antiquis præ-
ferenda.

247
Profanis in
rebus à testa-
torum volun-
tate quatenus
recedi possit.

248
Hospitalia
quatenus cum
beneficiis per-
mutari pos-
sint.

249
Res tunc spi-
rituales tunc
prophane seu
temporales
quomodo per-
mutentur quo-
ad eam pro-
prietate per-
petuam.

250
An res diuer-
si generis in-
ter sese permut-
entur.

rectè permutari cum beneficiis hospitalia illa
quæ in beneficia conceduntur, qualia recitan-
tur J. de religiosis domib. d. c. 2. §. vt autem.
eo quòd sint instar beneficiorum; alia verò ho-
spitalia nequaquam; cum beneficiorum dum-
taxat inter sese permiffa fit permutatio, quate-
nus de clerici titulo quæritur. Sin de rerù ipsa-
rù proprietate perpetua inter veros dominos
permutanda quæritur, vt si duo monasteria
vel alię duę Ecclesię duas Parœciales Ecclesias
hinc inde sibi subiectas, vel duos Prioratus, vel
alias domos religiosas, inter sese velint permutare,
dubiũ non est quin vt spirituale cum spiri-
rituali sic etiam tēporale cum temporali per-
mutari possit iuxta c. ad quæstiones. de rer. per-
mut. Sed in hoc genere quæritur, an vt iure
Pontificio valeat rerum ipsarum inter se per-
mutatio, necessarium sit vt res illę sint eiusdem
vtrinque generis, vt pote calix pro calice, do-
mus pro domo, Ecclesia pro Ecclesia, sicuti de
permutatione beneficij præcisè cum beneficio
diximus, an verò generis quoque diuersi res
inter sese permurentur, veluti calix pro casula,
vel aliis vestibus quibuscumque sacris. Ac ve-
rius est, permutationem in rebus diuersi quo-
que generis consistere, quemadmodum per
iura ciuilia rectè scyphus permutatur cum Sti-
cho vel cum libris vel rebus aliis, vt & vinum
cum bobus l. naturalis. in princ. vers. sed si scy-
phus. π. de præscriptis verbis. & §. item pre-
tium. in fin. Instit. de Empt. & vendit. dūmo-
do res prophane non dentur pro sacris, vt iam
scipius

sæpius est monitum ex c. ult. de rer. permut. Quamobrem fundus cum domo vel re qualibet alia rectè permutabitur, & quidem cum iure simul incorporali, nimirum seruitutis allicuius, vt exempli causa, supeditandorum alimentorum. Vnde sequitur vt si quis fundum suum ex causa permutationis monasterio cuiuspiam dederit vt vicissim quamdiu vixerit alatur à monasterio, iusta censeatur hæc permutatio fundi cum alimentis; adeò vt etiãsi fundus ille monasterio postea vel chasmate vel aliter perierit absque culpa huius permutantis & citra ius euictionis, alimenta nihilominus debeantur; cum fundus fuerit iam monasterij proprius, ipsique soli non autem huic alimentario perierit, vt optimè Cynus adnotauit ad l. 2. C. de iur. emphyt. & ex eo Siluester Prieras in sua Summa verb. *Permutatio* in genere.

quæst. 4. Quid igitur de permutatione hospitalis cum iure patronatus, vel alterius iuris allicuius Ecclesiastici cum altero iure Ecclesiastico diuersi generis opinabimur, valebitne permutatio? Sic videtur, ex iure iam nunc explicato. Cur igitur, inquis, non æquè beneficium permutari potest cum alio iure spiritali, veluti cum iure patronatus, vel cum decimarum collectione, vel cum hospitali, vel cum alio aliquo iure simili? vel cur præcisè beneficii cum beneficio requiritur permutatio? Quia clericis de titulo perpetuo seu sustentatione sui certa quod vixerint prouisum consultumque debet esse, seu quod idem est, clerici certis adscribi

251
Res corporalis cum incorporali permutatio, veluti fundi cum seruitute.

252
An res aliæ spiritalis diuersi generis, vel eiusdem, possint inter se permutari.

253
Ratio visiva cur beneficii nequeat permutari cum villo alio iure spiritali quæ cum solo beneficio.

adscribi debent Ecclesiis ad cultum diuinum exercendum & ad Ecclesiastica munia obeunda, certis in hoc ab Ecclesia stipendiis prouidè constitutis, ne vel victus quærendi necessitate laborâtes, vel rebus externis impediti, diuinis desint officiis: qualia stipendia perpetuis quidem temporibus duratura sed nunc huic nunc illi clerico quamdiu vixerit in titulum concedenda nusquam vel inueniuntur vel sunt alibi quàm solis in beneficiis ecclesiasticis. Itaque si talia permutarentur cum cæteris aliquibus ecclesia bonis quæ nō in titulum seu perpetuum stipendiū sed ad breuè dumtaxat vel incertum tempus alicui priuatim subinde concedantur, contingeret vt clericus in sacris constitutus titulo tandem careret & cōtra Canones omnes necessaria vitæ sustentatione destitueretur, id quod Ecclesiastica legislatio nulla ratione patitur, tum propter causas modò memoratas, tum quòd minimè deceat eos qui diuino ministerio sunt adscripti, cum ordinis dedecore mendicare vel sordidos aliquos exercere quæstus. Adèd vt si quis ab Episcopo fuerit ad sacros promotus ordines absque tali vel titulo vel stipendio ad vitam honestè tuendam sufficiente, talis Episcopus vel eius etiam Successor teneatur de suo prouideri tali ordinato donec eidem de competenti seu sufficiēti fuerit beneficio prospectum cap. cum secundum Apostolum. de præbend. & Concil. Trident. sess. 21. reformat. 2. quo loco Sacrosancti Patres iustissimis de causis prohibuerunt ne quis vnquam

254
Stipendiu cer-
tū idemq; per-
petuū cur cle-
ricis constitui
debeat.

225
Sine titulo
quid si quis
promotus. i.
ordinatus?

vnquam clericus beneficium suum ad cuius titulum fuit ordinatus resignet, nisi constiterit eum aliundè satis commodè viuere posse, & vt alioqui resignatio sit ipso iure nulla. Quare cum nec hospitalium in beneficia dari minimè solitorum præfectura, nec beneficia manualia seu præstimonialia, nec decimarum collectio, nec vlla similia iura cuiquam concedantur ab Ecclesiis in perpetuum seu ad vitam, sed instar tutelæ vel curæ dumtaxat ad tempus, d. Clementina 2. §. vt autem. de relig. domib. non est mirum si beneficia cum talibus permutari nequeant. Posui solam decimarum collectionem, quæ potest & laicis committi, quòd alioquin ipsæ decimæ, sicut & primitiæ, & oblationes, & sepulturæ, sint pars quædam ipsorù beneficiorum; de quali parte cum beneficiis permutanda non satis aptè quereretur cum beneficia diuidi non debeant c. maioribus. de præbend. Eodemque modo, de collectione nimirum decimarum, sumi debet quod ad Bonifacianam verb. *Beneficia* de permutatione beneficiorum cum decimis quærebatur. Atqui patronatus ius est, inquis, perpetuū; cur ergo cum beneficiis permutari nequit? quia non datur in titulū beneficij vnde quis viuere possit, sed absq; magnis emolumentis plerumque solius honoris causa competit etiam laicis vt actanquã vel fundatoribus, vel dotatoribus, vel restauratoribus; qui tamè subinde propter ægestatē debent ab Ecclesiis ali. quæ quidē res nihil habet cum beneficiis Ecclesiasticis commune.

256
Tituli alienatio
quatenus
Cōcilio Trid.
prohibita.

257
Hospitalia,
manualia,
præstimonialia,
decimæ, cur
cum beneficiis
non permutantur.

258
Ius patronatus,
cur iure
non.

259
*Patrimonij
 titulus loco
 beneficij cur
 nequeat per-
 mutari cum
 beneficio.*

260
*Beneficia ec-
 clesiastica du-
 plici nomine
 dici & esse
 perpetua.*

Quid si quis igitur sub patrimonij sui titulo fuerit ad sacros promotus ordines, ad quod etiam iure nouissimo certis casibus permittitur iuxta Concil. Trident. sess. 21. reformat. 2. nunquid admittetur eius tituli (fungentis vice beneficij) permutatio cum ecclesiastico beneficio? Beneficia Ecclesiastica duplici nomine debent esse perpetua, primum absolute & per se, nimirum fundatione quadam in perpetuis ipsius Ecclesie bonis consistente remanenteque, deinde respectu singulorum possessorum duratione quadam stabili ad cuiusque possessoris usque vitam: quorum duorum prius quonia deest patrimonio seu titulo patrimoniali, necessariè fit ut nullo modo permutatio ni sit hic locus. quò facit & alia ratio prægnantior, quòd beneficiarius ille qui patrimonium alterius pro beneficio suo consequeretur ex causa permutationis, nihil reuera depræhenderetur habere mortuo altero cuius id patrimonium fuerat, ut potè quod mox ad heredes eiusdem reuerteretur, ut ad Ecclesiam nõ pertinens; immò simulatque illi qui sub titulo patrimonij sumpsit sacros ordines aliundè prospectum fuerit de beneficio Ecclesiastico vel aliter, istud patrimonium exoneratur, & ad pristinam redit naturam, ita videlicet ut possit alienari. d. reformat. 2. Quibus accedit quòd nemo sit in tali casu collator ordinarius qui permutationem talem posset effectui dare, cum patrimonium hoc in collatoris vllius potestate non sit, ne volente quidem eo cuius est
 patri

patrimonium, nisi prius in rebus laicis id esse
desisset & in beneficium Ecclesiasticum legi-
time canoniceque conuersum fuisset. Quid
multis? Patrimonium si daretur ex causa permu-
tationis pro beneficio, temporale scilicet pro
spirituali, vera manifestaque foret simonia. Cur
autem pensiones (quæ tituli quoque fungun-
tur vice, sicut patrimonium, d. reformat. 2.)
permutari cum beneficiis nequeant, quatum-
libet plus habeant affinitatis cum beneficiis,
vt ex quibus delibantur, quàm patrimonium
verè mereque laicum, ratio est in promptu;
Pensiones enim defuncto pensionario mox re-
deunt ad sua beneficia vnde delibabantur, tan-
quam ad suam naturam, & cum eis coalescunt
& absorbentur & intercidunt: ideoque nihil
inuenirent viri diuitiarum suis in manibus qui
beneficia sua cum talibus pensionibus permu-
tassent. Iam si pensiones illæ quæ vel resignan-
tibus vel aliis assignantur subinde, creari quo-
que possent super patrimonio debitoris, non
ecclesiasticum quid essent sed omnino prophana;
quale quid cum beneficio ecclesiastico
citra manifestissimam simoniæ labem permu-
tari non posset, nõ magis quàm patrimonium
ipsum. Verùm pensiones beneficiales inter per-
mutantes ita constitui non posse superius o-
perose docuimus ad c. cum olim. sub finem,
ante singularum scilicet clausularum enuclea-
tionem. Quæ sola causa facit vt plerique qui-
bus interdum propter beneficij resignationem
pensio creari debet, eam non super debitoris
vel

261

*Pensiones loco
tituli cũ sint,
cur permutari
cum beneficiis
nequeant.*

262

*Pensiones Ec-
clesiasticas
nõ posse super
eius quã Pa-
trimonio vel
cautione per-
sonali rectè
constitui.*

vel

vel cuiusquam alterius patrimonio prophan-
no, nedum sub obligatione personali seu fide-
iussoria, sed super Ecclesiis vel monasteriis a-
liisue domibus religiosis vel piis creati curent,
quando vident sese impetrare non posse vt ip-
sa beneficia grauentur. Ergo quid si pensiones
ita constitutæ fuerint vt periclitari non possint
quamdiu vixerit ille cui pro beneficio cedun-
tur? ecquid permutatio valebit? nullo modo;
quia perpetuitas priore modo sumpta, in illis
non est, nec officia clericalia sunt illis annexa,
nec per eas Ecclesiæ cuiquam certæ quis est ad-
scriptus, id quod in beneficiis propriè dictis
omnino requiritur. Quamobrem qui sub ti-
tulo patrimonij vel pensionum promouentur
ad sacros ordines, beneficiarij per hoc non
sunt.

263
Pensiones per-
petue pericli-
tari nequeunt
cur tamen
cum benefi-
ciis non pos-
sint permuta-
ri.

264
Beneficiarij.

265
Sacre res &
spirituales
quomodo pos-
sint vllis ra-
tionibus in
commercium
venire.

266
Spiritualium
rerum varij
gradus.

Cæterum nouus hic & propemodum terri-
bilis exoritur scrupulus ex eo quod spiritualia
cum spiritualibus rectè permutari diximus;
nam si res huiusmodi sacræ nõ cadant in com-
mercium, sicuti vel prophanis docemur legi-
bus, l. in tantum. §. sacræ. π. de diuisione rer.
& qualit. l. æde sacra. 73. π. de contrah. empt.
& vendit. l. inter stipulantem. 83. §. sacram. π.
de verb. obligat. & §. nullius. Instit. de rer. di-
uis. quantò iustius hoc iure Pontificio res illas
vel sacras vel spirituales ab istis nundinationi-
bus oportet esse remotas & immunes? Ad huc
scrupulam dexterius eximendum, necesse fue-
rit rerum spiritualium diligenter intueri & in-
ternoscere varietatem, qua in re magistro vix
vllō

ullo poterimus vti meliore quam D. Thoma Aquinate, viro tū naturaliter acutissimo, tum diuinitus illustrato, qui suis in Commentarijs in lib. 4. Sententiarum dist. 25. quæst. 2. art. 1. spiritualia tripliciter distinguit seu tres facit spiritualium gradus. Nam quædam sunt, inquit, purè spiritualia, vt gratiæ & virtutes: alia annexa & coniuncta rei corporali quæ ex hac vnione sacra efficitur, sicut Ordines in exterioribus ritibus corporalibus qui sunt sacri, & Character collatus per corporale ablutionem: alia sunt spiritualia annexa corporalibus, manentibus corporalibus sacris, vt consecratio calicis & ius patronatus in aliquo fundo. Prima, nec de iure nec de facto possunt vèdi; quia non est in potestate hominis ea dare: Secunda possunt vendi de facto, sed non de iure; & hoc est, quia facta corporalia (in quibus datur spiritualia) venduntur; de iure tamè neutrum vendi potest: vltima verò, quantum ad id quod est corporale ibi (etiam cum manet sacratum) possunt vendi, & transit spirituale cum corporali; sed quantum ad id quod est spirituale, vendi non possunt, vnde si ratione spiritualis plus (id est pluris) emeretur vel venderetur, vel principaliter spirituale intèderetur emi vel vendi, simonia cõmitteretur. Hæc ille; quem latius explicat, & quidem luculenter explicat, Nauarrus in manuali suo Confessariorum cap. 23. num. 99. & seqq. vbi de Simonia disputat. quin & ipse D. Thomas plenius explicat semetipsum in Summa sua Theologica 2. 2. quæst. 100.

267
D. Thomæ
Aquinate
præstantia.

268
1. Spiritua-
lia purè vel
essentialiter.

269
2. Spiritua-
lia instrumen-
taliter.

270
3. Spiritua-
lia constitui-
uè vel anne-
xiuè.

1.

2.

3.

1.

2.

3.

1.

2.

3.

1.

2.

3.

1.

2.

3.

1.

2.

3.

k art. 1.

271

*Torum trium
raduum dis-
crimen.*

art. 1. & seqq. ac præcipuè 4. art. Quibus ex lo-
cis omnibus pariter coniunctis intelligimus,
gradum primum spiritualium consistere solis
1 in iis quæ per sese purè, simpliciter & absolu-
tè, seu substantialiter, & vt nostri loquuntur,
essentialiter, sunt spiritualia; sicuti septem do-
na Sancti Spiritus, & Charismata seu gratiæ,
2 virtutesque diuinitus infusæ: secundum gra-
dum esse rerum quidem spiritualium, attamen
minimè per sese, sed per causam, vel vt nostri
loquuntur causatiuè vel instrumentaliter; qua-
lia sunt sacramenta per quæ tanquam per in-
strumenta quædam nobis dona Dei superna-
turalia conferuntur, quæ duo priora spiritua-
3 lium genera immediatè ex Dei solius institu-
tione sunt spiritualia. Tertium deniq; gradum
esse spiritualium nec essentialiter nec instru-
mentaliter nobis ab ipso Deo immediatè reli-
ctorum, sed ab Ecclesia Christi secundum po-
testatem supernaturalem sibi diuinitus à Chri-
sto concessam destinatorum & institutorum
ad finem tum cultus diuini rite debitæque &
quidem sanctiùs ac reuerentiùs exercendi tum
salutis animarum nostrarum cõmodiùs pro-
uehendæ; qualia sunt omnia quæ prioribus
duobus rerum spiritualium generibus annexa
sunt, & à nostris destinatiuè vel finaliter vel
statutiuè. i. per statutum Ecclesiæ spiritualia
dicuntur; vt sacramentalia, quæ dicuntur, & eis
4 annexa, nimirum sacramentorum conficien-
dorum & administrandorum ritus, Ecclesia-
rum & suppellectilium Ecclesiasticarum conse-
cratio-

272

*Varia acmul-
tiplicia exem-
pla annexorũ
spiritualibus.*

craciones, Ecclesiastica beneficia, ius patronatus, aliaque id genus. quibus ibidem Nauarrus adnumerat aquæ baptismalis & lustralis benedictionem, exorcismum, catechismum, beneficiorum Ecclesiasticorum collationes, renunciationes, & similia. pertinere reor eodem solènes benedictiones cereorum, ramorum palmarum, granorum rosarij, Agnorum Dei, panum, campanarum deniq; vel aliarum rerum, quin & Sanctorum canonizationes, cum reliquiis eorundem. Quod quidem tertium postremumque spiritualium genus in duos rursus gradus aptè subdistinguitur, quandoquidem alia plus habent spiritualitatis (vt ita cum nostris loquamur) & minus corporalitatis, & à spiritualibus omnino dependent; vt Ecclesiastica tum beneficia tum officia, quæ non Christiano cuiilibet sed solis competunt clericis vt hominibus diuino cultui singulariter destinatis: Alia verò plus habent corporalitatis vel temporalitatis, minus autem spiritualitatis, & à spiritualibus non dependent sed ad spiritualia duntaxat ordinantur seu referuntur, & ordine temporis vsus spiritualium præcedunt, & in hominis cuiuslibet Christiani quantumlibet non clerici sed laici possunt esse quadamtenus potestate, sicuti sunt ius patronatus, iura sepulturarum, calices, & alia vasa sacra, cum vniuersa supellectili sacra; quæ subinde priuatorum est, non clericorum solorum sed & laicorum sacella vel domi suæ vel in publicis Ecclesiis habentium. qualia spiritualia laicis etiam

273

*Spiritualia
per annexio-
nē b'fariam
subdistingui.*

274

*Annexa de-
pendenter.*

275

*Annexa an-
tecedenter.*

276

*Res quedam
sacra priua-
rum qua-
damtenus.*

communia licet in iure nostro quādoque nominentur spiritualibus annexa, c. de iure. 16. de iur. patronatus, tamen antecedenter tantum non autem consequenter neque dependenter (vt Nauarrus loco prædicto loquitur) sunt annexa spiritualibus. Ea quæ sunt generis prioris, vendi quidem nūquam possunt citra simoniæ vitium; permutari tamen possunt, non promiscuè quidē sed certis legibus & inter solos clericos vt ac tanquam eorum capaces; ea verò quæ sunt posterioris generis, vendi possunt iuxta D. Thomæ distinctionem quoad vel temporalitatem vel corporalitatem seu materiam, alioqui non; multo quæ magis permutari possunt, non inter clericos tantum sed & inter clericos & laicos, vel etiam inter solos laicos; ita tamen vt si de conuertendis iis in vsus profanos ageretur, solennitates iuris essent obseruandæ; veluti pro redemptione captiuorum, vel alendorum in fame pauperum gratia, calix etiam consecratus vendi posset interueniente confractioe vel alioqui refectioe quadam Pontificali, quemadmodum legibus etiam ciuilibus probatur d. l. inter stipulantem. §. sacram. in verbis. *Si rursus lege aliquares sacra profana esse cœperit.* & l. continuus. 127. §. cum quis sub hac conditione. in verbis. *Nec ad rem pertinet quod ius mutari potest.* π. de verb. obligat. & idem D. Thomas approbat d. art. 4. in respōsione ad argumentum secundum; qui tamē solius meminit confractioe vel cōflationis (vt & c. ea enim quæ.

§. I.

277
Rem sacram
duobus modis
posse fieri pro-
fanam; con-
fractioe, &
refectioe.

§. 1. 10. q. 2.) & non resecrationis re integra manente seu formam suam retinente dum reuocatur in vsus prophanos. verum de resecratione degradationi similima nos plura diximus in Antiquitatibus nostris Ecclesiasticis in Syntagmate de iure prouentuum Ecclesiasticorum ad c. 2. de testam. nu. 34. & seqq. vbi docuimus & Monachos Deo votos atque consecratos posse per Summi Pötificis ita dispensantis resecrationem desinere esse monachos, cum characterē non imprimat monachis Professio monastica, sicut imprimat Sacerdotalis ordo Sacerdotibus (vt & Ordines alij ordinatis aliis) qui nunquam desinunt esse Sacerdotes etiam si degradarentur. c. quod quidam. §. si fortē. & §. degradatus. 1. quæst. 1. Cæterum præter hos tres rerum sacrarum & quidem etiam spiritualium gradus reperitur & quartum quoddam genus rerum non quidem spiritualium propriè dictarum sed sacrarum nihilominus, vel in perpetuū Deo vel Ecclesiæ dicatarum, citra consecrationis vcz vllius interuentionē; qualia sunt prædia resq; similes & mobiles & immobiles & corporales & incorporales & animatæ & inanimatæ quarūlibet Ecclesiarum: tales enim res adnumerari sacris rebus, & in iis per sese etiam solis cōmitti sacrilegium, quāuis non simoniā, eo quod spirituales non sint, docemur ex c. nulli. & c. prædia. 12. q. 2. Quod & ipse D. Thomas agnoscit 2. 2. quæstion. 99. artic. 3. Quales quidem res licet ex natura sua per se (quod consecratæ non

k iij sint

278
*Resecratio
 nostris igno-
 ra.*

279
*Monachus
 potest fieri nō
 monachus.*

280
*4. Res sacra
 quarti seu ge-
 neris seu gra-
 dus, vt fundi
 similesq; res
 Ecclesiarum
 perpetue.*

fint sed per significationem remotiorem sacre dicantur propterea quòd dicatæ sint Ecclesiis) veniant in commerciũ, prudenter tamen cautum iure fuit ne citra singulares quasdam solennitates alienarentur tot. tit. de Rebus ecclesiæ alien. vel non. Reperitur & quintum rerum Deo vel Ecclesiæ deiquæ ministris aut etiam pauperibus obuientium genus, quæ nõ nisi ad breuissimum tempus quasi ad momentum sacre quodammodo dici possunt, sed remotissima quadam rerum sacrarum sumptione; quales esse constat species Deo vel Sanctis in vsu aliquos pios in templis oblatas, nõ vt illic perpetuò maneant, vel vt per sese seruiant ipsis Ecclesiis in sua natura, sed vt mox auferantur atque distrahantur, pecuniis inde confectis. Qualia quin promiscuè subijciantur commerciis hominum dubitari non potest; non magis quàm de fructibus & prouentibus Ecclesiarum cæteris, dequæ pecuniis earundem, vel etiam de pecuniis in oblatione sacram venientibus: quæ omnia simulatq; placuerit insumi, nõ secus atque verè mereque profana commercio promiscuo subduntur (vt vel ipsa declarat euidencia rerum) quantumlibet interim donec abalienentur sacra censeantur c. habebat. & cap. Episcopi. 12. quæst. 1. Nec mirum, quando & hominum priuatorum pecuniæ vel res in loco sacra propter securitatem depositæ, si subtrahantur, sacrilegos efficiunt. c. quisquis. vers. similiter. 17. q. 4. & l. aut facta. §. locus. n. de pœnis. coniuncta l. Diui. n. ad l. Iuliam pecula-

281

3. Res quedã
sacra remo-
tiss. significa-
tione, vt res
oblata, pecu-
nia, fructus,
&c.

282

Sacrilegium
atiã in ro pro-
phana in loco
sacro deposi-
ta.

peculatus & de sacrilegis & de residuis. Sed hæc de quinque rerum partim spiritualiū partim sacrarum vel certè pro sacris habitariū vel generibus vel gradibus crassiore quidem filo sed haud infructuosè (sicuti spero) contexta sint hæctenus; ex quibus operam demus vt eximatur tandem scrupulus iste tam terribiliter nobis iniectus, quī nempe fieri possit vt sacræ res immò & spirituales, veniant in commercium vel vt spiritualia permutentur cum spiritualibus aliis, contra leges etiam prophanas & contra Regulam Põrificij simul iuris ita lib. 6. dictitantem, *Semel Deo dicatum non est ad vsus humanos ulterius transferendum*; adeò vt etiam si corruerit dirutumue fuerit ædificiū sacrum, locus nihilominus maneat sacer. d. l. in tatum. §. sacer. 7. de diuis. rer. & qualit. Quo fit vt ne detrita quidè sacra supellex ad vsus prophanū possit instaurari vel interpolari iuxta Gloss. atque DD. in d. Reg. *Semel Deo dicatum*. ex c. ligna. & c. vestimèta. De consec. dist. 1. Quidnam dicemus? Equidem conformiter superioribus respondendū puto, nihil illa iura in contrarium allata nobis aduersari; quia loquuntur de non ferenda permittèdæue rerum sacrarum translatione ad vsus prophanos deque cõmerciis earundem rerum promiscuis inter quoslibet: Nos autem non de rerum spiritualium in vsus prophanos conuersione loquimur (quod tamen nonnullis casibus permittitur, vt modò fuit ostensum) sed de sola rerum spiritualium permutatione inter se; non quidè vt vel pro-

k iiij phanæ

283^a

Eximitur tandem scrupulus, quatenus & quomodo res illæ spirituales veniant in cõmerciū.

284

Etiam detrita sacra supellex nõ potest in vsus prophanos interpolari.

285
Permutatio
spiritualium
nō obstat Re-
gula Semel
Deo dica-
tum.

286
Permutatio
spiritualium,
ut & benefi-
ciorum, im-
propriè dici-
tur Contra-
ctus permuta-
tionis.

287
Gammarius
qui de permuta-
tionibus benef.

288
Do ut des
facio ut fa-
cias.

phanæ fiant vel spirituales esse desinant, vel hominibus laicis applicentur, sed ut functionē suam retineant, quantumuis possessorem seu mutantem seu nouū sortiantur, id quod Ecclesiis frequenter est utilissimū. Neque verò promiscuè quoslibet super iis fieri posse contractus asserimus, emptionē certè super spiritualibus nunquam (ne Simon sit in fabula) sed canonicam solemnemque duntaxat permutationem: quæ tamen ipsa permutatio non tam verus est contractus ex nuda solarum partium voluntate dependens, quàm commutatio quædam vel potius rerum translatio superioris nutu facta, mutatis, uti dicebā, possessoribus. Quamobrem & ipsa beneficiorum permutatio profusū impropriè dicitur permutationis contractus, cum permutantium partes in illa vix vllæ reperiantur, ut post alios quosdam veteriores Interpp. obseruauit Petrus Andreas Gammarius de Casali Bononiensis in Tractatu suo permutationum seu in Repetitione cap. vnici de rerum permutatione in 6. ad Rubricam num. 75. sub finem, & in explicatione ipsiusmet cap. num. 9. & alibi passim. Quo fit ut nonnulli non contractum permutationis hic agnoscant sed vel contractum *do ut des* vel potius contractum *facio ut facias*, id est, resigno ut resignes. Quanquam ne sic quidem verè contractus duci potest omnino liber & absolutus, cum totus pendeat ex approbatione superioris, non autem ex nuda contrahentium voluntate. Quo quidem in approbationis genere,

nere, quæstionis est haud ociosæ nec inutilis, an tacita vel simplex approbatio superioris, absque vel resignationis vel collationis vllius interuentione, sufficiat? veluti superiore dicente, *Placet mihi vestra permutatio, transite alter in alterius locum*, neque defunt graues auctores inter quos & ipse putatur esse Pont. Max. Innocentius IIII. (attamen ante Pontificatum, ne quis eius autoritate moueatur) in c. inter cætera. de præbend. qui talem defendant approbationem, quasi cui tacita quædam insit collatio; quemadmodum fit in sub-
stit. pupill. vbi tacita vulgaris inest expressæ pupillari, & vice versa, l. iam hoc iure. ꝛ. de vulg. & pupill. subtit. In cuius rei argumentum facit & hoc quòd iuxta Ioann. Andr. & Cardin. Host. traditionem ad cap. ex ore. de his quæ fiunt à maio. part. cap. valeat beneficij nondum clarè manifesteque vacantis collatio per Episcopum facta cuiquam alteri de consensu beneficiarij, seu veri possessoris; eò quòd & hic tacita quædam censeatur interuenisse tum possessoris huius renunciatio seu resignatio tum Episcopi acceptatio. Verùm quia summè curandum semper est ne vitiosus ad Ecclesiastica beneficia detur ingressus, & maturissimè religiosissimeque talibus in rebus versari conuenit, & hanc nostram Clementinam sic loqui videmus vt apertam requirere videatur & resignationem & collationem (dum per alios permutare volentes resignata ponit beneficia quæ tamen aliis de

k v facto

289
Simplex approbatio superioris an sit instar collationis.

290
Tacite substitutiones.

291
Tacite collatio.

facto non de iure conferantur) rectius illos existimo sentire qui claram & expressam volunt adhiberi tum resignationem seu renunciacionem tum collationem; quod & Host. in d. c. ex ore. iudicat esse tutius, & Senensis consuetudine seruari scribit in memorato suo tractatu de permutat. quaest. 27.

292
Beneficia di-
uersi generis
recte permutari.

Cæterum quod inter superiora diximus de beneficiis cum solis beneficiis, nõ autem cum spiritualibus aliis rebus vllis inter sese permutandis, licet alia spiritualia diuersi generis inter sese permutentur, non sic est accipiendum, quasi beneficia quoque permutanda necessario prorsus esse debeant eiusdem generis vel qualitatis: possunt enim beneficia simplicia permutari cum dignitatibus & pastoratibus, & vice versa, dummodo capacitas personarum non desit. qua de re plenius consule Ioannem Seluã parte 3. sui tractatus de beneficio quaest. 54.

293
Vnius beneficii cum pluribus permutatio.

Quandoquidem beneficiorum nomine comprehenduntur omnia talia dignitatum & curarum ecclesiasticarum genera, sicut ex beneficii definitione patuit. Nec præcisè vnus beneficii cum vno beneficio tantum permittitur permutatio, verumetiam beneficii vnus cum pluribus beneficiis & beneficiorum plurium cum vno beneficio, si modò capacitas personarum & hic adfit. id quod Interpp. nostri latè prosequuntur ad c. cum venerabilis, de except. & *Rebuffus* in sua praxi beneficiali parte 3. tit. de permut. num. 40. Sed hic non importunè queritur, an si quis plura possideat benefi-

294
An expressio plurium bene-

beneficia, quorum dumtaxat vnum permutare desiderat cum alio quopiam, necesse habeat etiam hoc in permutatione exprimere, nimirum se adhuc aliud habere beneficium vel alia beneficia. Dubitandi causam præbet quòd ad obtinendum non motu proprio sed per preces aliquod beneficium ecclesiasticum necesse sit palam profiteri, & apertè exprimere si quod aliud is iam habeat beneficium quantumlibet exiguum, qui nouum postulat; ne propter obreptionis vitium fructu careat impetrationis. Quod non indistinctè tamen intelligitur de quibuslibet collatoribus beneficium cõferre rogatis, at solo de Pontifice vel eius legato per preces adito, Clement. vlt. de officio iud. ord. iuncto c non potest dispensatio. in princ. & c. si motu proprio. de præbend. in 6. nam coram ordinario collatore talis expressio non est necessaria; quamobrem quæstio proposita planè cessat in permutantibus coram ordinario; sed in permutantibus autoritate summi Pontificis aut Legati Pontificij poterit huic locus esse quæstioni. Cur ita tandem? quia & ambitio tum per sese tum in ordinariorum præcipuè præiudicium adhibita semper est odiosa, & è cõtrario ius ordinariorum cum primis est fauorabile. Quibus adde, quòd quantò maior est Pontifex & eius Legatus Episcopo vel aliis collatoribus, tãtò magis peccet qui quid cum vel eius Legatum celat, ideoq; maiorem quoque mereatur pœnam. Quidnã igitur ad quæstionem propositam commodè respondebitur?

ficiorũ sit necessaria permutantibus.

295

Vbi & quando sit opus exprimere vel minimum etiam beneficium.

296

Ratio discriminis inter ordinarios Collatores et Põb. hac in re.

tur? iuri rationiq; conformius esse reor, expref-
 sione tali siue mētionē beneficij cuiuspiā alte-
 rius, quā quod in permutationē venit, opus
 non esse: quandoquidem non simpliciter nec
 ex mera gratia cōfertur beneficium vacans ex
 resignatione propter permutationem facta, sed
 beneficium vnum in locum alterius beneficij
 succedit non pro singulari lucro, vel ex causa
 lucratiua neque pro nona locupletatione, sed
 pro iusta pensatione proprij beneficij pro be-
 neficio alieno resignati, ita vt nihil noui videat-
 ur acquisitum. Quam sententiam & Senensis
 in d. tractat. de permut. quæst. 18. indistinctè
 sequitur; siue nimirum propter fauorem sola-
 rum personarum fiat permutatio siue propter
 vtilitatē Ecclesiæ singularem, siue beneficium
 pingue permutetur cū tenui, siue par cū pari,
 siue beneficium simplex cum habēte annexam
 curam animarū siue cum simplici, siue par de-
 nique fuerit personarum permutantium quali-
 tas & aptitudo, siue dispar; cū semper verum
 sit, per approbationem superioris omnia satis
 esse purgata vel ab omnibus reprehensionibus
 exēpta liberataq;. quādoquidem poterat alio-
 qui permutationē non admittēre superior, Pō-
 tifex nimirum vel Pōtificis Legatus potestate
 beneficiorū conferendorum præditus, nempe
 Cardinalis, non quiuis alius, nisi specialiter
 hoc ei concessum fuerit c. r. de offic. Leg. in 6.
 Consequitur ex præmissis resolutio quæ-
 stionis alioquin ambiguae de docentibus pro
 beneficij consecutione. possitne videlicet la-
 bordo.

bor docendi cum ecclesiastico beneficio permutari. Nam si beneficia dumtaxat inter sese permutari possint, non autem beneficij cum alio iure spirituali permittatur permutatio, sicuti diximus, nullo modo labor docendi seu Theologiam seu quamlibet etiam scientiam permutari poterit cū beneficio, quicquid tandem sibi velit Panormitanus ad c. quia nōnulli. de magist. & ne quid exig. pro licent. docen. quem iustissimè reprehendit Nauarrus in Enchiridio suo Confessoriorum. cap. 23. nu. 100. in explicatione definitionis vitij Simonia. Quanquam Nauarrus ex alia ratione Panormitanum reprehendit; ex hac nimirū, quòd labor docendi non sit aliquid spirituale quantumlibet circa Theologiam versaretur; ideoque Simoniam non committi dum pecunia seu salarium pro labore docendi recipitur; Panormitano post Hostiensem scrupulos inaniter inijciente, quasi spirituale quid esset labor docendi, & per consequens ita Simonia crimen incurreretur per mercedis acceptionem; sed è contrario non fore Simoniam, si beneficium permutaretur cum labore docendi è quòd spirituale cum spirituali rectè permutari possit: cū tamen prorsus inuertenda sit oratio; quandoquidem cū docendi munus non sit aliquid spirituale, Simonia non erit aliquid pro munere illo recipere; sed Simonia committeretur si labor docendi pro beneficio rependeretur. Quale factum seu qualem conventionem DD. nostri parum propriè vocant per-

297

Labor docendi possitne cū beneficio commutari.

298

Docendi mercedem nō esse Simoniacam; sed pro beneficio docere, Simoniacum esse.

permutationem, cum sit potius *facio ut facias*, hoc est, doceo ut beneficium conferas. Hæc intellige si beneficium per se non habeat annexum docendi laborem.

299
Resignare
causa permuta-
tionis ex-
pressa licere,
sed in fauorē
coram ordina-
rio non licere;
& quare.

Ait Pont. *Ex causa permutationis resignata*. Norant hinc Interpp. post Glossographum, resignanti beneficium licere nominatim hoc exprimere, non simpliciter sese sed ex causa permutationis resignare; quantumlibet in fauorem simpliciter coram ordinario resignare quis nequeat citra Simonix periculum sicuti copiosè declaratum fuit ad cap. cum olim. de permut. Ratio diuersitatis est quòd permutatio beneficiorum propter causas iam sæpius inculcatas iure tandem fuerit permessa, successionis verò species omnis omnino damnetur nisi quatenus Pontifex ipse summus resignationes in fauorem probauerit.

300
Tractatus de
permutandis
beneficiis.

Ait Pont. *Permutare volentibus. &c.* Ex hoc item loco rectè nostri colligunt iure permisum esse tractatum de beneficiis permutandis, tametsi permutationis contractum perficere beneficiari per sese soli nequeant sed auctoritas seu consensus requiratur superioris, immò non consensus tantum, verum etiam tum resignationis acceptatio tum deinceps beneficiorum hinc inde sic resignatorum collatio, quod quia plenissimè prosequuti sumus in superioribus capp. hinc pertinentibus explicandis, hic operosiores non erimus.

Ait Pont. *Conferantur, &c.* Diximus ad Bonifacianam, quinam sint illi superiores partim
iure

Iure communi partim consuetudine, penes quos admittendarum permutationum confessorumque beneficiorum ex causa permutationis resignatorum, & per consequens vacantium, sit potestas. Hic obiter cum nostris Interpp. atque Glossographo quærendum videtur haud importunè, sitne potestas hæc ordinaria penes Capitulum cathedrale vel metropolitanum vacante sede vel Episcopali vel Archiepiscopali. Qua in re necessariò prænotandum est, ea quidem quæ sunt iurisdictionis Episcopalis vacante sede in Capitulum transire; quæ verò sunt ordinis vel etiam collationis beneficiorum soli Episcopo competentis, non transire. c. 2. ne sede vac. aliq. inno. cap. his quæ pro Ecclesia. & c. cum olim. de Maior. & Obed. & c. vnic. de maior. & obed. in 6. & ad singula illa capp. DD. Quamobrem si beneficia permutanda pertineant ad solius Episcopi collationem, verius est à Capitulo permutationem illam admitti seu approbari non posse, cum collatio approbationem sequi debeat, quæ quidem collatio minimè competit Capitulo. Si quis dixerit approbationem esse iurisdictionis & collationem venire in consequentiam, ideoque Capitulo collationem esse permittendam, respondendum erit, vna via non esse Capitulo vel alteri cuiquamque concedendum quod alia via prohibetur cap. cum quid vna. de Reg. iur. in 6. quæ conformis est & vnanimis Glossographi nostrorumque sententia. Quod argumentum facit, vt ne
Legat

301
Capitula sede
vacante pos-
sunt ne permuta-
tiones ad-
mittere.

302
Pontificius
Legatus non
Cardinalis an
permutatio.
posse admittere
posse.

Legatus quidem Pontificius non Cardinalis permutaciones beneficiorum queat admittere, nisi speciale super hoc habuerit mandatum, quando quidem conferendi potestate caret. d. c. i. de offic. Legat. in 6. Sin beneficiorum permutandorum collatio pertineat ad Episcopum & Capitulum simul & coniunctim, sede vacante solum Capitulum permutaciones admittere poterit, cum possit absolutè simpliciterque vacantia beneficia conferre. c. vnic. in princ. ne sede vac. aliq. innou. in 6. quasi iure quodam accrescendi. Sed ecquid etiã priore casu (quando nimirum soli competit Episcopo beneficiorum permutandorum collatio) saltem resignationem ex causa permutacionis poterit recipere vel admittere Capitulum sede vacante, reseruata nempe futuro Episcopo collatione? sic existimat quidẽ Senensis in suo tractatu de permutat. quæst. 36. verum rectius mihi sentire videtur Lopus in suis ad eundem Senensem Additionibus, ne hoc quidem Capitulo permittendum esse si resignatio sit omnino voluntaria spontaneaque (sicut inter permutantes vt plurimum contingit) licet rationis aliquid habeat ea sententia si quibus propter aliquam culpam necessitas resignandi forsitan imponeretur in pœnam; quo casu resignationis acceptatio meræ foret Iurisdictionis absq; collationis vel Episcopalis vel Pontificalis vel cuiuslibet alterius præiudicio. Quæ distinctio satis probari videtur argumento cap. admonet. de renũciatione. vbi beneficiorum renun-

303
An ne saltem
resignatio
posse per Ca-
pit. acceptari.

ciatia

ciatio beneficiariis prohibetur inconsultis Episcopis. iuncto c. execrabilis. §. Cæterum Ordinarios. de præbend. in extrauag. Ioann. 22. vbi beneficiorum punitur pluralitas, ideoque pro resignationibus admittendis etiam Capitula sede vacante possunt adiri; collatione soli reseruata Pontifici. Nam cessante dilationis periculo quid alioquin ineptius quam spontaneos permutantes, ac nihil omnino delinquentes, apud alios beneficia sua resignare, rursus apud alios post longissimum fortassis interualum eorundem beneficiorum collationem hinc inde sibi fieri postulare? Satius est enim permutantium vel permutare volentium beneficia possideri ab ipsismet donec simul & semel absolui possit permutatio, quam non sine periculo tamdiu vacare. quæ ratio cessat quando culpa resignationem postulat.

Pontifex hic vititur verbo conferendi; verum quid si beneficia permutanda non sint collationis, at electionis? num dicemus locum fore huic nostræ Clementinæ tam in collationibus & præsentationibus & postulationibus, quam in collationibus? Ita proculdubio dicendum videtur; cum ratio prorsus eadem sit vbique, nec discrimen sit inter has omnes vel similes beneficiorum adipiscendorum rationes atque modos vllum, quatenus quidem de permutationibus faciendis est quæstio. Nec obstat Cap. cum in illis. de præbend. in 6. vbi non potest consequi beneficium ex electione qui gratiam duxat impetrauit vt beneficium

l sibi

304
Dilatio resignationis aliquando periculosa.

305
An in electis beneficiis permutandis Clementina sit locus.

306
Collatio quando vel extendatur vel non extendatur ad Electionem.

sibi cōferretur; quia tales impetratiōnes odio-
sæ sunt, & è contrario semper est æquissimum
ne permutantibus illudatur, vt hic vel ex ipsius
Pontificis præfatione liquet. quare nec huic
opinionī quisquam magnopere refragatur.

Ait Pont. *Nullius hoc esse volumus firmitatis,*
Itaque collatio erit ipso iure nulla. Quid
igitur ante hanc nostram Clementinam? Cer-
tè collatio tunc aliis quàm permutantibus fa-
cta summo iure valebat, licet rescinderetur. c.
inter cætera. de præbend. vbi tamen ipsemet
Pōtifex admiserat resignationem ex causa per-
mutationis & beneficia sic resignata permu-
tantibus cōferri mādauerat; Episcopo nihilo-
minus alteri cuidam tertio beneficiū permu-
tantis vnus temerè conferente; quam colla-
tionem cum præcedētibus omnibus retracta-
uit, resignantibus illis duobus in integrum re-
stituitis. At hæc hæctenus in Clementinam.

AN SIT OPVS NOVA COLLA-
tione redeūti ad suum beneficium ex causa per-
mutationis resignatum.

*Item an propter non creatam pensionem vel pa-
ctiones alias non impletas repeti possit huiusmo-
di beneficium.*

SVperest vt post explicata mediocriter su-
periora quinque cap. de permutationibus
beneficialibus loquentia, superaddamus bre-
uiter pauculas quasdam quæstiones, easque sin-
gulares, quibus accuratè tractandis immorari
non licuit hæctenus. tum propter aliarū quæ-
stio-

307

Ante Cle-
mentinā quid
hoc iuris.

tionum contextibus opportunissimarum varietatem atq; multiplicitem tum quod vno loco studiosis omnia proponi non potuerint neque verò debuerint, vt fastidium vitaretur.

Ac quoniam sub finē cap. cum vniuersorum promiseramus pleniorē excussionem grauisimæ quæstionis huius, an permutatione vel exitum non sortiente vel nō impleta vel alioquin illusoria post impletionem reddita (propter euietum fortè beneficium compermutantis alterius vel propter cōditiones aliquas non impletas) ipso iure rediri possit ad beneficium pristinum, an verò noua sit opus collatione, necessariò tandem nobis hac in re fides est liberanda; quod iam antea factum oportuisset ad Bonifacianam. Dicebamus tentari posse, noua collatione opus non esse propter legem restitutionis inhaerentem beneficio ex causa permutationis resignato, si quando contingeret resignantem falli: sed res eget illustratione. Prius adferamus authoritates aliquot, hinc rationes, postremò responsiones ad argumenta in contrarium prima facie facientia, cum limitationibus nonnullis. Rebuffus igitur (vt à posterioribus incipiamus) inter practicos Gallicos minimè postremus in praxi sua beneficii part. 3. tit. de permut. num. 12. non solam beneficii pristini proprietatem sine noua collatione censet redire, verum etiam possessionem ipsam, aded vt retinendæ possessionis interdicto sit locus. de consuetudine non petitur, inquit, noua collatio quando quis redit ad suum

208
Absque noua collatione nō redeatur ad beneficium pristinū permutatione nō impleta.

309
i Auctori- tates de noua collatione nō requisita.

» beneficium, vt notat Ioann. Andr. in c. vnic.
 » cod. tit. in 6. & scripsi in tractatu de pacificis
 » possessoribus in 22. extens. num. 145. & sty-
 » lus Franciæ fuit allegatus, & secundum eum
 » iudicatum anno 1525. die 2 Maij, ideoque po-
 » terit agere etiã possessorio is qui redit ad suum
 » beneficium, etiam antequam redierit, vt sem-
 » per vidi obseruari, &c. sic ille. qui tamẽ in illo
 » suo Tractatu de pacificis possessoribus num.
 » quem hic memorat 145. nihil minus quã de
 » tali consuetudine loquitur; immò cõtrà, docet
 » ex professò sine noua collatione non posse re-
 » signantẽ ad suum redire beneficiũ. Sed priori
 » sententiã per consuetudinem Francicam pro-
 » batã conformia profert exempla seu res iudi-
 » catas Nicol. Boërius in suis decisionibus au-
 » reis, decisione 97. quemadmodum & Papon
 » in suis Arrestis tit. de permut. benefic. Arrest.
 » 2 & 3. Boërio plurimos alios, iuxta morem
 » suum, congerente scriptores idipsum sentien-
 » tes, vt Innocentium, Ioannem Andream, Ar-
 » chidiaconum, Dominicum, Geminianũ, Phi-
 » lippum Decium similesque; quos & nouissi-
 » mẽ secutus fuit Franciscus Duarenus libello
 » octauo de sacris Ecclesiæ ministeriis cap. 3. in
 » fin. ratus, beneficio ex causa permutationis
 » vel non tradito vel alioqui post traditionem
 » semel factam euicto, verius esse, collationem
 » nouam non requiri modò beneficiarius vim
 » non inferat alteri, sed autoritate publica
 » possessionem apprehendat. argumento capi-
 » tuli cum qui beneficia. & capituli si beneficia.

depræ

Comment. in Clem. vnic. de rer. permut. 165
de præbend. in 6. Licet autem decisiones
Rotæ hac de re sint variz varieque sonent,
ultima tamen Decisio sub tit. de rerum per-
mut. in antiquis, huic sententiæ videtur ad-
modum fauere, vnà cum decisione 69. in an-
tiq. in cuius fine sunt hæc verba; *Si non seque-
retur permutatio, videretur resoluta possessio ipso
iure in ipsum resignantem causa permutationis.*
Quæ quidem omnia adeo censet vera Imber-
tus lib. institutionum foren. 1. cap. 37. in ad-
ditione litteræ a, vt & interdicto retinendæ
possessionis agere contra non implètem pos-
sit ille qui vult ad beneficium suū redire, quasi
nunquam sua possessione excidisset in casum
quo permutationi non satisfaceret; & ita quo-
que per Arrestum anno 1525. pronunciatum
fuisse scribit ibidem, cuius etiam Rebuffum
videmus meminisse. Neque verò luculentissi-
mæ rationes quædam desunt cur ita sit sentien-
dum, siue proprietas ipsa vel quasi proprietas
beneficiorum ex causa permutationis resigna-
torum spectetur, siue possessio, postquam ab
altera parte non satisfit permutationis aut le-
gibus aut cõditionibus. habet enim, sicuti ple-
risque videtur, tota beneficiorum permutatio
vel potius propter permutationem facta resi-
gnatio tacitam conditionem hanc *si permuta-
tionis contractus effectum sortiatur stabilem* ar-
gumento cap. cum vniuersorum. de rer. per-
mut. & cap. vnic. in 6. & Clementinæ vni-
cæ eod. tit. quare vel non secuta vel etiam non
seruata permutatione nihil actū esse cõsebitur.

I iij haud

310
2 Rationes
huius opinio-
nis multipli-
ces ac varie.

311
Tacitã con-
ditionem be-
neficiorum
permutatio-
nibus inesse.

haud absimiliter omnino stipulationi dotis
 quæ non secutis nuptiis euanescit d. l. stipula-
 tionem. 7. de Iur. dot. prout inter superiora
 latius ostendebatur ad Bonifacianam, quan-
 quam hoc interest, quod in permutationibus
 beneficiorum bona fide factis id ex æquitate
 sola contingat, in stipulatione verò dotis etiã
 ex ipso iuris rigore. d. c. vnic. de rer. permut.
 in 6. & d. l. stipulatione. Quibus accedit quod,
 vt optimè monuit in suo tractatu de permut.
 quæst. 8. Senensis, æquissimum sit ne qui bo-
 na fide permutauit sumptibus atque laboribus
 pro noua collatione. cõsequenda grauetur at-
 que vexetur argumento cap. viduis 27. quæst.
 1. Circuitum præterea semper esse vitandum;
 nec iuris occasionem ad iniquum dispendium
 trahi debere. c. quod nonnullis. de priuileg. &
 l. cum qui à pupillo. vlt. C. de vsucap. pro em-
 ptore. Rationem quoque non inidoneam no-
 bis in hac sententia esse probat cõparatio per-
 mutationis beneficiæ cum venditione quæ
 fit interueniente pacto legis commissoria vel
 additionis in diem; vbi vt maximè venditio
 fuerit purè concepta, resoluitur tamen sub
 conditione. l. 2. ff. de in diem addict. l. 1. to-
 toque tit. 7. de leg. commiss. quod multò ma-
 gis in permutationibus beneficiæ dicen-
 dum videretur, cum tacita semper iis insit con-
 ditio iam inde ab initio contractus & quidem
 lex ipsa natura contractus. quam quidem ra-
 tionem plurimi faciunt Auditores Rotæ ad
 decis. vlt. de rer. permut. in antiq. num. 7. ne
 boud in l. plu-

Off
 312
 Pactum legis
 Commissoria
 vel Addictio
 in 110 diem.

111
 ad inuolub
 in diem
 in diem
 in diem

pluribus nunc rationibus operose conquiren-
dis immoremur. Iam quod attinet ad posses-
sionis quoque retentionem si permutatio per-
petuum non sortiatur effectum, sic videlicet
vt ipso iure saltem ex æquitate (rigor nempe
iuris obstat, non autem ius ipsum benignius,
quatenus quidem de permutationibus quæri-
tur beneficialibus) possessio reuersa dicatur ad
pristinum beneficij possessorem, vel potius ac-
uerius nunquam ab eo abcessisse, ratione vide-
tur niti manifestiss. possessionis cuiuslibet con-
ditionalis; quandoquidem iuris est clarissimi
possessionem sub conditione tradi posse. l. qui
absenti. 38. §. 1. x. de adquir. & amitt. possess.
qui procul dubio semper est animus beneficia
sua ritè legitimeque permutantium. d. c. cum
vniuersorum: de rer. permut. d. Bonifacia. a.
dictaque Clementina. Nihilominus tamen in
contrarium facere videntur hæc; primò, quòd
beneficia permutanda resignentur, & per con-
sequens verè vacent, ac deinde conferantur
hinc inde permutantibus. d. c. unic. & d. Cle-
mentina vnica de rerum permut. ideoque fieri
non posse quin, vt ad ea denuo redeatur, col-
latione sit opus noua. Sed responsio iam pa-
tuit ex præcedentibus; quandoquidem condi-
tionalia videtur illic omnia. nec est quod quis
replacet, actus legitimos nõ recipere diem ne-
que conditionem. l. actus legitimi. §. de regu.
iur. quia conditiones tacitæ possunt illis inesse
d. l. actus legitimi. deinde constat ex resigna-
tionis diuisione per eundem tradita Rebuffum
l. iij iureque

313
Aliud est ip-
sum ius aliud
iuris rigor;
cum et equi-
tas dicatur
ipsum ius, at-
tamen beni-
gnius.

314
Possessionem
sub conditio-
ne tradi posse
sicuti domi-
nium.

315
Arg. incon-
trariam sen-
tentiam cum
solutionibus.

316
Actus legit-
imi quate-
nus recipiunt
conditionem.

iureque clarissimo nixa, nunc purè nunc sub
 conditione beneficia resignari. part. 3. praxis
 beneficialis. tit. de resignat. in princ. qualem
 conditionalem resignationem contextus om-
 nes nostri superiores in permutationibus be-
 neficialibus clarissimè probare creduntur. Et
 verò si regulæ huic iuris in his permutationi-
 bus beneficialibus esset locus, omnino seque-
 retur vt resignationes ex causa permutandorū
 beneficiorum factæ nullius planè forent mo-
 menti per cōditionis expressiohem, cum con-
 ditio legitimis actūs omnino vitiet, ita vide-
 licet vt nihil agatur. d. l. actus legitimi. in princ.
 & in ipso fine. Quis autem tam stupidus un-
 quam fuit vt resignationes beneficiorum per-
 mutandi causa factas existimaret esse nullas,
 cōtrā clarissimos iuris hac de re multiplicis à
 nobis hactenus explicati cōtextus? Alio præ-
 terea nos impetunt ariete qui nouam collatio-
 nem requirunt; aiunt enim, resignationes be-
 neficiorum non esse capaces vllarum vel con-
 ditionum vel pactiohem propter Simonix la-
 bem quæ alio qui contraheretur. c. vlt. de pa-
 ctis. At locus ille de pactis illicitis & iure pro-
 hibitis est intelligendus; tractatus autem de
 permutandis beneficiis iure permissus est, vt
 abundè demonstrauimus inter superiora; re-
 signationes autē ex causa permutationis, cum
 adiectione expressa clausulæ *nec aliter nec alias
 nec alio modo*, passim iure probantur; id quod
 meræ conditionis esse putatur. Nam quod
 Selua scribit in suo tractatu de beneficio
 part. 3.

317
*Regulā iuris
 de legitimis
 actibus hūc
 minime per-
 tinere, quia
 nō ulnc secu-
 riorum vt be-
 neficia per-
 mutata non
 quam vaca-
 uerunt, vepo-
 te vitata per
 cōditionis ad-
 iectionem re-
 signatione;
 quod est ab-
 surdum iuri
 clarissimo re-
 pugans.*

318
*Quæ pacta
 resignationi-
 bus adijci re-
 esse possint.*

part. 3. quæst. 25. num. 5. sub finem. verfic. nec obstat. resignationem beneficiorum ex causa permutationis conditionalem duntaxat esse respectu collatoris ordinarij, eò quòd alteri quam permutantibus ipsis conferre nequeat, non autem respectu ipsorum permutantium, certè friuolum & ineptum esse deprehenditur ex eo quòd ius ipsum permutantibus permittat etiam resignationem ex causa permutationis, & non tantum resignationem simpliciter & purè faciendam. D. Clementina vnic. de rer. permut. Multos tamen huius opinionis contrariæ recenset authores idem Selua, sed falso fortasse nixos fundamēto vacationis quasi simplicis ac purè quæ simplex omnino puraque nõ est. Adfertur terriũ pro contrà sentientibus argumentũ tale: secundum iura ciuilia si permutatio non impleatur, aduersus non implētem cõperit implenti condictio. l. naturalis. in princ. vers. sin autem. ꝛ. de præscript. verb. & in fact. act. qua de re plusculum diximus ad Capit. cùm vniuersorum. in princ. Nemo autē rem suam condicere potest nisi à fure. l. vlt. ꝛ. fruct. quemad. cau. iuncto. §. sic itaque discretis. instir. de Act. Vnde sequi videtur vt res in permutationem data verè desierit esse in dominio permutantis etiamsi compermutans vicissim non impleat neque seruet vel tueatur permutationem; ac proinde nouam requiri in proposito collationem. Sed facilis est ad hoc argumentum responsio: nam quod proditum est, rem suam neminem nisi

l v furi

319
Conditionalem esse permutationem beneficialems quoad omnes cõtra Seluã.

320
Condictio quomodo sit opus permutatione per alterum non impleta.

Condictiores
sue quate-
bus.

furi condicere posse, nihil aliud sibi vult quàm neminem rem suã sibi dari petere posse; quod enim nostrum est amplius nostrum fieri. i. amplius dari non potest. d. §. sic itaque discretis. verùm condictio quæ competit ex causa permutationis vel non impletæ vel non seruata seu non defensæ nullo modo tendit ad dandum sed ad restituendum. d. vers. sin autem. l. naturalis. ꝛ. de perscript. verb. id quod iuriconsultus illic apertissimè docet dum de cõdicente ex causa permutationis non impletæ sic loquitur, *vel si meum recipere velim, repetam quod meum est, quasi ob rem datum, re non secuta.* Similique modo loquuntur Imperatores in casu non impletæ permutationis omnino similis in. l. quoniam adseueras. C. de rer. permut. quo loco rem. i. fundum restitui iubent, idque conditionis, (vt aiunt) ratione; conditionem intelligētes tacitam quæ permutationi semper inest. Quod autem tali condictio sit locus etiam nostris in rebus, probat euidenter Iuriconsultus in. l. 4. §. vlt. ꝛ. de reb. credit. vbi debitor soluta pecunia rem suam pignori datam condicere potest; quem tamen rei suæ dominium durante pignore non amisisse certissimum est. Ac in aliis quidem rebus permutandis contingere potest vt etiam vera stricteque sumpta condictio sit opus illi qui rem suam dedit vt res alia vicissim sibi daretur quæ tamē minimè debatur; vt pote si res illa iam per alterum compermutantem alteri data restitui non possit, eò quòd alter qui accepit eam vel

corru-

corruperit vel alioqui labefactarit vel in nihilum fortè redegerit: quo casu nihilominus res condicetur vt præstetur eius æstimatio, quod erit propriè dare non autem restituere. quod incommodum nequit in beneficijs accidere, vtpote quæ semper extant & cum sua conditione transeunt in quoscunque possessores atque detentores. d. c. cum vniuersorum. de rer. permut. Cæterum vt maximè daremus iure ciuili res permutatas purè simpliciterque citra conditionem vllam, transire in dominium accipientis, quod quidem dominium non impleta per alterum permutatione restituendum sit conditione causa dati causa non secuta, d. vers. si autem. nihil tamè impediret quo minus in beneficijs ecclesiasticis permutatis omnia sint ac maneant æquitatis intuitu merè conditionalia potius quam sub modo facta propter clausulam *nec aliter nec alias nec alio modo* siue per ipsos permutantes expressam siue tacitè semper intellectam. Probatum item hæc de non requisita noua collatione sententia per argumentum à minori ad maius ex cap. si beneficia. de præbend. in 6. vbi liberè reuertuntur ad sua beneficia quantumlibet omnino dimissa & alteri iam collata hi quibus beneficia Pontifici reseruata fuerat per ordinarios collata, cum reseruationem ignorarent acceptationis tempore, dummodo sine difficultate talia beneficia reseruata dimiserint simulatq; rescuerint ea fuisse reseruata & aliis per Pontificem collata. Cui argumento non idoneè respon-

322
Ad beneficia dimissa liberè nonnunquam rediri.

respondet Selua. nam si simpliciter dimissa simpliciterque collata iam aliis, ipso iure possint recuperari, nempe citra nouam collationem, longè iustius ita recuperari poterunt beneficia non simpliciter sed ex causa permutationis resignata. Neque magnum pòdus est in eo quod Rebuffus in tractatu suo de pacificis possess. num. 147. & seq. sic scribit, beneficia tantùm dimissa faciliùs recuperari quàm beneficia resignata; quando quidem post quã collatio fuit iam alteri facta, redeùdi facultas tam difficilis immò difficilior meritò debet esse simpliciter dimittētibus quàm resignantibus ex causa permutationis. Quid autem vel mirũ vel nouum si quis ad beneficium suũ sine noua collatione redeat non impleta permutatione, cùm ex consuetudine seniores Canonici beneficia consequantur noua per optionẽ solam sine collatione prorsus vlt. de cõsuet. lib. 6. nihilominùs tamen haud inficior quin tutius omnino sit vel collationẽ nouam accipere, prout Auditores Rotæ in prædicta decisione vlt. volunt, vel saltem cum ordinarij consensu ad beneficium suum redire; qualis consensus loco collationis haberi solet in beneficijs permutatis iuxta Staphileũ in suo tractatu de literis grat. & Iustit. fol. 63. editionis Venetæ; quod & per eandem decisionẽ Rotæ vltimam de rer. permut. in antiq. adnotatum fuit. Faciliùs tamẽ procul dubio rediri poterit ad pristinum beneficium quantũlibet resignatum, si collatio nondũ fuerit alteri cõpermutanti

323

Sine collatione prorsus nulla nouum subinde queri beneficium.

324

Consensus quandoque vim collationis habet.

tanti facta, vel altero permutationem non implente, quàm si semel vtrinq; permutatio fuerit impleta quæ postea propter euictum aliunde beneficium alterum reddatur infructuosa compermutanti. Iuari nonnullis videtur hæc sententia per illam Cancellariæ Regulam quæ permutationibus beneficalibus hanc vult inseri clausulam, *Quod neutri permutantium ius acquiratur nisi quilibet ipsorum ius habeat in beneficio per ipsum resignato.* quod & antiquus eiusdem Regulæ Glossographus adnotatum reliquit. nam si beneficium ex causa permutationis acceptum euincatur, nihil in eo Iuris habuisse videtur is qui resignauerat, & per consequens neque ius aliquod acquisiuisse in altero beneficio quod vicissim pro suo recepit. Sed ista ratio parum videtur habere momenti, cum in pari causa non iuris, melior sit conditio possidentis; quandoquidem nec is qui beneficium verè suū resignauit semel, ius dominij vel proprietatis in eo poterit amplius habere, modò pura fuerit permutatio. Verùm nos hæcenus in permutationibus omnibus conditionalē defendebamus esse resignationē, conditionalē vacationem, conditionalē collationem, conditionalia deniq; omnia. Quam tamen defensionem nostrā, potius in vtramq; partem disputandi, quàm seriò resoluēdi gratia factam videri volumus. Etenim post argumenta partis vtriusque ad apices iuris reuocata, cōformius esse videtur subtilitatibus iuris, ac etiam verius, omnem permutationem siue

bene-

325
Clausula per
mutationi-
bus inseri so-
lita per Pont.
iuxta Regu-
lam Cancell.

326
Cōditionales
non esse per-
mutationes
beneficiorū,
sed sub mo-
do; id eōq; no-
uam requiri
collationem.

beneficiorum siue rerum quarumlibet aliarum ex natura quidem sua non esse conditionalem, sed sub modo tantum; nisi conditio quæpiam expressa per ipsos permutantes fuerit adiecta, nam conditiones alioqui tacitæ quæ duntaxat extrinsecus insunt, non faciunt ut vel contractus vel dispositio propterea vel dicatur vel sit cõditionalis. l. quæ extrinsecus. 99. π. de condit. & demonstr. l. cum illud aut illud. 25. §. 1. π. quand. dies leg. vel fid. cedat. Vnde consequens est, in quæstione proposita nouam re vera collationem requiri, vel certè consensum talem superioris qui sit instar collationis. Neque verò clausula salutaris hæc *nec aliter nec alias nec alio modo* conditionem facit vllam, sed simplicem duntaxat modum; siue fuerit inter permutantes ipsos expressa talis clausula, siue per sese semper intelligatur ex natura permutationis. arg. totius tituli de condiect. causa dati causa non sec. & l. quibus diebus. 40. in fine. & l. à testatore. 109. π. de condit. & demonstr. & omnium clarissimè & euentissimè. l. cum precibus. C. de rer. permut. quæ docet ex professo dominium rei permutatæ in compermutantem trāsire tametsi compermutans alter nondum impleuerit permutationem; si modò fides de implenda tandem permutatione fuerit alteri per alterum habita, prout ab interpretibus locus ille meritò limitatur ex §. venditæ. Instit. de rer. diuis. adeò ut si rem illam iam alteri cuiquam vendiderit idem compermutans, nec impleat permutationem, alter tamen

327
 Dominium ex
 causa permuta-
 tionis tran-
 sit, & inter-
 tium potest
 irrenocabilis
 ter trāsferri.

tamen rem illam semel datam nequeat ab emptore illo recuperare. Quod argumentū præter alia multa fortiter contra superiorem sententiam premit & meritò premit Egidius de bellamere in suo tractatu de permutatione beneficiorum part. 11. quæst. 3. Cur igitur à tertio beneficium recuperatur in c. cum vniuersorū. de rer. permut. ? Quia vel fraudis fuerat ibi particeps ille tertius, vel in subsidium præualet æquitas in beneficiis à quocunq; de-
tentore recuperandis. c. proposuit. de concess. præbend. Nec obstat huic sententiæ d. cap. si beneficia. de præbend. in 6. quia præter dimissionem beneficij simplicem sine resignatione prorsus vlla, simul interuenit illic error facti (nempe reservationis Pontificiæ) quem constat non debere cuiquam nocere. l. error facti. 7. de iur. & fact. ignor. Quòd autem sine collatione prorsus vlla subinde beneficium senioribus obueniatur per optionem solam, d. c. ult. de consuet. in 6. sola consuetudinis (quæ lex est non scripta) facit vis & auctoritas; ideoque nec à permutantibus in consequentiam trahi debet. Attamen vt vt sit, vel vtrambet in hac quæstione sententiam sequi quis maluerit, intelligendum necessariò cuiuslibet est, non semper nec indifferenter ad beneficium suum rediri posse si non impleatur ipsi permutatio, sed limitibus quibusdam certis hanc redeundi facultatem regi seu coërceri. Sanè si tantum temporis à permutatione præterierit sine querelis vel interpellationibus
quan-

328
Cur contra
tertium pos-
sit agi in cap.
cum vniuersorū.

329
Respondetur
arg. in con-
trarium præ-
cipuis.

330
Limita-
tiones quibus
fit vt ad be-
neficia præ-
stata rediri
nequeat.

quantum sufficiat ad præscriptionem, sed quis ad beneficium pristinum redire conaretur. Verum quidnam dicemus de quæstione pereleganti non ita pridem nobis proposita de conditionibus quibusdam non impletis? permutatio beneficiorum legitimè completa fuerat, interueniente nimirum beneficiorum hinc inde resignatorum collatione per ordinarium collatorem, nec vlla per quemquam euictione secuta; sed conditio tantum quædam creandę pensionis, de qua conuenerat propter inæqualitatem fructuum, non implebatur, siue pars debitorum illam pensionem creare non curasset (id quod in se tamen receperat) siue non potuerit impetrare à summo Pontifice ut ita quemadmodum conuenerat crearetur; interim tamen ex mera gratia liberalitateque necessitatibus & inopiæ pensionarij succurrebat promissor: tandem propter non impletam pensionis creandę conditionem, voluit ad suum redire beneficium pensionarius ille, non oblata beneficij vicissim accepti restitutione, ut qui iam illud ad alium transtulisset. Quærebatur an ad suum iure redire posset. Ac respondebamus, non posse, nam licet vel non impleta per alterum permutatione beneficij, vel alioquin euicto post impletionem beneficio, redire possit alter ad suum beneficium, tamen si hoc quod est in beneficiis permutandis principale semel fuerit ac maneat impletum (beneficiis videlicet ipsis hinc inde resignatis & collatis & pacificè possessis nec euictis) propter

solas

331
An propter
non solutam
pensionem redi-
ri possit ad
beneficiū pri-
stinum.

solas quasdam leges extrinsecas non impletas ad restituendum beneficium nequit agi, sed ad huiusmodi leges implendas duntaxat; praesertim si beneficium vicissim acceptum non restituatur nec offeratur. Et generaliter quidem tradere videtur Baldus ad l. si pecuniam. vers. si autem vnus impleuit, sed alter incepit neque tamen consummauit. *π.* de conditione causa dati causa non sec. pœnitentiæ non esse locum in permutationibus quando ex vna parte totum est impletum & ex altera parte saltem aliquid est impletum circa partem permutationis intrinsecam, si pœnitentia talis alteri parti damnum esset allatura. quod plenius ibidem luculentiusque prosequitur Bartolus aliique DD. nostri. Quæ tamē doctorum nostrorum traditio satis mihi suspecta videtur in casum quo permutans ille qui ad suum beneficium vult redire propter non impletam pensionis creandæ conditionem, beneficium ab altero acceptum restituere paratus est & offert: nam siue sint extrinseca siue sint intrinseca quæ restant implenda, si non impleantur, certum est conditionem. i. legem seu modum permutationis defecisse, ideoque per consequens tanquam permutatione non impleta liberum esse reuerti per vias competentes ad beneficia pristina. Sed horum satis: dicamus nūc pro coronide pauca quedam de triangularibus istis beneficiorum permutationibus.

332
An in genere propter conditiones aliquas extrinsecas non impletas redeatur ad beneficium pristinum.

m DE

333
Permutatio
triangularis
an licita sit.

Mirus quidam fuit inuentus & hoc nostro venit in vsum seculo triangulus non mathematicus at beneficiorum permutatorius; canonibus nostris, quin & interpretibus ipsis antiquioribus omnibus hactenus ignotus & incognitus. exempli causa: placuit inter A & B & C beneficiarios (Annam, Barabam, & Caipham) vt ex causa permutationis beneficia singuli sua resignarent, ita vt B consequeretur beneficium illius A & C consequeretur beneficium illius B & A denique consequeretur beneficium illius C. Quæ triangularis ob id nominatur permutatio, quòd personarum trium diuersarum beneficia veniant in contractum, quarum tamen illa persona quæ dat nihil vicissim accipit ab ea cui dat sed ab alia. Quadrangularis appellanda permutatio, si quattuor diuersarum personarum permutantium interuenirent beneficia; sicque deinceps. Quæritur an ita rectè fiat beneficiorum permutatio. Pro permutatione tali facit, quòd licet accipiēs alienum beneficium vicissim non reddat eidem beneficium suum, tamen alteri reddat ex eiusdem abs quo nouum accepit voluntate. Sed contra permutationem talem facit, quòd in omni permutatione quædam reciproca requiratur inter ipsos dantes & accipiētes datio, sic videlicet & vt mea res tua fiat, & vicissim tua res mea fiat; id quod in isto vel

trian-

triangulo vel quadrangulo non est. Cui quæ-
stioni priusquam respondeamus, & vt com-
modiùs respondeamus, opere precium fuerit
premittere quæstionem non omnino dissimi-
lem à veteribus nostris Interpretibus tracta-
tam, quid si nimirum sic beneficia permute-
mus vt meū beneficiū tu accipias, tuum verò
beneficium non ego vicissim recipiam, sed ali-
quis tertius, nepos fortè quispiam vel amicus
meus omni beneficio destitutus vel qui alio-
qui vicissim nullum beneficium reddat? Ac re-
spondit quidem Ioan. Andreæ ad c. vnic. de
rer. permutat. in 6. num. 2. talem permutatio-
nem fore Simoniacam nec ad Bonifacianam
pertinere. quod idem secutus est Petrus An-
charanus in d. c. vnic. de rer. permutat. in 6.
notabili suo 3. propter masculam hanc ratio-
nem quòd ipsismet inter se permutantibus &
non aliis beneficia propter permutationē re-
signata conferri debeant. Senensis item tribus
verbis in ipsomet sine sui tractatus de permut.
Ioannem Andreæ laudat huius opinionis au-
thorem; non esse videlicet permutationem, si
meum beneficium resigno vt illud habeas tu,
atque tuum detur meo nepoti, nec mirū sanè;
quia nihil hinc inde proficiscitur à dante ad
accipientem, sed tertio cuidam datur qui per-
mutationis ipsius præsentæ nullo modo fuit
vel author vel pars contrahens. Verùm quæ-
stio nostra seu casus noster ponit omnes hos
tres inter se contrahentes, & aliud beneficium
pro suo accipientes quidem, sed nō hinc inde,
m ij hoc est,

334
*Quæstio Do-
ctorum non
omnino dissi-
milis de dan-
do vicissim
beneficio ali-
cui tertio non
comperran-
tanti.*

hoc est, ab eodem cui quisque suum cessit. Quidnam dicemus? Equidem non video quâ possit vlla isthic agnosci permutatio, cum nulla sit inter ipsosmet accipientes atque dantes mutua seu reciproca seu hinc inde datio, sine qua permutatio nomen suum tueri nequit; vt apertissimè liquet ex omnibus & singulis tum legibus tum capitulis totius tituli Pandectarum & Codicis & Decretaliû & Sexti & Clementinarum de rer. permutat. Quamobrem cum omnes pactiones beneficiales extra causam canonicæ permutationis proculdubio sint prohibitæ tanquam simoniacæ, c. vlt. de pact. & c. super eo. de transf. & ibi post Glossographum plerique DD. nostri, iuncto c. ex parte N. cum gloss. 2. de offic. & potest. iud. delegat. consequens est vt isti seu trianguli seu quadranguli Simoniacos efficiant & includat ac inuoluant. accipitur enim per tales permutationes triangulares vel quadrangulares beneficium nouum, non ex causa veræ permutationis, at pro mera gratificatione proque meritis officiis hinc inde præstandis, quasi mulis mutuam scabantibus, cum tamen obscurum non sit, Simoniam non minus committi per interuentionem vel obsequiorum vel officiorum vel pactionum quarumlibet etiam pecuniis non æstimabilium, quàm per interuentionem pecuniarum: qua de re luculenter Nauarrus in suo Manuali Confessoriorum cap. 23. num. 100. illatione 2. vers. posterioris generis. ratione simul hac reddita, quòd in his & similibus

335
Simoniam posse committi etiam sine pecuniarum vel rerum pecuniis æstimabilium interuentione; & quidem spiritalibus datis pro spiritalibus.

libus casibus detur vel relinquatur ius aliquod spirituale cum onere faciendi quippiam per accipientem, quasi in pretium vel pro pretio rei spiritualis; id quod iure multiplici prohibetur; adeo ut & vera duorum permutatio beneficij cum beneficio .i. rei spiritualis cum spirituali, censeatur atque sit Simoniaca si solos inter cōtrahentes autoritate fiat propria, sicut inter superiora docebamus ad c. cum olim. Quis autem non videt in permutationibus istis triangularibus vel quadrangularibus beneficium sic alteri cuiquam ab altero dari seu relinquere ut is vicissim teneatur ac obligetur gratificari certo cuiquam tertio simul compermutanti? Dixerit fortasse quispiam; frustra fieri per plura quod fieri potest per pauciora: duabus autem permutationibus in casu propositæ quæstionis rectè beneficia tribus istis compermutantibus obuenire posse; si nimirum prius A & B inter se soli permutent, ac deinceps A rursus & C inter se soli, vel ordine verso, prius A & C, ac deinceps C rursus ac B. Quidni ergo fiat id vnica permutatione triangulari? respondendū est, in contractu illo gemino veras interuenire permutationes duas, in contractu autem isto triangulari vnico nullam reuera esse permutationem. atqui cōventiones & pactiones omnes beneficiales, excepta sola permutationis causa, sunt Simoniacæ secundum superius memorata. Qua verò tandem de causa, putas, inter sese duo soli non permutarūt prius, ac deinceps alter solus cum

m iij tertio?

336

*Triangulus
quomodo sit
Simoniacus.*

337

*Cur vnica
permutatio
ne triangulari
nequeat, fieri
quod rectè fit
permutatio-
nibus veris
duabus.*

338
Vbi lateat
hic anguis in
herba.

339
Quid si collator
ordinarius ad-
miserit permuta-
tionem trian-
gularem?

tertio? certè non alia de causa quàm quòd an-
guis in herba lateret nec alter alterius benefi-
cium vel breuissimo momèto habere seu po-
tuerit seu voluerit; ideoque vias obliquas am-
bo per triangulum quæsiuerint, vt per adhibi-
tionem & interuentionem tertij vel etiam
quarti compermutantis negotium conficere-
tur quod regia via confici non potuit. quales
artes à recta & canonica seu legitima benefi-
ciorum adipiscendorum ratione debent esse
remotissimæ, ne vitiosus ad functiones ec-
clesiasticas detur ingressus. Quid igitur, si
permutationes tales triangulares approbaue-
rit & admiserit ordinarius collator, & benefi-
cia secundum eas resignata contulerit? Nihil
egerit, opinor, ordinarius conferendo; cum
talis admissio non sit in ipsius potestate, non
magis quàm admissio resignationis in fauo-
rem de qua differuimus ad c. cum olim. Qui-
bus consequens est, vt huiusmodi beneficia
sic resignata, quinimmo & collata, vt ac tan-
quam propter Simoniam vacantia, neq; cum
permutatione quicquam commune habentia,
rectè possint ab expectantibus Pontificiis vel
aliis quibuscumque impetrari: quemadmodum
de quæstione sua modò proposita responde-
bat Ioannes Andrea; cæteris omnibus inter-
pretibus qui post illum scripserunt idem sen-
tientibus; ac inter cæteros, Dominico Gemi-
niano in d. c. vnic. de rer. permut. in 6. quæst. 2.
& Petro Andrea Gammaro in tractatu suo de
permut. beneficiorum part. 2. num. 56. &

ib. Coll. sac. Iure Paderb. a. 1610. Panor.

Comment. in Clem. vnic. de rer. permut. 183

Panormitano ad c. cū vniuersorum. num. 5.
Philippo franco in d. c. vnic. de rer. permut.
in 6. num. 3. Nec facit ad rem quod adfereba-
tur pro validitate talis permutationis; tertio
scilicet huic ex voluntate compermutantis
dari; quia talis voluntas extra causam permu-
tationis est improba, cū beneficia non ex
volūate possessorum quasi successionis quo-
dam iure sed ex canonum dispositione de-
pendeant.

340
Respondetur
ad arg. pro
tali permu-
tatione alla-
tum.

FINIS.

